

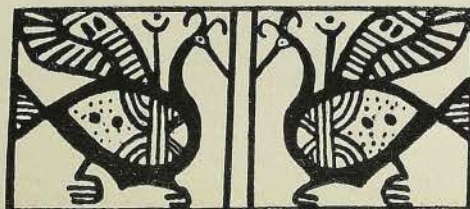

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΒΑΣ. ΧΑΡΩΝΙΤΗΣ, ΤΖΟΥΛΙΑ ΑΑΡΑ, ΚΥΠΡΟΣ
ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ, Α. ΚΕΔΡΟΣ, Γ. Ι. ΧΑΤΖΗΓΕΩΡ-
ΓΙΟΥ, R. BAMBERGER, Μ. ΙΑΝΝΕΛΛΙ, ΧΡ.
ΣΟΦΙΑΝΟΣ, ΜΙΧ. ΜΑΡΑΘΕΥΤΗΣ, ΙΑΚ.
ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ.

2^{ΟΝ} ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

193

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Υπεύθυνος έκδοτης: ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Ανδροκλέους 2, Λευκωσία, Τηλ. 65900

Έτησία συνδρομή	£1.500 μίλες
Έτησία συνδρομή διά βιβλιοθήκες, σχολεία, οργανισμούς	£3.000 μίλες
Έτησία συνδρομή έξωτερικού	300 δραχμές ή £3.000 μίλες
Τιμή Τεύχους	£0.250 μίλες

Τά χειρόγραφα δέν έπιστρέφονται. Κλισέ και φωτογραφίες έπιστρέφονται.
100 άνάτυπα πρós 750 μίλες τή σελίδα πληρώνονται άπό τόν συγγραφέα στόν τυπογράφο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΒΑΣ. ΧΑΡΩΝΤΗΣ: Ποιήματα για παιδιά	1
ΤΖΟΓΑΙΑ ΛΑΡΑ: Η παραδουλεύτρα	2
ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ: Τό παραμύθι και ή τεχνοκρατία	4
ANDRÉ KEDROS: Τό μαγικό στοιχείο στην παιδική λογοτεχνία στόν αιώνα τής τεχνολογίας	7
Π. Ι. ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ: Προαγωγή παιδικού βιβλίου	10
R. BAMBERGER: Η ποίηση και ό ρόλος της στη ζωή τού σύγχρονου παιδιού	12
K. CHRYSANTHIS (μετ. Μ. Iannelli): Preghiera	17
ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ: Τά τραγούδια τής Μυρτώς	18

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ — Χ ρ. Σ ο φ ι α ν ο ύ: Η αξία τού παιδικού βιβλίου — ΣΥΝΕΔΡΙΑ —
Κ. Χ ρ υ σ ά ν θ η: 15ον Διεθνές Συνέδριο Παιδικού - νεανικού βιβλίου — Μ ι χ. Μ α ρ α
θ έ υ τ η: Έτήσια Γενική Συνέλευση ΚΣΠΝΒ — Δραστηριότητες Κυπριακού Συνδέσμου Παι-
δικού - νεανικού βιβλίου — Βραβεία Παιδικού Βιβλίου — ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ — Κ. Χ ρ υ σ ά ν θ η:
Γιά τās παιδιά — Ί α κ. Κ υ θ ρ ε ώ τ η: "Αλ. Γουλιμή «Τά παραμύθια τής μανούλας»
και άλλα, Κ. Χρυσάνθη «Οι Ιστορίες τών μηνών» — ΓΕΝΤΙΚΑ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΒΙΒΛΙΟΓΡΑ-
ΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΙΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

(4 τόμοι)

(Έκδ. Άδ. Παγουλάτου)

τού Δ. Π. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΥ

Περιλαμβάνονται σ' αυτήν και οι Κύπριοι:

Λουκής Άκρίτας, Γλ. Άλιθέρης, Τ. Άνθιας, Π. Βαλδασεριδης, Ν. Βραχίμης, Α. Βο-
ρεάδης, Γ. Βουστρώνιος, Α. Γάβρης, Π. Γαλάζη, Χρ. Γαλατόπουλος, Β. Γερμασοίτης,
Α. Κυπρολέων, Λ. Γιαννίδης, Π. Δρουσιώτης, Β. Ζήνων, Ε. Ζήνων, Στ. Ζουμπουλάκης,
Α. Ήλιάκης, Α. Θεοφάνους, Ρ. Κατσελλή, Θ. Κουγιάλης, Μ. Κράλης, Ν. Κρανιδιώ-
της, Π. Κριναίος, Α. Κύρου, Άχ. Κύρου, Κ. Κύρρης, Γ. Κωσταντής, Ν. Φιλίππου,
Π. Λεβέντης, Γ. Λεύκης, Π. Λιασίδης, Δ. Λιπέρης, Α. Λυκαύνης, Σ. Λυσιώτης, Γ.
Μαρκίδης, Λ. Μαχαιράς, Τ. Μελάς, Σ. Μενάρδος, Π. Μεράνος, Β. Μιχαηλίδης,
Κ. Μόντης, Τ. Μπάτης, Μ. Νικολαίδης, Ν. Νικολαίδης, Ί. Οικονομίδης, Κ. Όλύμπιος,
Ε. Παιονίδου, Ε. Παναγή, Ν. Παναγιώτου, Σπ. Παπαγεωργίου, Γ. Παπαδόπουλος,
Μ. Πασιαρδής, Α. Παστελλάς, Λ. Παυλίδης, Α. Παυλίδης, Α. Περνάρης, Θ. Πιερίδης, Κ. Προυσής,
Α. Πυλιώτης, Α. Ροδίνη, Α. Ροδίνης, Ν. Ροδινός, Ζ. Ρωσίδης, Α. Σιακαλλή, Ν. Σα-
ρίπολος, Κ. Σπυριδάκης, Φ. Σταυρίδης, Τ. Στεφανίδης, Θ. Στυλιανού, Λ. Ταβερνάρη,
Γ. Φάνος, Λ. Φαντάζης, Γ. Πιερίδης, Ε. Φραγκούδης, Τ. Φυλακτού, Δ. Χαμπουλίδης,
Κ. Χαραλαμπίδης, Ν. Χατζηαβδηήλ, Κ. Χατζηγιάννου, Λ. Χατζηκώστας, Φ. Χατζησω-
τηρίου, Γ. Χειμαρρίδης, Α. Χουρμούζιος, Α. Χριστοφίδης, Κύπρος Χρυσάνθη.

Υπεύθυνος κατά τόν νόμον: δρ Κ. Χρυσάνθης.

Τυπώθηκε στα Τυπογραφεία «ΘΕΟΠΡΕΣΣ» Λτδ., Τηλ. 44940 - 48883, Λευκωσία

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

Πνευματική Όμάδα: ΦΡΙΣΟΣ ΒΡΑΧΑΣ, Κ. ΜΟΝΤΗΣ, ΤΑΚΗΣ ΦΥΛΑΚΤΟΥ,
Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ, Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Υπεύθυνος: ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ'

Ο Κ Τ Ω Β Ρ Η Σ 1976

Αρ. 193

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΤΟ ΕΩΚΚΛΗΣΙ

Έκει στήν καταπράσινη
κι ολόδροση ραχούλα
βρίσκεται μιὰ πολύχρονη
κι αστόλιστη έκκλησούλα.

Φύλακα ὀρθό, παντοτεινό,
ἔχει ἕνα κυπαρίσσι
καὶ δίπλα τρέχει γάργαρο
κρύο νερό μιὰ ἔρυση.

Δὲ λειτουργεῖ τὴν Κυριακὴ
κανεὶς παπὰς στὴ ράχη.
Μὰ ἡ έκκλησιὰ εἶν' ὀλάνοιχτη
κάποιος πιστὸς θὰ λάχει.

Στὸν ἴσκιό τοῦ κυπαρισσιοῦ
τὸν ἴδρω του νὰ σβύσει,
νὰ δροσιστεῖ ἀπ' τὴν πηγὴ
κι ἀπλᾶ νὰ γονατίσει...

Η ΚΑΣΤΑΝΙΑ

Σὲ καστανιὰ καθόμουνα
κάποια δροσάτη μέρα
καὶ στὸ σκοπὸ τ' ἀγέρα
τραγοῦδαγα σιγά.

Μιὰ φτέρη καταπράσινη
στὴ ρίζα τῆς κουνιόταν
κι ἔδειχν' εὐχαριστιόταν
στὴν ἄμορφη δροσιά.

Κι ἄλλα χορτάρια φύτρωναν
μικρά, χαριτωμένα,
θὰ ἔν' ὅμως ξεραμένα
ὅταν θὰ ξαναρθῶ.

Μὰ ἡ καστανιὰ ποὺ γίγαντας
παλεύει στὸν ἀγέρα
κάθε νυχτιὰ καὶ μέρα
θὰ στέκει πάντα ὀρθή.

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Στῆς παρασιτιάς τῆ χόβολη
χιλιάδες παραμύθια
κρατιοῦντ' ἀδιάκοπα ζεστά
κι ὄλο στριφογυρίζουν
μὲ τῆς γιαγιάς τ' ἀπόκομο,
τὸ μαγικὸ ραβδάκι.

Σὰν ὄλοι γύρω κάθονται
σιμὰ νὰ ζεσταθοῦνε
κουνᾶ ἢ γιαγιά τῆ χόβολη
καὶ ξάφνου ξεπετιέται

παλικαρόπουλο τραγὸ
χώρας μεγάλης θρέμμα.

Τρίζουν τὰ ξύλα στὴ φωτιά
κι ὄλοι εἶναι ζεσταμένοι.
Μιλᾶ τὸ παλικάρι μας
καὶ τῶν παιδιῶν τὰ μάτια
φλόγες πετοῦν καὶ λαχταροῦν
ὅμοια μ' αὐτὸ νὰ γίνουν.

... Μὲ τῆς γιαγιάς τῆ χόβολη
ξυπνήσαν ὄλοι οἱ κόσμοι...

ΒΑΣ. ΧΑΡΩΝΙΤΗΣ

Η ΠΑΡΑΔΟΥΛΕΥΤΡΑ

(διήγημα)

«Και φύλαξον ἡμᾶς Δέσποινα...»

Κι' ἄρχιζαν οἱ μετάνοιες και τὰ κύριε ἐλέησον, ἀπὸ τὴν πιὸ ἡλικιωμένη γερόντισσα ὡς τὴ μικρὴ παραδουλεύτρα τοῦ μοναστηριοῦ ποῦ κοντά στίς ἄλλες δουλειές εἶχε και τὴ φύλαξη τοῦ κοπαδιοῦ.

Κάθε πρωὶ πήγαινε στὴ μάντρα ἔδραζε τὰ ζωντανὰ και τὰ προγκοῦσε ν' ἀνηφορίσουν στὸ βουνό. Ὑστερα τρέχοντας κι' ἀγκομαχῶντας ἔμπαινε στὴ μικρὴ ἐκκλησίτσα τοῦ μοναστηριοῦ ποῦταν μαζεμένες ὄλες οἱ καλόγρηες γιὰ τὴν πρωϊνὴ λειτουργία.

Ἐμπαινε μὲ φορὰ μὰ ἡ ἡγουμένη ἀπὸ τὸν θόρυβο ποῦ κἀναν τὰ χοντροπάπουτσα τῆς Γεωργίας στίς πλάκες τῆς αὐλῆς τὴ σταματοῦσε μ' ἀγριοκύταγμα. Ἐκανε διαστικὰ κι' ἄτσαλα τὸν σταυρό της ἡ Γεωργία και στύλωνε τὴ ματιὰ της στὸ εἰκόνισμα τῆς Μεγαλόχαρης.

Ἐκείνες τίς ὥρες ἦταν ἡ Γεωργία ἡ παραδουλεύτρα μὲ τὸ κακομούτσουνο κι' ἄχαρο πρόσωπο και τ' ἀνέκφραστα ζωώδεια μάτια. Μιὰ γλύκα περίχυνε τὴ ματιὰ της. Ὅσο τὸ σταυροκόπημα γίνεται πιὸ ζωηρὸ και πιὸ ἐπίμονο τὸ πρόσωπο ζωντάνευε και μέρευε. Τὶ μήνυμα ἀναρωτήθηκα, ὅσο κύταξα τὴ μεταμόρφωση, τί μήνυμα ἄραγες ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν εἰκόνα ποῦχε τόση δύναμη πάνω της; Ἐνα πλάσμα ποῦ δὲν ἤξερε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ βουνό, τὰ πρόβατα ποῦ βοσκοῦσε και τίς δουλειές ποῦ καταπιάνετον. Ἡ καθήμερινὴ συναναστροφή της μὲ τίς καλόγρηες νῆχε τόση ἐπίδραση πάνω της ποῦνιωθε τὴν ἀνάγκη τῆς προσευχῆς κι' ἔτρεχε νὰ προφτάσει τὴν λειτουργία; Ἀδύνατο σκεφτόμουνα. Εἶναι παιδι ἀκόμα, δεκατεσσάρων, δεκαπέντε χρόνων πότε πρόφτασε και ριζοβόλησε ἡ πίστη μέσα της.

Ἡ Ἠγουμένη, ἔξυπνη και πολύπειρη γυναίκα, πρόσεξε τὸν τρόπο ποῦ κύταξα τὴν Γεωργία μὰ μοῦπε μισοαστεία, μισοσοβαρά, μετὰ τὴν ἀπόλυση τῆς ἐκκλησίας.

«— Δίχως πίστη, μήτε και παραδουλεύτρα» —

Κι' εἶχε ἡ φωνὴ της ἕνα τόνο παράξενα ἐπιτιμητικό, γιὰτι ἄραγες;

Μὰ οἱ ἅγιες μέρες και νύχτες τῆς μεγάλης ἐβδομάδας στὸ μοναστήρι εἶχαν τόση ἐπιδλητικότητα, ποῦ ἄφησα τὰ προβλήματα και τὴ λύση τους γιὰ πιὸ εὔθετο χρόνο. Μέσα στὴ μικρὴ ἐκκλησίτσα ποῦ φωτίζετον μόνο ἀπὸ τρεμάμενο φῶς τῶν κεριῶν μεγάλιων οἱ σκιές τῶν μαυροκαλυμένων μοναχῶν τόσο ποῦ στὸν ἀπέναντι τοῖχο τὰ κεφάλια τους μοιάζαν ὑπερφυσικά. Οἱ γλυκὲς φωνές ποῦ φάλλαν τὰ τροπάρια σὰν νᾶρχονταν ἀπὸ πολὺ μακριά. Ἐκείνες τίς ὥρες τσάκωνα τὸν ἑαυτό μου ν' ἀναζητᾶ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς ἕνα στήριγμα, μιὰ ἐλπίδα και χωρὶς καμιά προσπάθεια ἔστρεφε ἡ ματιὰ μου στὸ ἅγιο κουδούκλιο ποῦταν μέσα ἡ θαυματουργὴ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Πρόσεξα πῶς κι' αὐτὸ δὲν ξέφυγε ἀπὸ τὴν πολύπειρη και διεισδυτικὴ ματιὰ τῆς ἡγουμένης.

Στὴν τραπεζαρία τοῦ μοναστηριοῦ μετὰ τὴν Ἀνάσταση καθήσαμε ὄλοι στὸ τραπέζι τῆς Ἀγάπης. Ἡ ἡγουμένη, ὁ ἱερέας, οἱ καλόγρηες κι' οἱ λίγοι φιλοξενούμενοι. Μαζὺ κι' ἡ Γεωργία ἡ παραδουλεύτρα.

Μόλις ἄρχισε νὰ χαράζει ἀπὸ τὸ θεόρατο βουνό μὲ τὰ καταπράσινα πεῦκα και ἔλατα, ἔφτανε ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα ἡ ἀψιὰ μυρωδιὰ τοῦ δάσους και μακριὰ ἀκούονταν ἀπὸ τὰ γύρω χωριά οἱ καμπάνες νὰ διαλαλοῦν χαρμόсуνα τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Μέσα στή ζεστή τραπεζαρία ή ἀτμόσφαιρα γινόταν ὄλο και πιό φιλική, πιό οἰκογενειακή.

Πρώτη ή ήγουμένη με τόν ἱερέα ἄρχισαν νά φάλλουν τὸ Χριστὸς Ἄνέστη και σμίξαν μαζί τους θριαμβικές και χαρούμενες οἱ φωνές τῶν καλογορηῶν και τῶν φιλοξενουμένων.

Ἡ Γεωργία ἀφοῦ βοήθησε στο σερβίρισμα κάθησε κι' ἐκείνη μπροστά στο γεμάτο πασχαλιάτικο πιᾶτο της και σήκωσε τὸ ποτήρι.

—Χριστὸς Ἄνέστη γερόντισσα, Χριστὸς Ἄνέστη γέροντα κι' ὕστερα στις μοναχές και σέ μᾶς, Χριστὸς Ἄνέστη ἀδερφές μου.

—Χριστὸς Ἄνέστη Γεωργία, τῆς ἀποκρίθηκε ή ήγουμένη και γύρισε σέ μᾶς. Φέτος βοήθησε κι' ή Γεωργία για ν' ἀναστηθεῖ ὁ Χριστὸς, γιατί χωρίς τὸ καλοφημένο φητὸ ἀπ' τ' ἀρνάκια πού δόσκει πῶς θά νιώθαμε καλύτερα τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου; Ἔτσι δὲν εἶναι Γεωργία; Κούνησε τὸ κεφάλι της μπουκωμένη κι' ή ματιὰ της ἀναζητοῦσε ν' ἀκουμπήσει κάπου, στατισμένα ἔκανε τὸν γύρο τοῦ τραπέζιου και διστακτικὰ μὰ σταθερὰ στύλωσε τὰ μάτια της στα δικά μου πού καθισμένη ἀπέναντι της τὴν παρακολουθοῦσα. Μάπρεπε ν' ἀπαντήσει και στήν ήγουμένη. Κατάπιε διαστικὰ μιὰ μεγάλη μπουκιὰ πού τῆς ἀνέδασε δάκρυα στα μάτια ἀπὸ τὴν προσπάθεια πού ἔκανε.

—Ὁ Χριστοῦλης περιμένει κάτι παραπάνω νά κάνω για τὴν Ἀνάσταση του, γερόντισσα, εἶπε, κάτι πού τὸ θέλω πολύ. Νά βάλω κι' ἐγὼ τὴ μαύρη μαντύλα με τὴν εὐχή σου, και νά ζωστῶ τὴν τραχειὰ ζώνη. Τότε θά πιστέψω πῶς κι' ἐγὼ κάτι κάνω δῶ πάνω ἀπὸ τὸ νά θόσσω τὰ γίδια.

Ἦλα τὰ μάτια στυλώθηκαν με θαυμασμὸ στο ἄχαρο πρόσωπο τῆς Γεωργίας πού κείνη τὴν ὥρα εἶχε μιὰ παράξενη ὁμορφιά.

—Τόνα δὲν ἐμποδίζει τ' ἄλλο Γεωργία, ἀποκρίθηκε ή ήγουμένη. Ἔχεις καιρὸ και θά περάσεις ἀπὸ πολλές δοκιμασίες για νά φτάσεις ἐκεῖ πού θέλεις, οἱ πειρασμοὶ εἶναι πολλοί, θά τὰ ξαναποῦμε.

Και πάλι ή ματιὰ της γύρισε στή δική μου κι' εἶμαι σίγουρη πῶς εἶδα μέσα της μιὰ σπῖθα θριάμβου και ἱκανοποίησης κι' ἄκουσα τὰ ἔδια λόγια χωρίς αὐτὴ τὴ φορά νά τὰ πεῖ φωναχτά.

—«Δίχως πίστη μήτε και παραδουλεύτρα».—

ΤΖΟΓΛΙΑ ΛΑΡΑ

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΚΡΑΤΙΑ

Τὸ θέμα «Τὸ παραμύθι καὶ ἡ τεχνοκρατία» τὸ βλέπω προσωπικὰ νᾶχη δυὸ σκέλη: α) ἂν ἡ τεχνοκρατία μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ μιὰ νέα παράδοση, τεχνοκρατική, ποῦ θὰ μπορούσε ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ σύμβολα τοῦ παραμυθιοῦ μὲ τὸν ἀντίστοιχό τους συναισθηματισμό, ὁ ὁποῖος εἶναι βαθιὰ ἀποτυπωμένοι μέσα σ' αὐτὰ καὶ ἀνταποκρίνεται στὴ διαιώνια ἀνθρώπινη ψυχὴ. Καὶ β) ποιά ἡ συμβολὴ τῶν τεχνολογικῶν προόδων στὴ διάδοση τοῦ παραμυθιοῦ καὶ στὴν καλύτερη προβολὴ του γιὰ νᾶχη μεγαλύτερη ἐπίδραση στὴν παιδικὴ ψυχὴ. Τὸ πρῶτο σκέλος ἀφορᾷ τὴν οὐσία. Τὸ δεύτερο σκέλος ἀφορᾷ τὰ μέσα προσφορᾶς.

Καὶ πρῶτα τὸ σκέλος π α ρ ἄ δ ο σ η :

Μὲς τὴν παράδοση βρίσκονται οἱ ρίζες κάθε λαοῦ. Ἡ στενὴ γνωριμία τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν παράδοσίν τους ἀποτελεῖ τὸν πρῶτο βαθμὸ τῆς αὐτογνωσίας τους. Ἐξἄλλου ἡ παράδοση ὡς οἰκία κατάστασις, γεννημένη ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ αἷμα ἐνὸς λαοῦ, προμηθεῖ συγκινησιακὰ στοιχεῖα. Μὲ αὐτὰ διὰ τῆς αἰσθητικῆς ὁδοῦ μπορεῖ εὐκολὰ νὰ ἐμφυτευθοῦν εὐρύτερες ιδέες, ἰδίως στοὺς νεαροὺς ὁργανισμοὺς ποῦ βρίσκονται στὴν ἀνάπτυξή τους κι' ἀπορροφοῦν ἀπὸ τὰ γύρω τὸ ὅτι τοὺς δίνεται μὲ κατάλληλο τρόπο. Ἀκριβῶς στὸ σημεῖο αὐτὸ βρίσκεται ἡ ἀξία τῆς παράδοσις, γιατί γίνεται πρόσφορο μέσον γιὰ ἐμφύτευση ἰδεῶν κοινῶν στοὺς ἀνθρώπους τῆς κάθε γεωγραφικῆς περιοχῆς. Στὸ βάθος τῆς ἡ παράδοση περιέχει παγκόσμια στοιχεῖα καὶ ἡ λεπτομέρεια, ἡ ἐθνικὴ λεπτομέρεια, τὴν κάμνει οἰκία χωρὶς νὰ τῆς ἀφαιρῆ ταυτοχρόνως τὸν πανανθρώπινο χαρακτήρα.

Στὴν παιδικὴ λογοτεχνία ἡ παράδοση ἔχει ἰδιαίτερη ἀξία. Τὸ ξένο στοιχεῖο δὲ μπορεῖ εὐκολὰ νὰ κατανοηθῆ ἀπὸ τὸ παιδί στὴν ἔκτασι καὶ στὸ βάθος ποῦ θὰ πρέπει. Ἐνῶ ἡ τοπικὴ παράδοση μὲ τὸν ἐθνικὸ τῆς χαρακτήρα ἐλκύει αἰσθητικά. Ὄνόματα καὶ μῦθοι, παροιμίαι καὶ παροιμιακῆς φράσεις, ἱστορίες καὶ ἄλλα ἀπὸ τὸν τόπο δημιουργοῦν στὸ παιδικὸ μυαλὸ — καὶ μὲ τοὺς ἤχους ἀκόμα — γοητευτικῆς ἐντυπώσεις καὶ σχηματίζουν σιγὰ - σιγὰ σύμβολα, βοηθῶντας συχνὰ τὴν ἀποθήκευσιν στὸ ὑποσυνείδητο ἐνὸς πλοῦτου, ποῦ στὸ μέλλον θὰ φανῆ ἀκόμα περισσότερο ἡ χρησιμότητά του. Σὲ μελλοντικὸ στάδιο, ὅταν χορτάσῃ ἡ παιδικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὰ πολὺ δικά της καὶ προπαιδευτῆ, τότε εὐκολὰ μπορεῖ νὰ εἰσδύσῃ στὶς συγγενικῆς μὲ τὴν ἐθνικὴ παράδοσή της ξένες προσφορές. Καὶ σιγὰ - σιγὰ, χωρὶς λογικὴ καὶ ὑποδείξεις, ἡ παιδικὴ αὐτὴ ψυχὴ μπορεῖ νὰ νοιώσῃ τὰ κοινὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα καὶ νὰ τὰ χαίρεται ὅταν τὰ συναντᾷ. Στὸ κάτω - κάτω αὐτὸ θὰ πρέπει σέ τελικὴ ἀνάλυση νὰ εἶναι ἡ φιλοδοξία τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας. Δηλαδή ἡ διὰ τῆς αἰσθητικῆς ὁδοῦ γνωριμία καὶ ἐκτίμησις τῆς «ἀνθρωπιάς» μας, τῆς ἀγάπης γιὰ τὸν κάθε ἄνθρωπο, αὐτῆς τῆς ἀγάπης ποῦ εἶναι ἡ κορὼνα τῆς ἀρετῆς.

Μέσα στὸ γενικὸ αὐτὸ πλαίσιο τοποθετῶ τὸν ρόλο καὶ τὴν ἀξία τοῦ παραμυθιοῦ. Ὅταν ἓνας κοιτᾷ νὰ καθορίσῃ τὴ θέση τοῦ παραμυθιοῦ αὐτοῦ στὴν τεχνοκρατικὴ μας ἐποχὴ πρέπει νὰ λαμβάνῃ ὑπόψιν του δυὸ σημαντικὰ στοιχεῖα: α) πὼς πλεονάζει στὰ πιδὸ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου, κι' ὄχι μόνον στὶς ἀναπτυσσόμενες χώρες, ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς, ποῦ συνειδητὰ ζεῖ στὴ λαϊκὴ παράδοσιν, ἀφοῦ καὶ οἱ μορφωμένοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν, τῶν ἀγροτικῶν, ὑποσυνείδητα τουλάχιστον, δὲν ἔπαψαν νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπὸ τὴ λαϊκὴ παράδοσιν. Καὶ β) πὼς ἡ τεχνοκρατία κατῴρθωσε ἀνέλπιστα θαύματα, ἀλλὰ δὲ μπόρεσε νὰ ἀλλάξῃ τὸν ψυχισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, γιατί δὲ δόθηκε ἡ ὑποχρεωτικὴ μεγάλῃ χρονικῇ περιόδῳ γιὰ νὰ προσαρμωστῆ ὁ ἄνθρωπος βαθμιαία στὶς νέες τεχνολογικῆς ἀντιλήψεις. Στὸ κάτω - κάτω ἡ τεχνολογία δὲ

δημιουργεί στα πλατιά στρώματα νέα αντίληψη τοῦ κόσμου. Αὐτὴ ἡ νέα αντίληψη ὑπάρχει στὸ μυαλό τῶν εἰδικῶν καὶ ἀπόλυτα συγχυσμένη στοὺς ἡμιμαθεῖς, πού πληροφοροῦνται τὰ πάντα ἀπὸ τὰ ἐκλαϊκευμένα ἄρθρα ἀνειδίκευτων στὴν τεχνολογία δημοσιογράφων ἢ ἀπὸ τὰ πληροφοριακὰ ντοκουμανταὶρ καὶ τὰ διάφορα εἶδη ντάι-τζεςτ χωρὶς ἢ γνώση ἀπὸ τὴν πληροφορία νὰ γίνεται «δῖωμα».

Παρόλο πὺ ὑποστηρίζω τὴν παράδοση, ἡ ὁποία ἔχει κύριο στοιχεῖο τὸν συναισθηματισμό, ἐνῶ ἡ τεχνοκρατικὴ δίνει περισσότερὸ γνώσεις (ἂν τίς δίνει κι' αὐτὲς χωρὶς παρανοήσεις) μὲ ἕνα πιθανὸ συναισθηματισμό, μᾶλλον ἐξωτερικό, χωρὶς ψυχικὸν ἀντίκρουσμα, ὥστόσο δὲν ἀρνιέμαι πὺς ἂν δοθῆ καιρὸς μποροῦν νὰ συμβοῦν δυὸ πράγματα τὰ ἐξῆς: α) πὺς ὅ,τι ἀπὸ τὴν τεχνολογία μπῆ στὴν καθημερινὴ μας χρῆση θὰ γίνῃ σιγά - σιγά οἰκετὸ καὶ ἀποδεκτό, ὅπως παραδέχονται οἱ κοινωνιολόγοι. Τοῦτο κι' ὅλας ἔχει συμβῆ μὲ τὴ μηχανὴ γενικὰ. Στὴν ἀρχὴ τὴ μηχανὴ δὲν τὴν δέχονταν μεγάλοι καὶ μικροί. Σήμερα τὴν ἀποδέχονται σὰ βασικὸ στοιχεῖο τῆς ζωῆς. Καὶ β) πὺς ἀπὸ τὴ συνεχῆ χρῆση, πὺς ἔκαμε ἀποδεκτὰ τὰ τεχνολογικὰ κατασκευάσματα, φορτίζονται τοῦτα μὲ συναισθηματισμὸ κι' εὐκολα μπορεῖ νὰ γίνουν σύμβολα.

Μὲ θάση τὰ ὅσα εἶπα νομίζω πὺς ἡ θέση τοῦ παραμυθιοῦ στὴν παιδικὴ λογοτεχνία πρέπει νὰ διατηρηθῆ, μὲ προσεκτικὴ βέβαια προσαρμογὴ πρὸς τὰ νέα δεδομένα τῆς τεχνοκρατίας, ἂν αὐτὸ τὸ ἀπαιτοῦν οἱ νέες ἀνάγκες. Ν' ἀποφύγουμε αὐτὰ τὰ βαθιὰ (ἅς τὰ χαρακτηρίσω ἔτσι) ψυχογραφικὰ παράδοξα καὶ τὴ φανταστικὴ πολλές φορὲς ἀνάμιξη τεχνολογικῶν κατακτήσεων μὲ τὴν πληθώρα τῶν ἀκατανοήτων τεχνολογικῶν ὄρων. Ἡ ἐπιστήμη δὲ μπορεῖ ἀνώδυνα νὰ ἐκλαϊκευθῆ γιὰ τὸ παιδί, ὅταν μάλιστα τοῦτο δὲν κατορθώνεται μῆτε στὴν περίπτωσι τῶν ἐνηλίκων. Σκοπὸς τοῦ συγγραφέα παιδικῶν ἔργων εἶναι ἡ ψυχικὴ διαμόρφωσι καὶ ὁ πλουτισμὸς τῆς παιδικῆς ψυχῆς μὲ συναισθήματα, ἰδέες καὶ ἠθικὰς ἀξίες. Ὁ σκοπὸς αὐτὸς πρέπει νὰ κατορθώνεται μὲ μέσα ὅσο τὸ δυνατό ἀπλά καὶ μέσα στὴν παράδοση, ἀλλὰ καὶ μὲ προσεκτικὴ καὶ δικαιολογημένη ἀνάμιξη τῶν ἀπλοστερων δεδομένων τῶν νέων γνώσεων.

Χωρὶς νὰ προφητεύω, οἱ γρηγόρες μεταβολὲς πὺς δημιουργεῖ ἡ τεχνολογία δὲ θὰ μπορέσουν νὰ φτιάξουν μιὰ νέα, καινούργια, ἀσύνδετη μὲ τὸ παρελθὸν παράδοσι, τὴν τεχνοκρατικὴν.

Τὸ δεύτερο σκέλος τοῦ θέματος σχετίζεται μὲ τὰ μέσα πὺς θέτει στὴν ὑπηρεσία μας ἡ τεχνολογία. Κάποτε τὸ παραμῦθι ἀνήκε δλότελα στὸν προφορικὸ λόγος. Τοῦτο ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερα γιὰ τὰ μικρὰ παιδιὰ, πὺς δὲν ξέρου ἀνάγνωσι. Μὲ τὴν τυπογραφία καὶ τὴν εἰκονογράφωσι τὸ παραμῦθι κατὰκτησε καὶ τὸν γραπτὸ λόγος, μπῆκε στὸν κόσμος τοῦ βιβλίου. Ἀλλὰ τώρα ἡ τεχνολογία τὸ ἐξυπηρετεῖ καὶ μὲ ἄλλα μέσα, μὲ τὸ ραδιόφωνο, τὴν τηλεόρασι καὶ τὴ μαγνητοταινία καὶ δὲν ξέρω μὲ ποιὰ ἄλλα στὸ μέλλον. Ἀπὸ τὰ τρία ἐξυπηρετικὰ αὐτὰ μέσα τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ μαγνητοταινία ἀντικαθιστοῦν ἢ μᾶλλον ἐπαναφέρου τὸν προφορικὸ λόγος. Ἡ τηλεόρασι ὅμως ἀντικαθιστὰ τὸν προφορικὸ λόγος καὶ τὸ βιβλίος μὲ τὴν εἰκονογράφωσὴ του, ταυτόχρονα προσφέροντας κίνησι, πλησιάζοντας συχνὰ τὸ παραμῦθι πρὸς τὴ θεατρικὴ ἐμφάνισι, τὸ δραματοποιεῖ. Ἡ συνοδευτικὴ μουσικὴ, πὺς συχνὰ διεγείρει τὸ συναισθημα πὺς εὐκολα, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ στὰ τρία αὐτὰ μέσα.

Ποιὰ ἡ ἐπίδρασι τῶν τριῶν αὐτῶν μέσων: Τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ μαγνητοταινία ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν παλιὸ, παραδοσιακὸ προφορικὸ λόγος. Λεῖπει ὅμως ἀπὸ αὐτὰ τὸ ζωντανὸ στοιχεῖος, δηλ. ἡ ἀνθρώπινη παρουσία καὶ ἡ ἄμεση μὲ αὐτὴν ἐπικοινωνία. Ἡ φωνὴ μόνη τῆς ὑπόσημαίνει παρουσία. Ἴσως ἡ μουσικὴ ἐπέδωσι νὰ δίνῃ κάποια θερμότητα, ἀλλὰ δὲ μπορεῖ αὐτὴ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴ θερμότητα ἐνὸς αἰκειοῦ προσώπου. Ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ ραδιόφωνο μιλά σὲ τακτικὴ ἄρα καὶ τὸ παιδί μπορεῖ κείνη τὴν ὥρα νὰ μὴν ἔχει τὴν ἀναγκαία διάθεσι. Ἡ μαγνητοταινία μπορεῖ νὰ χρη-

σιμοποιηθή ελεύθερα και όταν τὸ παιδί ἔχει διάθεση. Ἐπιπλέον αὐτὴ δίνει καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐπιλογῆς. Ἡ τηλεόραση προσφέρεται καλύτερα. Ὑπάρχει σ' αὐτὴν ἡ ἀνθρώπινη παρουσία, ἂν ἡ εἰκόνα δείχνει τὸ πρόσωπο ποῦ διηγεῖται, ἢ ἐπιτείνεται ὁ προφορικός λόγος μὲ σχέδια καὶ εἰκόνες, ποῦ ἀντίστοιχοῦν στὴν εἰκονογράφηση τοῦ βιβλίου, μὲ πλεονέκτημα τὴν κίνηση καὶ τὴ συνοδευτικὴ μουσικὴ.

(Ἐδῶ δὲν συζητῶ τὸ θέατρο, σὰ δραματοποιημένο παραμῦθι, εἴτε τοῦτο παριστάνεται σὲ σκηνή, εἴτε μεταδίδεται ἀπὸ τὴν μικρὴ ὀθόνη τῆς τηλεόρασης, γιατί τὸ θέατρο ἔχει μιὰν ἄλλη διαδικασίαν).

Καὶ ἄφησα τελευταῖο τὸ σημαντικώτερο: τὸ συγγραφέα. Ὅλα καλὰ καὶ ἀγία: καὶ ἡ παράδοση καὶ τὰ μέσα. Ἀλλὰ ὁ οὐσιαστικός φορέας εἶναι ὁ συγγραφέας. Τὸ παραδοσιακὸ παραμῦθι τώρα θρέφει τὴν παιδικὴν φαντασίαν. Τὰ σύγχρονα ὅμως δεδωμένα — καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ τεχνοκρατία — ἔχουν τὴ θέσιν τους στὸν κόσμον τοῦ παραμυθιοῦ. Ἀπὸ τὸ ταλέντο, τὴν πείρα καὶ τὴν εὐτυχιμένη στιγμή τοῦ συγγραφέα θὰ ξεπηθήσουν τὰ νέα παραμῦθια. Συνεπῶς ὅ,τι κι' ἂν λέμε θεωρητικά, ἡ πράξις ἀνήκει στὸ συγγραφέα καὶ στὴν παράδοση ποῦ θὰ δημιουργήσῃ βασισμένος πάνω στὴ διαίωνα τεχνικὴ τοῦ παραμυθιοῦ.

Οἱ θέσεις ποῦ ἔχουν ἐκτεθῆ πιὸ πάνω πιστεύω πὼς ἰσχύουν παντοῦ μὲ ἀνάλογες τοῦ τόπου διαβαθμίσεις. Θὰ ἐντοπίσω τὸ θέμα στὸ δικό μου τόπο, τὴν Κύπρο, ποῦ παράλληλῃ τὴν ἀστικοποίησιν πολλῶν τμημάτων της, ἐξακολουθεῖ νάχη περισσότερο γεωργικὸ χαρακτήρα. Τὸ παραμῦθι δὲν ἔπαυε στὰ χωριά ν' ἀποτελῆ γιὰ τοὺς μικροὺς ξεχωριστὸ ἐντρύφημα κι' ἄς ἔχει εἰσχωρήσῃ τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ τηλεόραση ὡς τις πιὸ ἀπομακρυσμένες γωνιές. Μὲ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολὴν καὶ τὸν ἐκτοπισμὸ χιλιάδων Ἑλλήνων πρὸς τὸ Νότο, ὁ ἀγροτικός προπαντὸς πληθυσμὸς βρέθηκε σὲ συσπειρωμένους χώρους καὶ σὲ μιὰ κοινωνικὴν κατάστασιν ποῦ ὑποχρεωτικὰ εὐνόησε τὴν ἀναδίωξιν τοῦ παραμυθιοῦ μὲ τὴν πατροπαράδοτη μορφή του. Πολὺ πιὸ μπροστὰ τὸ παραμῦθι, οἱ μῦθοι καὶ οἱ παραδόσεις τοῦ τόπου ἀποτελοῦσαν τὴν κυριώτερη ὕλη τῶν τοπικῶν περιοδικῶν γιὰ παιδιὰ. Καὶ συχνὰ ἀρκετὲς σελίδες τῶν ἐκδόσεων τῶν διαφόρων Γυμνασίων τὸ περιεῖχαν στὸ λαογραφικὸ ὄλικόν, ποῦ μάζευαν οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὰ χωριά τους.

Τὰ περισσότερα βιβλία γιὰ παιδιὰ ποῦ ἐκδοθήκαμε στὴν Κύπρον ἔχουν βάση τὸ παραμῦθι, εἴτε αὐτοῦσιο μὲ ἀλλαγὴν στὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα, δηλ. ἀπὸ κυπριακὸν σὲ πανελληνικὴν δημοτικὴν, εἴτε σὰν ὑπόθεσιν καὶ σκελετὸν γιὰ συγγραφήν διηγημάτων καὶ νουβέλλων γιὰ παιδιὰ. Τὸ Ραδιοφωνικὸν Ἰδρυμα Κύπρου, τμημα ραδιοφωνίας, ἀπὸ τὸ ἐβδομαδιαῖον πρόγραμμά του, ποῦ διαρκεῖ 126 ὥρες καὶ 30 λεπτά, διαθέτει περιόδους μὲ διάρκειαν 3 ὥρες καὶ δέκα λεπτά γιὰ μετάδοσιν παιδικῶν προγραμμάτων, στὰ ὁποῖα τὸ παραμῦθι μὲ διάφορες μορφὰς κατέχει θέσιν, εἴτε αὐτοῦσιο εἴτε σὰν πυρήνα, ἐνῶ τὸ τμημα τηλεόρασεως μὲ ἐβδομαδιαῖον πρόγραμμα 35 ὥρες, διαθέτει 3 ὥρες παιδικόν, στὸ ὁποῖο 30 περίπου λεπτά ἀφιερώνονται συνήθως στὸ παραμῦθι. Τέλος οἱ σχολικὲς βιβλιοθήκες 60 περίπου χιλιάδων μαθητῶν (6 — 12 χρόνων) πρὶν ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολὴν ἦσαν πλουτισμέναι μὲ διακόσιες χιλιάδες βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ παραμῦθια ἀπὸ τὸ διεθνὴ ὄριζοντα σ' ἑλληνικὴν μετάφρασιν. Μὲ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολήν, τὴν καταστροφὴν τῶν σχολείων στὰ θέρεια μέρη καὶ τὴ δημιουργία προσφυγικῶν καταυλισμῶν διάφορες ὀργανώσεις προμήθευσαν μὲ βιβλία τοὺς μικροὺς μαθητὲς δημιουργώντας διάφορα κέντρα. Ὁ «Κυπριακὸς Σύλλογος Παιδικοῦ — Νεανικοῦ Βιβλίου» κατῴρθωσε νὰ προμηθεύσῃ τις πρόχειρες αὐτὲς μονάδες μὲ 6 χιλιάδες βιβλία. Τέλος πρὶν ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν εἰσβολὴν ἡ Κυπριακὴ ὑπαιθρος εἶχε 100 κοινοτικὰς βιβλιοθήκας, ἕπου καὶ παιδικὸν βιβλίον, καὶ δύο κινητὰς βιβλιοθήκας. Τώρα ἔχει 70 κοινοτικὰς βιβλιοθήκας καὶ μιὰ κινητὴν.

Μὲ τὰ στοιχεῖα ποῦ δίνω φαίνεται, ἔστω καὶ χωρὶς στατιστικὸς πίνακες, πὼς τὸ παραμῦθι ἐξακολουθεῖ νάχη βασικὴν θέσιν στὴ ζωὴ τοῦ τόπου μου, χωρὶς ἡ τεχνοκρατία νὰ τὸ ἔχη ἐπηρεάσει οὐσιαστικὰ.

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

(ἀπόσπασμα)

Όταν εξετάζουμε τή λογοτεχνία γιά ἐφήβους — πού δὲν ἔχει κανένα διαχωριστικό στοιχεῖο ἀπὸ τή λογοτεχνία γιά ἐνήλικους — συναντοῦμε τὸ μαγικὸ στοιχεῖο πὸ ἀναφέρεται στὸν αἰῶνα τῆς τεχνολογίας, στὸν αἰῶνα μας, πὸ ἄμεσα ἀπ' ὅτι στή λογοτεχνία πὸ προορίζεται γιά τὶς μικρότερες ἡλικίες.

Αὐτὸ γίνεται μὲ πολλές μορφές:

α) Τὰ περιπετειώδη ἐπιστημονικὰ μυθιστορήματα βασίζονται συνήθως στὸν ἀπλοῖκό θαυμασμό πὸ ἐμπνέουν οἱ τεχνικὲς κι οἱ ἐπιστημονικὲς κατακτήσεις. Ὅχι οἱ σημερινὲς ἀλλὰ οἱ μελλοντικὲς. Ὅσο πὸ τολμηρὰ προχωρεῖ ὁ συγγραφέας, ξεκινώντας ἀπὸ τὶς ιδέες καὶ τὶς ἀνακαλύψεις τῆς ἐποχῆς του, τόσο περισσότερο ἐντυπωσιάζει. Κλασσικὸς τύπος αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι τὰ μυθιστορήματα τοῦ Ἰουλίου Βέρν. Ὁ Ἰούλιος Βέρν, ἀντανακλώντας τὴ δίχως προβλήματα αἰσιοδοξία τῆς πρώτης βιομηχανικῆς ἐπανάστασης, προεῖδε, μὲ τὴ φαντασία του γεμάτη ἀπὸ ἐπιστημονισμό, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν τεχνολογικῶν πραγματοποιήσεων τοῦ αἰῶνα μας. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ἀλλὰ καὶ ἕως ἐπειδὴ δὲν προκαλοῦσαν τὶς δυσπιστίες πὸ ὁ αἰῶνας τῆς τεχνολογίας προκαλεῖ στή σύγχρονη νεολαία, τὰ μυθιστορήματα αὐτὰ εἶναι πιά πολὺ ξεπερασμένα.

Σὲ μιὰ μικρὴ προσωπικὴ μου ἔρευνα σὲ πολλὲς τάξεις τῆς 5ης καὶ τῆς 6ης ἔκανα τὴ διαπίστωση ὅτι οἱ σημερινοὶ νέοι διαβάζουσι τὸν Ἰούλιο Βέρν μὲ καινούργια κριτήρια. Ὅσο καὶ νὰ τοὺς ἐνθουσιάζει ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ μυστηρίου καὶ τῶν περιπετειῶν μιὰς κάπως περασμένης ἐποχῆς, πὸ ἱκανότητα τοῦ συγγραφέα μπορεῖ καὶ τοὺς ζωντανεῖ, ἐντυπωσιάζονται λιγότερο ἀπὸ τὶς προηγούμενες γενιὲς μὲ τὸ «τεχνικὸ κι ἐπιστημονικὸ παραμῦθι» τῶν μυθιστορημάτων του. Αὐτὸ πὸ τοὺς ἐνθουσιάζει εἶναι νὰ ἐπαληθεύουν ὡς πὸ σήμερις ὁ Ἰούλιος Βέρν εἶχε προβλέψει τὴν τεχνολογικὴ ἐξέλιξη.

Στὶς μέρες μας τὰ περιπετειώδη μυθιστορήματα τὰ βασισμένα στήν ἐπιστήμη καὶ τὴν τεχνικὴ, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τοῦ Βέρν, εἶναι σπάνια. Μποροῦμε ν' ἀναφέρουμε μερικὰ σὰν παραδείγματα:

«Ἀπελπισμένοι γύρω ἀπ' τὸ φεγγάρι» τοῦ A.W. BALLOU, «Τὸ τουνελ κάτω ἀπὸ τὴ Μάγχη» τοῦ E.E. VIELLE, «Συναγεμὸς στὸ MACH 3» τοῦ DONALD GORDON. Ὅυτε τὸ περιεχόμενο, ὅυτε ἡ περιπέτειά τους δὲν προκαλοῦν ἀσφαλῶς γιά τοὺς λόγους πὸ ἔχομε ἀναλύσει πὸ πάνω τὸν ἐνθουσιασμό πὸ γνώρισαν ἄλλοτε τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου γάλλου συγγραφέα. Ὁ καλύτερος ἐπίγονός του εἶναι σήμερις ὁ JAN CAMERON, πὸ ἔγραψε «Τὸ νεκροταφεῖο τῶν καρχαριῶν» (ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ WALT DISNEY ἔκανε ἕνα σπουδαῖο φίλμ) καὶ «Τὸ παράξενο ζῶο τοῦ πυρός». Αὐτὰ τὰ μυθιστορήματα, μὲ τὴν ποιότητα τοῦ μυστηρίου τους καὶ τὴν παράξενη ἀτμόσφαιρά τους, εἶναι ἰσάξια μὲ τὰ καλύτερα ἔργα τοῦ Βέρν. Πάντως εἶναι χαρακτηριστικὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ μῦθος τους ἀντλεῖ τὶς πηγές του, ὄχι ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν τέχνη, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὴν προϊστορία.

β) Μερικὰ μυθιστορήματα χρησιμοποιοῦν τὸ μαγικὸ στοιχεῖο καὶ τὸν ἀποπροσανατολισμὸ τῆς περιπέτειας, γιά νὰ κάνουν μιὰ λίγο - πολὺ ὀξεῖα κριτικὴ τῶν συγχρόνων ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας.

Γιά νὰ θυμηθοῦμε ἀναφέρουμε τὰ μυθιστορήματα τοῦ KAREL CAPEK: «Τὸ ἐργοστάσιο τοῦ ἀπόλυτου» καὶ «Οἱ Σαλαμάνδρες πολεμοῦν», «Φαρενάτι 451» τοῦ R.

BRAIBURY, «Τὸ νεφέλωμα τῆς Ἀνδρομέδας» τοῦ Ἰδάν Ἐφραίμωφ, «Τὸ νησί τῶν δελφινῶν» τοῦ Ἄρθουρ Κλάρκ, μερικὰ μυθιστορήματα τοῦ Γεράρδου Κλάιν, «Τὸ γιγάντιο πετρελαιοφόρο» τοῦ Ρόγαλντ Τζόνστον, «Ὁ καλύτερος ἀπὸ τοὺς κόσμους» τοῦ H.G. Οὐέλς, «1984» τοῦ Γκ. Ὁργουελ, «Ἡ πλουτωνία» τοῦ Βλαδίμηρου Ὀμπρουτσέφ, «Ἡ πόλη δίχως ἥλιο» τοῦ Μιχ. Γκριμὼ καὶ πολλὰ ἄλλα...

Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ μυθιστορήματα δὲν ἀντλοῦν πιά τὴν ἔμπνευσή τους ἀπὸ τὴν ἐπιστομονικὴ αἰσιοδοξία τοῦ περασμένου αἰώνα. Ἐκπληρώνουν ἔνα ρόλο προειδοποιητικὸ, σὰν μερικὰ ἀπὸ τὰ παλιὰ παραμύθια. Δίχως ν' ἀμφισβητοῦν τὴν ἀξία τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, τονίζουν τοὺς κινδύνους ποὺ ἔχει ἡ ἀνεξέλεγκτη πρόοδος τους. Ἐπισημαίνουν τὴν καταστροφὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν, τὴ διαταραχὴ τῆς οἰκολογικῆς ἰσορροπίας, τὴ μηχανοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, τὴν καταστροφὴ τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπινου εἴδους.

Δυστυχῶς, πολὺ συχνά, ἡ κριτικὴ ποὺ ἀσκεῖται μὲ τὸ μαγικὸ στοιχεῖο τοῦ ἐπιστημονικοῦ μυθιστορήματος, δὲν συνειδητοποιεῖ ἀπόλυτα τὰ μεγάλα προβλήματα ποὺ δημιουργεῖ ὁ αἰώνας τῆς τεχνολογίας οὔτε καὶ τίς κοινωνικές, πολιτικὲς καὶ παιδαγωγικὲς συνθήκες ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ βοηθήσουν στὴ λύση τους.

γ) Πρέπει, νομίζω, νὰ κάνουμε σαφῆ διάκριση ἀνάμεσα στὰ περιπετειώδη ἐπιστημονικὰ μυθιστορήματα καὶ στὰ μυθιστορήματα ἐπιστομονικῆς φαντασίας. Τὰ πρῶτα κάνουν προεκτάσεις ἔξκινώντας ἀπὸ σοβαρὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνικὰ δεδομένα. Τίς προεκτάσεις αὐτὲς ποὺ γίνονται φανταστικὲς, ποὺ ἀποπροσανατολίζουν ἢ ποὺ εἶναι φορτισμένες μὲ τὸ στοιχεῖο τῆς ἐπιφυλακτικότητος — τίς προσβάλλουν σ' ἔνα μέλλον τόσο πιὸ κοντινὸ καὶ ἐφικτό, ὅσο ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ τεχνολογία προχωροῦν μὲ ρυθμὸ συνεχῶς ἐπιταχυνόμενο.

Μὲ τὰ μυθιστορήματα ἐπιστημονικῆς φαντασίας, τίς πιὸ πολλὲς φορές, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο. Ἡ δρᾶσή αὐτῶν τῶν μυθιστορημάτων ξετυλίγεται σ' ἔνα πολὺ μακρινὸ μέλλον. Ἔτσι, ἡ φαντασία, ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ στηρίζεται σὲ σοβαρὰ τεχνικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ δεδομένα, χρησιμοποιεῖ συχνὰ παράτολμες ἢ παράδοξες ψευτο-ἐπιστημονικὲς ὑποθέσεις ποὺ τίς ἐξελίσει ὡς τὸ παράλογο ἢ τὸν ἐφιάλτη.

Ἡ ἐξερεύνηση ἄλλων κόσμων (ὅπως σὲ μερικὰ μυθιστορήματα τοῦ Κλάρκ), ἄλλων διαστάσεων τοῦ διαστήματος (ὅπως «Ἡ ἐφεύρεση τοῦ καθηγητῆ Κοστίνγκαν» τοῦ Τζέρρυ Σόλ) ἢ τοῦ χρόνου (ὅπως «Ἡ αἰώρηση τῶν ἀστεριῶν» τοῦ Τζέρερ Κλάιν ἢ «Ἡ περίπολος τοῦ χρόνου» τοῦ Π. Ἄντερσεν) καὶ ἄλλα, εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη σ' ἔναν μυθικὸ κόσμον, ποὺ ἡ σχέση του μὲ τὰ προβλήματα τοῦ αἰώνα τῆς τεχνολογίας καὶ τὸ ἀληθινὸ πεπρωμένο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐλάχιστη.

Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὸ μαγικὸ στοιχεῖο ἀποβλέπει στὴν ψυχαγωγία, μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴ φυγὴ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ὅπως, ὅμως, παρατηροῦν ὁ Φρεϊν. WERTHAM καὶ ὁ JACQUES BERGIBS, αὐτὴ ἡ ἀχαλίνωτη πλοκὴ τῶν μυθιστορημάτων ἐπιστημονικῆς φαντασίας ὅταν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὸ ταλέντο καὶ τὴ φαντασία τοῦ συγγραφέα τους καὶ μάλιστα ἀπὸ ποίηση (ὅπως εἶναι «Τὸ ἀστέρι τοῦ BAUX» τοῦ JEAN SEVERIN) μπορεῖ, δυστυχῶς, νὰ καταλήξει εὐκολὰ σὲ ἐξωπραγματικὴ ἀνοησία. Ὅταν, μάλιστα, ἀπευθύνεται στὴ νεολαία, εἶναι ἀκόμη πιὸ δλέθρια γιατί πολὺ συχνά εἶναι γεμάτη βιαιότητες ποὺ φτάνουν ὡς τὸ σαδισμό (ὅπως εἶναι μερικὰ εἰκονογραφημένα τέτοιου εἴδους), ἔχουν ρατσισμό καὶ ὑπερβολικὴ ἀπαισιοδοξία ποὺ φτάνει ὡς τὴν «καταστρεπτικότητα».

δ) Τὰ περιπετειώδη ἐπιστημονικὰ μυθιστορήματα καὶ τὰ μυθιστορήματα ἐπιστημονικῆς φαντασίας, ὅταν περιέχουν τὸ ἀσυνήθιστο, τὸ φανταστικὸ, τὸ ποιητικὸ, μ' ἄλλα λόγια ὅλες τίς μορφὲς τοῦ μαγικοῦ στοιχείου, φτάνουν πάντα ὡς τὸ παράλογο. Αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ παραμύθια καὶ τὰ μυθιστορήματα φαντασίας ὅπως εἶναι τοῦ EDGAR POE, τοῦ HOFFMANN, τοῦ OSCAR WILDE, τοῦ LOVECRAFT κ.λ.π.

Σύμφωνα με την πολύ ὀρθή ἄποψη τῆς JACQUELINE καὶ τοῦ RAOUL DUBOIS, τὰ ἔργα αὐτὰ στηρίζονται σ' ἓναν ὀρθολογισμό με ἄλλη διάσταση, σὲ μιὰ ἄλλου εἴδους λογική. Ἐκμεταλλεύονται τὸ μεγάλο ἄνοιγμα ποῦ τοὺς παρέχει τὸ μαγικό στοιχείο «τῶν δυνατοτήτων».

Υπάρχουν, ὅμως, καὶ μυθιστορήματα γιὰ τὴ νεότητα ποῦ, ξεκινώντας ἀπὸ μιὰ κακῶς ἐννοούμενη παραψυχολογία, ἀπὸ τὸ ὑποτιθέμενο «μαγικό στοιχείο», ἀπὸ τὶς χειρότερες προκαταλήψεις, ἐπιμένουν νὰ δημιουργοῦν ἓνα μῦθο κακῆς ποιότητας. Ἐδῶ οἱ ἐπιστήμες καὶ ἡ τεχνική δὲν παίζουν κανένα ρόλο. Ἄγνοοῦνται καὶ περιφρονοῦνται ἐντελῶς.

Βέβαια, ὁ ὀρθολογισμὸς τοῦ τεχνολογικοῦ αἰῶνα με τὴν κατακτητικότητά του καὶ με τὴν ἀδυναμία μας νὰ τὸν ἐξουσιάσουμε, δικαιολογεῖ κάποια φυγὴ πρὸς τὸ μαγικό στοιχείο. Γιατὶ τὸ στοιχείο αὐτὸ εἶναι σωτήριο γιὰ τὴν ψυχολογικὴ ἰσορροπία τῶν παιδιῶν μας ὅταν μάλιστα ἡ χρησιμοποίησή του μπορεῖ, ὅπως εἶδαμε, ν' ἀνοίξει τὸ δρόμο στὴν κριτικὴ σκέψη. Ὅταν, ὅμως, ἀντλοῦμε τὸ μαγικό στοιχείο ἀπὸ τὸ παράλογο καὶ πολεμοῦμε μ' αὐτὸ τὴν ἐπιστήμη καὶ τὴν τεχνολογία, τότε θυθίζομαστε σ' ἓναν σύγχρονο σκοταδισμό. Καὶ οἱ ἀπόψεις τοῦ "Ἀμπλετ σχετικὰ μ' ὅλα τὰ ἄγνωστα ἀκόμη πράγματα τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δὲν ἀποτελοῦν μιὰν ἀντίρρηση. Νὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι τὸ ἄγνωστο εἶναι «ἐξ ὀρισμοῦ» ἀδύνατο νὰ τὸ γνωρίσουμε καὶ κατὰ συνέπεια ἀνέφικτο με λογικὴ πορεία, εἶναι σὰν νὰ ἀφοπλίζουμε ἀκόμη περισσότερο τὶς καινούργιες γενιὲς μπροστὰ στὶς γιγάντιες ὑποχρεώσεις ποῦ τὶς περιμένουν. Εἶναι σὰν νὰ ἐπικυρώνουμε στὴ λογοτεχνία μιὰ πνευματικὴ πορεία ποῦ ἀντιστοιχεῖ με κείνην ποῦ ρίχνει τοὺς σημερινοὺς νέους στὴν ἀγκαλιὰ τῶν δμάδων με τὸν φευτοοριανταλισμὸ καὶ τὸν ἀποβλακωτικὸ μυστικισμό.

Λοιπὸν, συμπεραίνουμε:

Στὸν αἰῶνα τῆς τεχνολογίας τὸ μαγικό στοιχείο στὴ λογοτεχνία γιὰ τὴ νεότητα παίζει σημαντικό ρόλο.

Ἀποτελεῖ τὸ ἀναγκαῖο ἀντίδοτο στὴ γιγάντια ψυχολογικὴ πίεση ποῦ ὑφίστανται τὰ παιδιά μας ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικὰ ἀνεπτυγμένη τεχνολογία, ποῦ ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ καθυστέρηση δὲν κατόρθωσε νὰ τὴν ἐξουσιάσει. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄποψη τὸ μαγικό στοιχείο εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴ διανοητικὴ ἰσορροπία τῶν παιδιῶν μας.

Ὅπως τὸ μαγικό στοιχείο τῶν μῦθων, τῶν παραδόσεων καὶ τῶν παλιῶν παραμυθιῶν καὶ τὸ σύγχρονο μαγικό στοιχείο μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει σὰν προειδοποίηση καὶ ταυτόχρονα νὰ βοηθήσει νὰ καταλάβει ὁ νέος ὅτι τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου μένει ἐλεύθερο καὶ μπορεῖ νὰ ἐξουσιαστῆ. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια ἔπρεπε νὰ κυριαρχήσουμε στὴ φύση, στὶς τυφλὲς δυνάμεις καὶ τοὺς κινδύνους τῆς. Σήμερα πρέπει νὰ κυριαρχήσουμε στὴν τεχνολογία ποῦ οἱ καταστροφικὲς τῆς παρεκλίσεις μποροῦν νὰ ὀδηγήσουν σὲ σοβαρὲς κρίσεις.

Γιὰ νὰ μπορέσει, ὅμως, τὸ μαγικό στοιχείο νὰ ἐνεργήσει ταυτόχρονα σὰν ἀντίδοτο καὶ σὰν καταλύτης με δημιουργικὲς δυνάμεις, χρειάζεται οἱ δημιουργοὶ διδίων γιὰ τὴ νεότητα νὰ συνδυάζουν τὸ ταλέντο τους με βαθύτερη γνώση τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας καὶ τῶν παιδαγωγικῶν, κοινωνικῶν καὶ πρὸ πάντων πολιτικῶν μέσων ποῦ μπορεῖ νὰ τὰ ἐπιλύσουν.

Βάζοντας μέσα στὰ ἔργα τους ὅλο τὸν πλοῦτο κι ὅλες τὶς ἀντιθέσεις τῆς ἐποχῆς μας, θὰ κατορθώσουν ἴσως νὰ δημιουργήσουν τὰ παραμύθια καὶ τοὺς μῦθους τοῦ αἰῶνα τῆς τεχνολογίας ποῦ ἀκόμα μᾶς λείπουν σὲ ἀπίστευτο βαθμὸ.—

(Ἀνακοίνωση σὸ
15ον Διεθνὲς Συνέδριο
γιὰ τὴ Νεότητα)

ANDRE KEDROS

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ἡ φετεινὴ χρονιά ἔχει προκηρυχθῆ ἀπὸ τὴν ΟΥΝΕΣΚΟ ὡς περίοδος προαγωγῆς τοῦ παιδικοῦ βιβλίου. Γι' αὐτὸ στὴν Κύπρο καὶ στὸ ἐξωτερικὸ γίνανε διάφορες ἐκδηλώσεις γιὰ νὰ προβληθῆ τὸ παιδικὸ βιβλίο.

Στὴν Κύπρο τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας προκήρυξε ὅτι «ἀπὸ τὸν ἐρχόμενον χρόνον θὰ περιλάβῃ στὰ ἔτησια λογοτεχνικὰ βραβεῖα του τὸ βραβεῖο γιὰ παιδικὴ λογοτεχνία, πιστεύοντας ὅτι ἔτσι δίνει», σύμφωνα μὲ τὴν ἀνακοίνωση τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Α. Μικελλίδη, «τὴν εὐκαιρία πλουτισμοῦ μὲ νέο αἷμα τῆς περιορισμένης σὲ ποσότητα παιδικῆς μας λογοτεχνίας καὶ ἐνθαρρύνει δόκιμους συγγραφεῖς νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν παιδικὴ λογοτεχνία».

Μιὰ ἐκδήλωση ποὺ ἔγινε σ' ὅλες τὶς πόλεις τῆς Κύπρου ἦταν ἡ διοργάνωση ἐκθέσεως βιβλίου τοῦ Κυπριακοῦ Συνδέσμου Παιδικοῦ—Νεανικοῦ Βιβλίου. Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. συμμετέχε ἐπίσης στὸ 15ο Συνέδριο τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου Παιδικοῦ—Νεανικοῦ Βιβλίου ποὺ πραγματοποιηθῆκε φέτος στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὶς 28 Σεπτεμβρίου — 2 Ὀκτωβρίου. Ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τῶν διεθνῶν βραβείων Ἄντερσεν περιέλαβε στὸν Τιμητικὸ Κατάλογο ἐκλεκτῶν παιδικῶν βιβλίων καὶ τὸ βιβλίο «Παιδικὰ σαλπίσματα Πίκρας καὶ Ἐλπίδας» τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Εὐλοτύμπου, Εὐλοφάγου καὶ Ὀρμίδειας. Τὸ Συνέδριο συνέπεσε μὲ τὴ Διεθνῆ Ἡμέρα τοῦ Παιδιοῦ (18η Ὀκτωβρίου) στὸ ὁποῖο ἡ ἀνθρωπότητα ἀποθέτει τὶς ἐλπίδες της γιὰ ἓνα καλλίτερο

αὔριο, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ διαμάχες καὶ πολέμους. Θέμα τοῦ φετεινοῦ ἑορτασμοῦ εἶναι: «Βασικὲς κοινωνικὲς ὑπηρεσίες γιὰ ὅλα τὰ παιδιὰ ὡς τὴν πιὸ μακρινὴ γωνιά».

Τὰ Κυπριακὰ Ταχυδρομεῖα τιμῆσαν τὸ παιδικὸ βιβλίο περιλαμβάνοντας στὴ σειρά γραμματοσήμων γιὰ Διεθνῆ Γεγονότα ποὺ κυκλοφόρησαν στὶς 27.9.1976, γραμματόσημο τῶν 40 μιλς μὲ παράσταση μιᾶς δανειστικῆς βιβλιοθήκης γιὰ παιδιὰ σὲ ὥρα λειτουργίας.

Τὰ Φιλοτελικὰ Καλλιτεχνικὰ Φύλλα πρῶτης ἡμέρας κυκλοφορίας τιμῆσαν τὴν προσπάθεια τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. γιὰ διάδοση τοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου ἐκδίδοντας ἰδιαίτερο Φιλοτελικὸ Καλλιτεχνικὸ Φύλλο. Τὰ Φύλλα αὐτὰ εἶναι ἓνας νέος τρόπος συλλογῆς Κυπριακῶν γραμματοσήμων ποὺ ξεκίνησε στὶς ἀρχές τοῦ 1975 καὶ προσφέρει πολλὰ ἐπιπρόσθετα πλεονεκτήματα στὸ συλλέκτη. Ἀναφέρουμε π.χ. τὶς πλατιὲς δυνατότητες ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως ἀπὸ τὸ μελετημένο κείμενο ποὺ κατατοπίζει (σὲ δυὸ γλώσσες, ἑλληνικὰ καὶ ἀγγλικά) γιὰ τὴν ἐκδοση, τὶς παραστάσεις τῶν γραμματοσήμων, τὰ θέματα, τεχνικὰ στοιχεῖα καὶ ἄλλα. Ἄλλα χαρακτηριστικὰ ἀπὸ τὴν προσπάθεια αὐτὴ εἶναι ἡ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση ἀπὸ τὴν ὠραιότατη ἐμφάνιση τῶν φύλλων, ἡ μεγάλη εὐκολία γιὰ τὴν κατάταξη τῆς συλλογῆς μέσα σὲ εἰδικὰ ἄλμπουμ κ.ἄ.

Πιὸ κάτω παραθέτουμε αὐτοῦσιο τὸ κείμενο τοῦ Φιλοτελικοῦ Καλλιτεχνικοῦ Φύλλου γιὰ τὴν προαγωγὴ τοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου.

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

«Τὸ παιδί ἔχει μιὰ δική του πλούσια φαντασία καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀγαπᾷ τὶς ρεαλιστικὲς ἀφηγήσεις καὶ ἀναπαραστάσεις ποὺ βλέπει μέσα στὰ βιβλία του. Τὸ βλέπουμε συχνὰ νὰ εἶναι ἐνθουσιασμένο ἀπὸ τὰ πολύτιμα καὶ σύγχρονα ἀπὸ ἀπόψεως τέχνης βιβλία καὶ νὰ τὰ ἀπολαμβάνει αἰσθητικὰ. Μὲ τὸ βιβλίο ἀνοίγονται

μπροστά του πολλοὶ δρόμοι μόρφωσης, καλλιέργειας ψυχικῆς καὶ εὐχάριστης ἀπασχόλησης... Γιὰ νὰ γράφῃ κανεὶς γιὰ μικροὺς ἀπαιτεῖται διάθεση, ἐπιμονὴ καὶ ἀγάπη ἀπέραντη γιὰ τὸ παιδί...» Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας Κύπρου ἐγκαινίασε στὶς 2 Ἀπριλίου 1976, ἐκθεση Παιδικοῦ Βιβλίου, ποὺ ὀργάνωσε κυρίως ὁ

Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού—Νεανικού Βιβλίου. Η 2^η Απριλίου, γενέθλια του Hans Christian Andersen, έχει κηρυχθεί από τον Διεθνή Σύνδεσμο Βιβλίου για Νεαρά Πρόσωπα (I.B.B.Y.) σαν «Διεθνή Ημέρα Παιδικού Βιβλίου» ενώ η UNESCO κήρυξε τα έτη 1975 και 1976 σαν περίοδο προαγωγής της Παιδικής Λογοτεχνίας. Ο I.B.B.Y. ιδρύθηκε έπίσημα το 1953 στη Ζυρίχη, ύστερα από τη διαπίστωση ότι τα παιδικά βιβλία μπορούν να αποτελέσουν το θεμέλιο για τη διεθνή κατανόηση. Ο I.B.B.Y. ενθαρρύνει τη συγγραφή και δημοσίευση βιβλίων για παιδιά, την εύρεια διάδοση του καλού παιδικού βι-

βλίου, την ίδρυση βιβλιοθηκών κ.ά. Το "Bookbird" το περιοδικό του I.B.B.Y., παρέχει συνεχώς πληροφορίες για το παιδικό βιβλίο. Ο Κ.Σ.Π.Ν.Β., μέλος του I.B.B.Y. ιδρύθηκε στα 1974 Έχει έκτοτε επιδείξει αξιόλογα επιτεύγματα, όπως είναι Έκθέσεις Βιβλίου σε όλες τις πόλεις της Κύπρου, ίδρυση παιδικών βιβλιοθηκών σε πορφυρικούς καταυλισμούς, ένισχυση των βιβλιοθηκών 70 σχολείων με 13.000 τόμους παιδικών-νεανικών βιβλίων κ.ά. Στην Παιδαγωγική Ακαδημία Κύπρου, ιδρυτικό μέλος του Κ.Σ.Π.Ν.Β., υπάρχει μόνιμη Έκθεση Παιδικού Βιβλίου.»

1976 - 7α 112α

ΠΡΩΤΟΓΗ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

«Το παιδί έχει με δική του πρόθεση φαντασία και γλωσσική δύναμη που απαιτείται φροντίδα και αντιμετώπιση που είναι άσπαστη από την παιδεία. Το βιβλίο είναι το πιο σημαντικό μέσο το οποίο του δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξει την προσωπική του ζωή και να γίνει ένας άνθρωπος με δική του φωνή και δική του σκέψη. Το βιβλίο είναι το πιο σημαντικό μέσο για να γίνει αυτό. ... Με αυτό να είναι ο σκοπός της παιδείας στην Ελλάδα σήμερα (21 Απριλίου 1976) έκθεση Παγκόσμιου Βιβλίου, που έγινε στην αυλή του Κέντρου Συνέλευσης Παιδαγωγικών Σχολείων 192 χωρών, γιορτάζει τον Hans Christian Andersen. Για να γίνει αυτό η Διεθνή Ημέρα Βιβλίου για Νεαρά Πρόσωπα (I.B.B.Y.) που ιδρύθηκε το 1953 στην Ζυρίχη, Σวิตζερλάνδη. Ο I.B.B.Y. ενθαρρύνει τη συγγραφή και δημοσίευση βιβλίων για παιδιά, την εύρεια διάδοση του καλού παιδικού βιβλίου, την ίδρυση βιβλιοθηκών κ.ά. Το "Bookbird", το περιοδικό του I.B.B.Y., παρέχει πληροφορίες για το παιδικό βιβλίο. Ο Κ.Σ.Π.Ν.Β., μέλος του I.B.B.Y., ιδρύθηκε στα 1974 Έχει έκτοτε επιδείξει αξιόλογα επιτεύγματα, όπως είναι Έκθέσεις Βιβλίου σε όλες τις πόλεις της Κύπρου, ίδρυση παιδικών βιβλιοθηκών σε πορφυρικούς καταυλισμούς, ένισχυση των βιβλιοθηκών 70 σχολείων με 13.000 τόμους παιδικών-νεανικών βιβλίων κ.ά. Στην Παιδαγωγική Ακαδημία Κύπρου, ιδρυτικό μέλος του Κ.Σ.Π.Ν.Β., υπάρχει μόνιμη Έκθεση Παιδικού Βιβλίου.»

Πρωτότυπο γραμματόσημο: 1976, 7α 112α, 100 κομμάτια στην τιμή των 100 λεπτά.

Ν. 01639

PROMOTION OF CHILDREN'S BOOK

The child has a rich imagination of his own and this is why it does require special attention and care in the books. He also has a strong sense of individuality for the words and sentences which he uses are his own and he needs to be able to use them in his own way. The book offers us the means to do this. ... The writing of children's books calls for attention and will make long for the child. ... This was the spirit of the Athens of Education, speaking at the 1976 of the exhibition of Children's Book International in the form of Books for Young People (I.B.B.Y.). The 21st April, Hans Christian Andersen's birthday, has been proclaimed by the International Council of Books for Young People (I.C.B.Y.P.) as the International Children's Book Day, while the UNESCO has declared the year 1976 and 1978 as a period for promoting children's literature. The I.B.B.Y. was officially founded in Zurich in 1953 when it was realized that what is best children's books can promote world understanding. The I.B.B.Y. encourages the writing and publication of books especially those for young people, the expansion of the circulation of good children's books, the establishment of libraries, etc. "The Bookbird", the quarterly of the I.B.B.Y., offers a lot of information about children's literature. The C.S.P.N.B., a member of the I.B.B.Y. was founded in 1974. Some of its important achievements are: the foundation of children's libraries in the main towns of Cyprus, the foundation of reading circles in various schools, the acquisition of 70 school libraries with over 13,000 vols of children's books, etc. A permanent exhibition of books for young people has been established at the Pedagogical Academy, a member organization of the I.B.B.Y. Details: A library for children, 7 vols, 400 pp, size 77x40 mm in sheets of 100 copies. Multi-color lithograph on water-marked paper by APOSTOLIS ELIAS, Athens.

Φωτοτυπία του Φιλοτελικού Καλλιτεχνικού Φύλλου για το γραμματόσημο για την προαγωγή του Παιδικού Βιβλίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΚΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τὸ νὰ μιλήσει κανεὶς γιὰ παιδικὴ ποίηση μπροστὰ σ' ἓνα διεθνὲς κοινὸ εἶναι ἓνα πρόβλημα δύσκολο. Γιατὶ τὰ κυριότερα παραδείγματα, ποὺ θὰ μπορούσε ν' ἀναφέρει κανεὶς, τὰ κείμενα τῶν ποιημάτων, δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἀποδώσει σὲ ἄλλες γλώσσες. Δὲν ἀπομένει, λοιπόν, παρὰ νὰ προσέξει κανεὶς στὰ ποιήματα τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, ποὺ εἶναι κοινὰ στὶς περισσότερες γλώσσες.

Εἶναι ἓνα ἰδιόμορφο φαινόμενο ὅτι, στὴ σημερινὴ παιδικὴ λογοτεχνία, ἡ ποίηση κάνει πιὸ ἔντονη τὴν παρουσία της, παρὰ σὲ οποιαδήποτε ἄλλη ἐποχὴ. Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι νομίζουν ὅτι ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ὀρθολογικὴ καὶ ὅτι ὁ λυρισμὸς, ποὺ ἀπευθύνεται στὴ φαντασία καὶ στὸ αἶσθημα, εἶναι πράγμα ξεπερασμένο. Αὐτὸ ἴσως νὰ εἶναι σωστὸ γιὰ τὴ λογοτεχνία τῶν μεγάλων, γιατί ἐκεῖ ὁ λυρισμὸς εἶναι συχνὰ πολὺ διανοητικὸς καὶ δὲν ἔχει νὰ δώσει πολλὰ πράγματα στὰ πλατιά στρώματα τῶν ἀγνωστών.

Τὴν ἀπήχηση, ποὺ ἔχει ἡ μοντέρνα λυρικὴ ποίηση στὰ παιδιά, μπορεῖ νὰ τὴ διαπιστώσει κανεὶς ἀντικειμενικὰ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ποιητῶν, ποὺ γράφουν λυρικὰ ποιήματα, ἀπὸ τὴν πληθώρα τῶν λυρικῶν ποιημάτων ποὺ δημοσιεύονται σὲ περιοδικὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ τῶν ποιητικῶν συλλογῶν, εἰκονογραφημένων ἢ ὄχι, ποὺ ἐκδίδονται.

Ὅλες σχεδὸν οἱ χώρες ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ποιητές, ποὺ συνήθως ἀσχολοῦνται καὶ μὲ ἄλλα εἶδη παιδικῆς λογοτεχνίας.

Πρὶν ὀνομάσω μερικοὺς ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς, ποὺ ἔχουν πάρει τὸ βραβεῖο H. CH. ANDERSEN, ἢ ἀπ' αὐτοὺς ποὺ καταχωρήθηκαν στὸν τιμητικὸ πίνακα, θὰ ἤθελα ν' ἀναφέρω ὅτι καὶ ὁ HANS HALLEY, ὁ τωρινὸς Πρόεδρος τῆς I B B Y, γράφει ἀξιόλογα ποιήματα γιὰ παιδιά. Τὸ βραβεῖο H. CH. ANDERSEN δόθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὴ συγγραφέα ELEANOR FARJEON, ποὺ τὸ λογοτεχνικὸ της ἔργο εἶναι κυρίως παιδικὴ ποίηση. Ὁ Γερμανὸς JAMES KRUSS, Βραβεῖο Ἀντερσεν τοῦ 1968, καὶ ὁ Ἴταλὸς GIANNI RODARI, τοῦ 1970, γράφουν ποιήματα γιὰ παιδιά.

Ἐπίσης, ἀνάμεσα στοὺς HIGHLY COMMENDED, στὰ πλαίσια τοῦ Βραβείου ANDERSEN εἶναι ἀρκετοί, ποὺ γράφουν ποιήματα. Ὁ SERGEJ MIKHALKOU εἶναι ἓνας πολυδιαβασμένος ποιητής, ποὺ ἔγινε γνωστὸς καὶ στὶς γερμανόφωνες χώρες ἀπὸ τίς μεταφράσεις τοῦ HANS BAUMANN.

Ἀνάμεσα στοὺς HIGHLYCOMMENDED διακρίθηκε, τὸ 1976 ἡ AGNIJA BARTO. Σ' αὐτὴ τὴ Ρωσίδα ποιήτρια χρωστάμε πολλὰ παιδικὰ ποιήματα, ποὺ κυκλοφόρησαν σὲ μεταφράσεις.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ συγγραφεῖς παιδικῆς λογοτεχνίας καὶ σ' ὅλες τίς χώρες, γράφουν καὶ ποιήματα. Ἰπάρχει ὅμως πάντα τὸ πρόβλημα πῶς θ' ἀποδοθεῖ ὁ λυρισμὸς τοῦ ποιήματος στὴ μετάφραση. Ἄν εἶχε καθιερωθεῖ ἓνα διεθνὲς βραβεῖο γιὰ παιδικὴ λυρικὴ ποίηση, οἱ περισσότερες χώρες θὰ εἶχαν νὰ προτείνουν μισὴ τουλάχιστον ντουζίνα ὑποψηφίους.

Ἔτσι, μὲ τὴν ἔκτασή της, ἡ ποίηση παίζει μεγάλο ρόλο στὴ σύγχρονη παιδικὴ λογοτεχνία. Κι ἀκόμα, ἐπειδὴ τὰ τελευταῖα χρόνια προβάλλει ὄλο καὶ περισσότερο στὸ προσκήνιο, μιὰ λογοτεχνία — πρόβλημα, ποὺ στρέφεται κυρίως πρὸς τοὺς διανοουμένους, καὶ προκαλεῖ τὸ κριτικὸ διάβασμα, σωστὸ εἶναι νὰ δικαιωθοῦν ἡ φαντασία, τὸ αἶσθημα καὶ τὸ παιχνίδι τῶν λέξεων.

Πρέπει βέβαια νὰ προστεθεῖ ὅτι οἱ διαστάσεις τῆς λυρικῆς παιδικῆς ποίησης

είναι πολύ πιό πλατιές τώρα, ἀπ' ὅ,τι ἦταν στὸ παρελθόν.

Στὸ παρελθόν ἐκτὸς ἀπὸ σπάνιες ἐξαιρέσεις — τὸ προβάδισμα τὸ εἶχαν τὰ δι-
δακτικά ποιήματα γιὰ παιδὰ (παραμερίζοντας τὰ παλιὰ λαϊκὰ ποιήματα, πού τις
περισσότερες φορές δὲν εἶναι παρά ἓνα διασκεδαστικὸ γλωσσικὸ παιχνίδι μὲ ὁμοιο-
καταληξίες καὶ μέτρο). Αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ποίησης, τῆς διδακτικῆς, ἔχει σχεδὸν ἐν-
τελῶς ἐξαφανιστεῖ στῆ σύγχρονη ἐποχῇ. Δίπλα στῆ φαντασία καὶ στὸ αἶσθημα, ἡ
μοντέρνα παιδικὴ ποίηση ἀπευθύνεται καὶ στῆ λογικῇ. Ὑπάρχει ἓνα πλῆθος ἀπὸ
ποιήματα πὸ καθρεφτίζουν τὴ ρεαλιστικὴ πλευρὰ τῆς ζωῆς καὶ πὸ μποροῦν νὰ
θεωρηθοῦν ὡς ἓνα μπάσιμο στὴν πραγματικότητα. Προπαντὸς παρουσιάζουν θέματα
παρμένα ἀπὸ τὴν τεχνολογικὴ ζωῇ, ἀλλὰ καὶ προβλήματα ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ζωῇ
παίζουν ρόλο.

Θὰ ἤθελα νὰ πῶ ἀκόμη ὅτι, παρ' ὅλο τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἀπλωμα τοῦ κύκλου
τῶν θεμάτων τῆς παιδικῆς λυρικῆς ποίησης, ἡ σημασία της θρίσκεται κυρίως στὸ
ὅτι ἀνταποκρίνονται στὶς ἀνάγκες τοῦ μικροῦ παιδιοῦ πὸ παίξει.

Τώρα ἤρθε ἡ ὥρα νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ ρόλο τοῦ παιδικοῦ ποιήματος στῆ ζωῇ
τοῦ σύγχρονου παιδιοῦ. Τὸ παιδί ζεῖ σήμερα μέσα σ' ἓνα πολὺ ἐπικίνδυνον κόσμον. Δὲν
εἶναι μόνον ὁ πόλεμος καὶ ἡ ἐξαθλίωση τοῦ περιβάλλοντος πὸ τὸ ἀπειλοῦν. Ἀλλὰ,
πρῶτα ἀπ' ὅλα, τὰ ἀπειλεῖ ἡ ἀπώλεια τοῦ ἰδιαίτερου κόσμου του, τοῦ παιδικοῦ κό-
σμου του. Θὰ ἤθελα νὰ δώσω σ' αὐτὸν τὸν ἰδιαίτερον κόσμον τοῦ παιδιοῦ τὸν χαρακτη-
ρισμὸ «ὁ κόσμος τοῦ παιχνιδιοῦ». Αὐτὸς ὁ κόσμος, λοιπόν, καθρεφτίζεται στὶς ποικί-
λες μορφές τῆς παιδικῆς ποίησης.

Σαφέστερα γίνεται αὐτὸ στὰ "NURSERY RHYMES" τὰ ἀνώνυμα παιδικὰ λυ-
ρικά στιχάκια, πὸ ἔχουμε κληρονομήσει ἀπ' τὸ παρελθόν. Πολὺ δικαιολογημένα,
λοιπόν, δόθηκε τὸ «Βραβεῖο Εὐρώπης» τῆς πόλης CAORLE γιὰ παιδικὸ βιβλίον
στοὺς δύο Ἄγγλους συλλέκτες JOANNA καὶ PETER OPIE, γιὰ τὸ βιβλίον τους,
πὸ κυκλοφόρησε μὲ τὸν τίτλον "PUFFIN OF NURSERY RHYMES". Μὲ αὐτὸ τὸ
βραβεῖον δὲν διακρίθηκε μόνον ἡ ἐργασία ἐνὸς ξεχωριστοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου,
ἀλλ' ὑπογραμμίστηκε γενικὰ καὶ ἡ σημασία τοῦ ἀπλοῦ ὁμοιοκατάληκτου στίχου καὶ
τοῦ παιδικοῦ ποιήματος γενικὰ.

Ἀλλὰ καὶ στὰ γερμανικὰ ὑπάρχει μιὰ συλλογὴ ἀπὸ λαϊκὰ ποιήματα, πὸ εἶναι
ἡ ἀρχὴ τῆς παιδικῆς λυρικῆς ποίησης. Εἶναι ἡ συλλογὴ "DEW KNABEN WUN-
DERHORN" (Τὸ μαγικὸ κέρασ τοῦ ἀγοριοῦ).

Τὰ ποιήματα αὐτὰ τὰ μάζεψαν ὁ ACHIN VON ARNIM καὶ ὁ CLEMES
BRENFANO τὸ 1805 καὶ ἡ συλλογὴ δημοσιεύτηκε τὸ 1808.

Αὐτοὶ οἱ παλιοὶ παιδικοὶ στίχοι εἶναι τις περισσότερες φορές ἓνα κράμα παιχνι-
διοῦ καὶ λόγου. Ὑπάρχουν στίχοι, πὸ συνοδεύουν τὸ παιχνίδι τῶν παιδιῶν μὲ τὰ
δάχτυλα, ὅταν κάνουν ἀλογάκια στὰ γόνατα, στίχοι πὸ συνδυάζονται μὲ χορὸ, μὲ
τραγούδια καὶ μὲ μικρὰς δραματικὰς παραστάσεις. Ὑστερα ἔρχεται καὶ τὸ γλωσσικὸ
παιχνίδι, ὅπου τὸ πείραγμα, τὸ ἀστεῖο καὶ οἱ «γλωσσὸδέτες» παίζουν ρόλο.

Πρέπει νὰ τονιστεῖ ἰδιαίτερα πὸς οἱ ἐκδότες, πὸ ἐκδίδουν μοντέρνα παιδικὰ
ποιήματα, δὲν βλέπουν τὴν παλιὰ λαϊκὴ ποίηση ὡς ξεπεσμένη. Ὁ HANS JOACHIM
GEIBERG γράφει: «Ἀντικρύζουμε μὲ κάποια ἀμηχανία τοὺς παλιούς παιδικούς
στίχους, ἴσως γιὰτὶ ὡς τώρα δὲν ἔχει ξαναγίνει κάτι τόσο ὡραῖο. Παιδικὲς ρίξεις, —
αὐτὴ ἡ περιοχὴ στὸ χάρτη τῆς ποίησης διαφέρει ἀπὸ ἐκείνους τοὺς στίχους καὶ τὰ
ποιήματα πὸ ἔχουν γραφεῖ ἐπίτηδες γιὰ παιδιὰ». Ὁ GILBERG σχολιάζει στὸ κεί-
μενό του μερικὰ παιδικὰ στιχάκια ἀπὸ διάφορες χῶρες καὶ ἐξαιρεῖ τὴ μοναδικὴ
ἀπλότητά τους, τὴν ἀτμόσφαιρα, ἀλλὰ καὶ τὴν πείρα τῆς ζωῆς πὸ περικλείουν.

Ἀκόμη καὶ συγγραφεῖς ὡς τὸν LAMES KRUSS παίρνουν παλιὰ λαϊκὰ τρα-
γούδια ὡς πρότυπα. Ὁ JAMES KRUSS διδάχτηκε ἀπ' αὐτὰ τὴν ἀπλότητα, πὸ
τὴν θεωρεῖ ὡς τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τοῦ παιδικοῦ ποιήματος. "Ἄς πα-

ρατηρήσουμε πετυχημένους στίχους μοντέρνων συγγραφέων. Θα δούμε πού έχουν ένα ρεαλισμό όλο αφέλεια, έχουν παραλογοισμό και χιούμορ.

Τò παιδικό ποίημα και τò παιδικό τραγούδι είναι στενά δεμένα με τήν ανάπτυξη τού παιδιού. Με αυτά αντιλαμβάνονται τήν επίδραση, πού έχει στήν ψυχή ή γλώσσα, πόν καλά - καλά καταλάβουν τò νόημα τών λέξεων.

Κατατοπιστική ήταν για τò θέμα αυτό μιá διάλεξη πού έκανε ή Νορβηγίδα JO TENFJORD στό Διεθνές Συνέδριο για τò Παιδικό Βιβλίο, πού έγινε στή Μαδρίτη. Αποδείκνυε ότι ό ήχος τών λέξεων, ό ρυθμός κι ή μελωδία ξυπνούν στό μικρό παιδί αισθήματα, πού ταυτίζονται απόλυτα με τò νόημα τών λέξεων. Με τόν ήχο ορισμένων λέξεων τά παιδιά κάνουν κινήσεις πού μιμούνται τόν άγεμο, τò τρέξιμο τού τραίνου κ.ά. Έτσι, τά παιδιά «καταλαβαίνουν» μπορούμε νά πούμε στίχους από έντελώς άγνωστες γι' αυτά γλώσσες.

Με τά ταχταρίσματα, τά λιανοτραγούδα, τά ποιήματα — παιχνίδια, πού άπασχολεί ή μητέρα τò παιδάκι της, με τά ναυορίσματα πού τò κοιμίζει, ξυπνάει στήν ψυχή του διάφορα αισθήματα, πού ταυτόχρονα είναι τά πρώτα μαθήματα για τήν όμιλία και ή πρώτη έπαφή με τά στοιχεία τής ποίησης. Αυτό τò άθέλητο μάθημα έξακολουθεί με διάφορα στιχάκια και τραγουδάκια. Έτσι σιγά - σιγά τò παιδί μπαίνει στή λογική κατανόηση τής γλώσσας.

Τά έξωτερικά στοιχεία τού παιδικού ποιήματος είναι ό έντονος ρυθμός, πού ανάλογα με τήν περίπτωση παίρνει τόν χρόνο πού ταιριάζει, ύστερα ή μελωδία τού ήχου και τής όμοιοκαταληξίας.

Τò έσωτερικό ζωντανό στοιχείο τού παιδικού ποιήματος, όπως είπαμε, είναι ή χαρά τού παιχνιδιού και μάλιστα τού ζωηρού παιχνιδιού, όπου σιγά - σιγά μπαίνουν και τά στοιχεία τού γνήσιου χιούμορ. Έστερα ύπάρχει στό ποίημα ή άρμονική θεώρηση τής ζωής, πού κάνει για τò παιδί, με διάφορους τρόπους, πιό εύκολη τή συνάντηση με τήν πραγματικότητα. Πολλά άλλωστε ποιήματα είναι ένα καθρέφτισμα από παιδικά δώματα, πού, όπως είπαμε, είναι συχνά συναρπαστικές και διασκεδαστικές ιστορίες.

Όπως ό μοντέρνος εικονογράφος, έτσι και ό μοντέρνος ποιητής δέν προσέχουν πάντοτε τίς βαθμίδες τής ανάπτυξης τού παιδιού, γιατί οί ποιητές γράφουν περισσότερο για τò κέφι τους, παρά γι' αυτούς πού τούς διαδάζουν. Γι' αυτό και πολλά παιδικά ποιήματα έχουν στενή συγγένεια με χιουμοριστικά ποιήματα για μεγάλους, όπως π.χ. αυτά πού έχουν γράψει ό BILCHELM BUSCH, ό MORGENSTERN και ό RINGELHOLZ, για νά περιοριστώ στους γερμανόγλωσσους ποιητές.

Όταν μιλούμε για τò ρόλο πού παίζει ή παιδική ποίηση στήν εξέλιξη τού παιδιού, πρέπει νά προσδιορίσουμε και ποιά ποιήματα είναι κατάλληλα για τίς διάφορες ηλικίες.

Έκλογή: Ποιό ποίημα για ποιά ηλικία.

Οί δυσκολίες στα παιδικά ποιήματα είναι διάφορων ειδών. Δέν πρέπει νά προσέχει κανείς μόνο τίς διανοητικές δυσκολίες. Έπάρχουν ορισμένα αισθήματα και ψυχικές διαθέσεις, για τά όποια τò παιδί δέν διαθέτει ακόμη τά ανάλογα όργανα. Πολύς φορές παίζει ρόλο και ή ιδιοσυγκρασία τού παιδιού.

Για νά διαλέξει κανείς τò κατάλληλο ποίημα για τά παιδιά ύπάρχει μιá ξεχωριστή δυσκολία, γιατί ό βαθμός τής ανάπτυξης τών παιδιών έχει μεγάλες διαφορές. Στα έξι τους χρόνια, άλλα παιδιά έχουν στήν όμιλία τους ανάπτυξη παιδιού τεσσάρων χρόνων, άλλα πάλι μιλούν σαν όκτώ χρόνων.

Μπορούμε, λοιπόν, νά πούμε ότι ή λυρική ποίηση προσεγγίζει τò παιδί βαθμιαία. Αλλά ξέρουμε ότι οί βαθμίδες αυτές συνυπάρχουν στα παιδιά, πλαταίνοντας μέσα τους και άγγίζοντας ή μιá τήν άλλη.

I. Η νηπιακή και προσχολική ηλικία: Σ' αυτή τήν ηλικία τò προβάδισμα τò

έχουν τὰ πιὸ ἀπλὰ “NURSERY - RHYMES”. Αὐτὰ τὰ στιχάκια μπορεῖ τὸ παιδί νὰ τὰ τραγουδήσει καὶ νὰ τὰ παίξει. Ἐπίσης, ποιήματα ποιητῶν, πού οἱ στίχοι τους ἔχουν τὸ χαρακτηριστὴρα τῶν “NURSERY - RHYMES” καὶ τῶν παλιῶν λαϊκῶν τραγουδιῶν.

II. Τὰ πρῶτα τρία σχολικὰ χρόνια περιλαμβάνουν, στὶς περισσότερες χώρες, παιδιὰ ἀπὸ 6 ἕως 9 χρόνων. Οἱ στίχοι, πού ἔχει μάθει τὸ παιδί στὴν προσχολικὴ ἡλικία, παίξουν τώρα κάποιο ρόλο. Ἰδιαίτερη ἀπήχηση δρῖσκουν ποιήματα, πού παρουσιάζουν ξεκάθαρα κάποια σκηνή, ἢ αὐτὰ πού διηγοῦνται μιὰ μικρὴ ἱστορία. Δὲν πρέπει ὅμως τὸ κείμενο νὰ εἶναι ἔμμετρο πρόζα. Πρέπει νὰ ἔχει ρυθμὸ, μουσικότητα καὶ μορφή. Πρέπει νὰ ἐπιδρᾷ ποιητικά. Πολλὰ παιδιὰ δείχνουν ἰδιαίτερη προτίμηση στὰ διασκεδαστικὰ καὶ στὰ χιουμαριστικὰ ποιήματα.

III. Ἀπὸ τὴν τέταρτη ὡς τὴν ἕκτη σχολικὴ χρονιά τὰ παιδιὰ δείχνουν πιὸ ζωνρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν πραγματικότητα. Τοὺς εἶναι πιὸ προσιτὴ. Αὕτὴ τὴν προτίμησή τους πρέπει νὰ τὴν ὑποδεχόμαστε μὲ κατάλληλα ποιήματα. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ξεχνᾶμε τὸ ἀντιστάθμισμα: τὸ αἶσθημα καὶ τὴν φαντασία. Τὸ προσᾶδισμα θὰ ἔχουν τὰ ἀφηγηματικὰ ποιήματα, πού σιγὰ - σιγὰ θὰ τὰ ἀντικαταστήσουν οἱ μπαλλάδες. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παιδιῶν στὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἀναπτυξιακῆς περιόδου μπορεῖ νὰ ἐνταθεῖ μὲ ἀπαγγελίες, — τὸ παιδί μὲ εὐχαρίστηση γίνεται ἡθοποιός.

IV. Τὰ τελευταία σχολικὰ χρόνια: Ἦδη, ἀπὸ τὰ πρῶτα στάδια τῆς ἀνάπτυξῆς τους, τὰ παιδιὰ μαθαίνουν ποιήματα μεγάλων ποιητῶν τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας. Τὰ τελευταία σχολικὰ χρόνια, αὐτὸ πού λέμε παιδικὸ ποίημα, παίξει μικρότερο ρόλο ἀπ' ὅ,τι μιὰ ἐκλογή ἀπὸ ποιήματα γιὰ μεγάλους. Ἀπὸ τὰ παιδικὰ ποιήματα θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ τοὺς ἀρέσουν ἐκείνα, πού παρουσιάζουν παιχνίδι μὲ τίς λέξεις καὶ ἐκείνα πού ἔχουν χιοῦμορ. Γιατί συχνὰ αὐτὰ τὰ διακριτικὰ στοιχεῖα τὰ ἔχουν καὶ τὰ ποιήματα τῶν μεγάλων χιουμοριστῶν, ὅπως π.χ. τοῦ WILCHWLM BUSH.

Στὴν ἐκλογή ὅμως τῶν ποιημάτων γιὰ μεγάλους πρέπει νὰ προσέξει κανεὶς περισσότερον ἂν τὸ ποίημα ἔχει στοιχεῖα σημαντικὰ ἢ ἀσήμαντα γιὰ τὴ νεολαία, παρὰ ἂν εἶναι «διάσημο». Ἀλλὰ οἱ διαθέσεις τῶν νέων ἔχουν τόσες διακλαδώσεις, ὥστε δὲν μποροῦν νὰ διατυπωθοῦν σταθεροὶ κανόνες. Μερικοὶ νέοι δείχνουν προτίμηση στὰ ἔρωτικὰ ποιήματα, ἄλλοι στὰ κριτικὰ ποιήματα ὡς αὐτὰ πού γράφει ὁ ERICH KASTNER, ἄλλοι πάλι ἐκτιμοῦν τὸ χιοῦμορ καὶ τὴ λεπτὴ εἰρωνεία. Ἐπίσης, ὑπάρχουν ἀκόμα νέοι πού ἀγαποῦν τὴν μπαλλάδα.

Τὰ χρόνια αὐτὰ τῆς αὐτοεπινόησης καὶ τῆς ἀντιαυταρχικῆς στάσης δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ καθοδήγηση τοῦ παιδιοῦ στὴν ποίηση. Τὸ κύριο μέλημά μας πρέπει νὰ εἶναι νὰ φροντίσουμε νὰ ἔχουν στὴ διάθεσή τους οἱ νεαροὶ ἀναγνώστες διάφορες ἀνθολογίες, πού νὰ τοὺς δίνουν τὴν εὐκαιρία νὰ ξεχωρίσουν τὰ ποιήματα πού τοὺς ταιριάζουν.

Ἡ ἐπαφὴ τοῦ παιδιοῦ μὲ τὸ ποίημα.

Ποῖο ρόλο θὰ παίξει τὸ ποίημα στὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ, ἐξαρτᾶται πολὺ — ὅπως εἶναι φυσικὸ — ἀπὸ τὸν τρόπο πού τὸ παιδί θὰ πλησιάσει τὴν ποίηση. Συχνὰ ὑπάρχει ἡ ρωμαντικὴ ἐντύπωση ὅτι ὅλα τὰ παιδιὰ, ἀπὸ τὴ φύση τους, ἀγαποῦν τὰ ποιήματα ἐπειδὴ ἔχουν ρυθμὸ καὶ μελωδία. Ἡ πείρα ὅμως μᾶς ἔχει ἀπειδείξει ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ καὶ ὅτι, πρὶν ἀπ' ὅλα, σημασία ἔχει τὰ παιδιὰ νὰ γνωρίσουν ἀπὸ τὰ πρῶτα σχολικὰ τους χρόνια τὸ ρυθμὸ καὶ τὴ μελωδία.

Στὴν Αὐστρία ἔγινε ἓνα συνέδριο μὲ θέμα: Καινούργιες φόρμες στὴν παιδικὴ λογοτεχνία καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀπὸ τὴ νεότητα. Ἐπίσης ἔγιναν ἀνακοινώσεις γιὰ τίς ἀντιδράσεις τῶν παιδιῶν στὴ λυρικὴ ποίηση. Πολλὲς φορές τὰ συμπεράσματα ἦταν ἀπογοητευτικά. Παρ' ὅλη τὴν ὠραία ἀπαγγελία τῶν δασκάλων, τὰ παιδιὰ προτιμοῦσαν τὸ διάβασμα μιᾶς ἱστορίας ἀπὸ τὸ ν' ἀκούσουν ἓνα ποίημα. Καὶ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ διαπιστώσει κανενὸς εἶδους ἀντίδραση, γιὰ νὰ συμπεράνει ὅτι τὰ παι-

διά αντιλαμβανόντουσαν την ούσία του ποιήματος. Σπάνια έδειχναν τα παιδιά ότι αγαπούν τα ποιήματα. Κι αυτές ήταν περιπτώσεις παιδιών που είχαν συνηθίσει στο περιβάλλον της ποίησης από το σπίτι τους, ή από το νηπιαγωγείο. Επίσης μεγάλη σημασία έχουν οι συναστροφές του παιδιού. Και είναι πολύ γελασμένος όποιος νομίζει ότι είναι αρκετό να του απαγγείλει κανείς ώραία ένα ποίημα.

Πρό παντός πρέπει όλα τα παιδιά να έρχονται σ' έπαφή με το ποίημα παίζοντας και τραγουδώντας. Το χρόνο, το ρυθμό, τη μελωδία πρέπει να τη συλλαμβάνει όχι μόνο το αφτί, αλλά κι ολόκληρο το σώμα.

Τέτοια παιχνίδια με ποιήματα πρέπει τα παιδιά να παίζουν συχνά, ώστε, με τον καιρό, να μαθαίνουν απ' έξω ένα μεγάλο αριθμό από NURSERY - RHYMES και άλλα παιδικά ποιήματα.

Και δέν είναι καθόλου σωστός ο δρόμος που ακολουθούν μερικοί δάσκαλοι και γονείς με το να δάζουν το παιδί ν' αποστηθίζει ποιήματα για να γυμνάσει τη μνήμη του. Βέβαια, σωστό είναι ν' αναπτύσσεται και η μνήμη, αλλά και αυτό πρέπει να γίνεται παίζοντας. Η συστηματική αποστήθιση, που γίνεται στο σχολείο, καταστρέφει στο παιδί όλη την ευχαρίστηση που δίνει το ποίημα. Κι η ευχαρίστηση αυτή είναι πιο σημαντική από κάθε γύμνασμα της μνήμης.

Το κυριότερο πρόβλημα για τον παιδαγωγό βρίσκεται στο πώς θα προσφέρει στο παιδί τα κατάλληλα ποιήματα. Δηλαδή πώς θα ξεχωρίσει τα γνήσια από τα μη γνήσια, όπως π.χ. τη σοφία της ζωής από την ψευτοπαιδαγωγική.

Υπάρχουν πολλές κριτικές μελέτες, που μάς ευκολύνουν στην έκλογή των ποιημάτων. Στα γερμανικά υπάρχει η διατριβή της RUTH LORBE: «Παιδική Λογοτεχνία για Νέους».

Μαζί με τα στοιχεία της λυρικής ποίησης εξετάζει και τους κύκλους των θεμάτων. Επίσης, έρευνά τις ψυχολογικές και κοινωνιολογικές απόψεις, που κάνουν το ρόλο του παιδικού ποιήματος σημαντικό στη ζωή του παιδιού. Εξετάζει π.χ. τη χωρίς απαγορεύσεις και χωρίς κατασταλτικά στοιχεία ατμόσφαιρα όρισμένων μοντέρνων ποιημάτων, καθώς αντιπαράσταση του παιδιού με αντιξοότητες που πρέπει να τις αντιληφθεί και να τις αντιμετωπίσει μόνο του.

Παρ' όλα αυτά, θα έλεγα ότι η σημασία του παιδικού ποιήματος έχει λιγότερη σχέση με την ανάλυση των προβλημάτων του κόσμου των μεγάλων, και περισσότερο με τον αντίθετο κόσμο, δηλαδή τον κόσμο του παιδιού. Ο κόσμος του παιχνιδιού, της πλέριας ζωής, της πραγμάτωσης κάθε φυσικής διάθεσης βρίσκεται σε αντίθεση με το πνεύμα της εποχής, που έχει αποδειχθεί — προπαντός στις δυτικές χώρες — ότι είναι η ύλιστική καταναλωτική σκέψη. Η χαρά για τα μικροπράγματα συχνά χάνεται εξ αιτίας της τιμής της αγοράς του αγαθού. Η ανάγκη να καταναλώνουμε όλο και περισσότερα μάς έκανε να αποθέσουμε το ενδιαφέρον μας κυρίως σε οικονομικές βάσεις. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά: Ο άνθρωπος σε τελευταία ανάλυση, χάνει πολύ περισσότερα απ' ό,τι κερδίζει. Δέν είναι μόνο η μόλυνση και η απογύμνωση του περιβάλλοντος που απειλούν τον άνθρωπο, είναι και η μόλυνση και η απογύμνωση της ψυχής. Ευτυχώς γεννιούνται σ' όλο τον κόσμο δυνάμεις που αντιδρούν. Από τον καιρό του ALBERT SCHWEIZER υπάρχουν πολλοί και σημαντικοί άνθρωποι, που σκέπτονται και ξανασκέπτονται, που μιλούν και νοιάζονται για τις πολιτικές και ανθρώπινες αξίες. Η αλλαγή όμως δέν μπορεί να έρθει μόνο με λογικές και συνετές παρατηρήσεις. Όσοι θέλουν να βοηθήσουν τον άνθρωπο να βρεί τον εαυτό του και τη σημασία της φυσικής ζωής πρέπει από μικροί να σκέπτονται τη δύναμη της συνήθειας. Κι εδώ μπορεί να βοηθήσουν τα παιδικά ποιήματα στο να πλησιάσει κανείς τη φυσική ευαισθησία του παιδιού, ν' αναπτυχθεί ή φαντασία του και να πετύχει τον έκλεπτισμό των ψυχικών και των πνευματικών του διαθέσεων. Η δύναμη της φαντασίας μεταμορφώνει τον ήχο μιας λέξης σε μουσική και με μία μικρή πα-

ράσταση σὲ κάνει νὰ μαντέφεις τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Μὲ τὰ ποιήματα τὸ παιδί μαθαίνει ἀκόμη πῶς νὰ δέχεται εἴτε ἀπὸ τὴ φύση, πού τὸ περιβάλλει, εἴτε ἀπὸ τὴς ἐπιτυχίες τῆς τεχνικῆς, περισσότερα πράγματα παρὰ μόνο τεχνικὰ ὀφέλη. Μὲ τὴν ὁμορφιά τῆς παρουσίας τους, μὲ τὸ ρυθμὸ τῆς δουλειᾶς τους μιλοῦν κι αὐτὰ γιὰ τὸ αἶσθημα τοῦ ὁραίου, γιὰ τὴν ἁρμονία καὶ γιὰ τὴ συμφωνία.

Ἡ παιδικὴ λυρικὴ ποίηση ἔρχεται νὰ βοηθήσει στὸ νὰ πλατύνει ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ παιδιοῦ, νὰ τοῦ δώσει τὴν ἰκανότητα νὰ κατανοήσῃ τοῦτο τὸν κόσμο καὶ νὰ κερδίσει μιὰ ξεχωριστὴ στάση στὴ ζωὴ. Καὶ σίγουρα καμμιά φορὰ καὶ μιὰ κριτικὴ διάθεση, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν παιδικὰ ποιήματα, πού μὲ τὴ σάτιρα ξεσκεπάζουν τὴς ἀδύνατες πλευρὰς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ζωῆς. Καὶ αὐτὸ εἶναι σωστὸ. Ἀλλὰ πῶς σημαντικὸ εἶναι νὰ ἀποκτήσῃ ὁ νέος μιὰ πῶς αἰσιόδοξη διάθεση γιὰ τὴ ζωὴ, νὰ πληροφορηθεῖ ὅτι ὁ ἀληθινὸς του θησαυρὸς βρίσκεται στὴν προσωπικὴ του ἰκανότητα νὰ ζήσει. Κι αὐτὴ ἡ ἰκανότητα τῆς ζωῆς ἀναπτύσσεται περισσότερο μὲ τὰ παιχνιδιάρικα στοιχεῖα τῆς παιδικῆς ποίησης, παρὰ ὅσο μὲ ὅλα τὰ τόσο περίπλοκα καὶ ἀκριβὰ διδακτικὰ παιχνίδια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε πολλὰς φορὰς νὰ προστατεύουμε τὰ παιδιὰ. "Ὅποιος σέβεται καὶ θέλει νὰ προφυλάξῃ τὸν κόσμο τοῦ παιδιοῦ, ἄς καταφύγῃ στὸ παιδικὸ ποίημα. Δὲν θὰ δώσει πολλὰ μόνο στὸ παιδί, ἀλλὰ ὅλο καὶ θὰ ἀποκαλύπτῃ ὁ ἴδιος ὅ,τι παιδικὸ κρύβει μέσα του. Καὶ μ' αὐτὸ τὸ ἀποκαλυπτικὸ ταξίδι θὰ ἤθελα νὰ εὐχηθῶ σὲ ὅλους σας κάθε εὐτυχία καὶ κάθε ἐπιτυχία.—

(Ἀπὸ τὸ 15ον Διεθνὲς
Συνέδριον γιὰ τὴ Νεότητα).

RICHARD BAMBERGER

KYPROS CHRYSANTHIS

PREGHIERA

Cristo Gesù, pensa ai nostri bimbi malati
che piano si consumano nella febbre e nel dolore,
pallidi del pallore dei fiori sui rami
e cercano soltanto il sonno per dimenticare.

Cristo Gesù, pensa ai bimbi pòveri,
che s' addormentano senza neppure un tozzo di pane
e piangono come rami stillanti di rugiada,
trèmano dal freddo e sognano i vestiti.

Cristo Gesù, pensa ai bimbi pròfughi,
ai loro paesi che, scacciati, hanno lasciato
e stanno in estranee contrade simili a rami
che perse hanno le loro foglie appassite.

Ma soprattutto, o Gesù, nella tua miseri còrdia,
che è immensa, pensa agli orfanelli,
che vanno in cerca d' uno sguardo paterno,
come del sole i rami, ed han paura e sòffrono.

Trat.: MICHELE IANNELLI

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΜΥΡΤΩΣ

(για μικρά παιδιά)

ΤΟ ΠΑΠΑΓΑΛΑΚΙ

Τὸ μικρὸ παπαγαλάκι
τρέλλες κάνει στὸ κλουδί,
χύνει πάντα τὸ νεράκι
καὶ σκορπίζει τὸ φαί.

Τὶ νὰ κάνω νὰ τὸ πείσω
νᾶναι φρόνιμο πουλί;
Λέτε φίλο νὰ φροντίσω
νὰ τοῦ βάλω στὸ κλουδί;

ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ

Τὸ σκυλάκι, τὸ γατάκι
φίλοι γίνανε καλοί.
Στὸ μικρὸ μαξιλαράκι
κουλουριάζονται μαζί.

Πότε τῶνα τὸ πειράζω,
στ' ἄλλο χᾶδια δίνω δυό,
πότε καὶ τὰ δυὸ τ' ἀρπάζω
καὶ λογάκια τοὺς μιῶ.

Κι ὅταν πέσω νὰ πλαγιάσω
κουλουριάζονται κι αὐτά.
Νὰ μὲ χάσουν; Νὰ τὰ χάσω;
Δὲ μπορῶ μὴδὲ σταλιά.

ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Μὲς τὸν κήπο τὰ λουλούδια
χαρωπὰ παιζογελοῦν.
Εἶναι σὰ μικρὰ ἀγγελούδια
ποὺ γλυκὰ σὲ χαιρετοῦν.

Θέλουνε κι αὐτὰ νεράκι
ὅπως θέλουν τὰ πουλιά.
Τὰ ποτίζω ἀπ' τὸ σταμνάκι
μὲ τὴν πρωϊνὴ δροσιά.

Κι ὅταν ἢ μαμὰ τὰ σιάζει
μὲ λαχτάρα τὴ βοηθῶ.
Τ' ἀγριοχόρταρα ποὺ βγάζω
στὸ καλάθι τὰ πετῶ.

Ὁ Θεὸς μᾶς τᾶχει στείλει
νὰ μᾶς δίνουνε χαρά,
ὅπως δίνουνε κι οἱ φίλοι
μὲ τὰ λόγια τὰ καλά.

Η ΚΟΥΚΛΙΤΣΑ

Θὰ χτενίσω τὴν κουκλίτσα,
τὰ χρυσὰ της τὰ μαλλιά.
Θὰ τῆς βάλω τὴ φουστίτσα
καὶ κορδέλα χρυσαφιά.

Μήπως λερωθῆ θὰ δέσω
στὴ μεσοῦλα της ποδιά,
στὰ ποδάρια θὰ φορέσω
παπουτσάκια μὲ λουριά.

Θὰ τὴ βάλω στ' ἀμαξάκι
νὰ τὴν πάω στὴν ἐκκλησιά.
Καὶ θ' ἀνάψω ἓνα κεράκι
στὴ χρυσή μου Παναγιά.

Ἄχ! χρυσή μου Παναγίτσα,
ποὺ εἶσαι μιὰ γλυκεῖα μαμὰ,
φύλαγέ μου τὴν κουκλίτσα
νᾶναι πάντα μιὰ χαρά.

ΤΑ ΨΑΡΑΚΙΑ

Μὲς τὴ γυάλα τὰ ψαράκια
κολυμπᾶν' ἐδῶ κι ἐκεῖ
μ' ἀνοιχτὰ τὰ στοματάκια,
λίγο μᾶς ζητᾶν φαί.

Κοίτα, κοίτα πῶς κουνᾶνε
μὲ τί χάρη τὴν οὐρά,
καὶ φουσκάλες μᾶς πετᾶνε
μὲς τὰ καθαρὰ νερά!

Μὲ τὰ ὠραῖα τους τὰ ματάκια
μᾶς κοιτᾶνε μὲ χαρά,
κι εἶναι φιλικὰ χεράκια
τὰ χρυσὰ τους τὰ φτερά.

ΟΙ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

Ὁ μπαμπὰς ὅταν γυρνᾷ
 στὸ σπιτάκι ἀπ' τὶς δουλειές
 μὰ εἰκονίτσα θὰ κρατᾷ
 ἢ βιβλία μὲ ζωγραφιές.

Στὴ σακίτσα τᾶχη δάλει.
 Νὰ μαντέψω μὲ ρωτᾶ.
 Κι ὡς μὲ σφίγγει στὴν ἀγκάλη
 μοῦ τὰ δίνει μὲ χαρά.

Τ' ἄσπρο, τ' ἄσπρο μου παπάκι,
 τ' ἀρκουδάκι τὸ παχὺ
 καὶ τὸ χαρωπὸ ἐλαφάκι,
 τὴ γατούλα γκριζωπὴ.

Κι εἶναι τὰ λογάκια κάτου
 κι ὁ μπαμπὰς μοῦ τὰ ἐξηγεῖ.
 Καθιστῆ στὰ γόνατά του
 τὴ γλυκειὰ του ἀκούω φωνή.

ΤΟ ΠΙΘΗΚΑΚΙ Ο ΚΟΥΚΛΟΣ

Τὸ μικρὸ μου πιθηκάκι
 σὲ θελοῦδο χρυσαφί,
 μὲ τ' ὀλάνοιχτο ματάκι
 ὄλο μέλι καὶ φιλί.

Μὲ κοιτάζει ὡς τ' ἀγκαλιάζω,
 στὸ λαιμὸ τὸ γαργαλῶ
 καὶ τ' αὐτιά του τὰ πειράζω
 καὶ μ' εὐγένεια τὰ τραβῶ.

Τὸ βραδάκι τὸ ξαπλώνω
 δίπλα μου νὰ κοιμηθῆ
 καὶ τὸ χέρι μου τ' ἀπλώνω
 μήπως μοῦ ξεσκεπαστῆ.

Τὸ μικρὸ μου πιθηκάκι
 δὲ μ' ἀφήνει οὐδὲ στιγμή.
 Τὸ μικρὸ μου εἶναι ἀδερφάκι.
 Τ' ἀγαπῶ πολὺ, πολὺ.

ΤΟ ΤΣΑΪ

Ἡ μαμὰ μοῦχει χαρίσει
 φλυτζανάκια στὴ σειρά.
 Στὰ πιατάκια τᾶχχω στήσει.
 Τὴν τσαγιέραν ἐκεῖ δά.

Λέω τὶς φίλες νὰ κεράσω
 καὶ νὰ τὶς περιποιηθῶ.
 Ὅμως πιδὸ πολὺ θ' ἀρέσω
 κουδεντούλες ἂν τοὺς πῶ.

Ἄ εἶν' ὠραῖο τὸ γλύκισμά μου.
 Πάρτε σᾶς παρακαλῶ.
 Καλέ, τῶφτιαξε ἡ μαμὰ μου.
 Πάρτε κι ἀμυγδαλωτό.

Σήμερα εἶναι ὠραία ἡ μέρα.
 Κι εἶν' ὁ ἥλιος χαρωπός.
 Εἶν' ὠραία ἡ θεά μας πέρα
 κι εἶν' ὁ κῆπος φουντωτός.

Πῶς; Θὰ πᾶτε σπιτί τῶρα;
 Φεύγετε ἐνωρὶς πολὺ.
 Θὰ σᾶς δοῦμε μι' ἄλλη ὠρα
 κι ἡ χαρά μας θᾶν' πολλή.

ΠΡΩΤΙΝΟ

Πρῶτα ἡ λάτρα κάθε μέρα.
 Τὴ μανούλα μου δοηθῶ.
 Τὰ κρεδάτια πέρα ὡς πέρα
 ὡς τὰ στρώνει τὴν κοιτῶ.

Τὰ παράθυρα θ' ἀνοίξω
 νᾶμπη ἀγέρι καθαρὸ.
 Στὰ πουλάκια μας θὰ ρίξω
 σπόρια καὶ νερό.

Τὰ γαρούφαλλα θ' ἀλλάξω
 μὲς τὰ θάζα μας ἐκεῖ.
 Ὅλα-θᾶμπουνε σὲ τάξω
 καὶ σὲ προκοπή.

Ἡ μαμὰ μου μὲ μαθαίνει
 ἂν τὰ σπιτία εἶν' καθαρὰ
 ἐκκλησιά ἔναι ἀγιασμένη
 κι ὁ Θεὸς μας τ' ἀγαπᾷ.

ΤΑ ΞΑΝΘΑ ΜΑΛΛΑΚΙΑ

Χτένι μου χτενάκι,
 στὰ ξανθὰ μαλλιά μου
 κι ἄσπρο κορδελάκι
 ἢ τρελλὴ χαρά μου.

Τὶς κοσιίδες πλέχω
 πέφτουν στὸ λαιμὸ μου,

στὸν καθρέφτη στέκω
γιὰ τὸ πρόσωπό μου.

Καὶ τ' αὐτὴ στολίζω
μὲ μικρὸ λουλούδι
καὶ μεμιᾶς ἀρχίζω
γέλια καὶ τραγούδι.

Ο ΚΟΚΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΑΚΙ

Μαζεύτηκαν στὸν κήπο ἐκεῖ
κοτοῦλες καὶ κοκόρια.
Καὶ πάλεψαν μὲ μιὰν ὀρμὴ
τὰ δύο κοκόρια χῶρια.

Χτυπᾶν μὲ νύχια καὶ τσιμπᾶν
τὰ κόκκινα λειριὰ τους,
τὰ γυαλιστὰ φτερά μαδᾶν
τρέχουνε τὰ αἵματά τους.

Στὸν τοῖχο θγαίνει ὁ νικητῆς
καὶ λέει τῇ λεθεντιά του.
Εἶναι καμάρι αὐτῆς τῆς γῆς.
Παινεύει τῇ γενιά του.

Γεράκι πέρασε γοργά,
τὸν κόκορα κοιτάει,
ὀρμᾶ, στὰ νύχια τὸν ἀρπᾶ
κι ὁ νικητῆς μας πάει.

ΕΥΠΝΗΜΑ

Τὸ πρῶτ' μόλις ξυπνήσω
γάβ καὶ γάβ τ' ἄσπρο σκυλάκι,
στὸ κρεβάτι μου ἀπὸ πίσω
νιάου νιάου τὸ γατάκι.

Τὸ κοκόρι στὴν αὐλίτσα
κουκουρίκου δυνατά.
Μόνον δίπλα μου ἡ κουκλίτσα
μὲ μιὰ ἀγάπη μὲ κοιτᾶ.

ΛΑΜΠΡΗ

«Λαμπρή! Καὶ τί νὰ σοῦ κεράσω;
Κόκκινο αὐγὸ ἀπὸ σοκολάτα;
Ἢ κουνελάκι νὰ ζητήσω;
Κουφέτες σὲ κουτιὰ γεμάτα;

Καινούριο θέλεις φουστανάκι;
Κλωσσόπουλο;» ρωτᾷ ὁ μπαμπᾶς σου.
«Θέλω φιλιά ἀπὸ ἐσέ μπαμπάκη
καὶ τῇ γλυκειᾷ ἀγκαλιά σου».

Μ' ΑΡΕΣΟΥΝ

Πῶς μ' ἀρέσουν τὰ γλυκὰ
ὁ Θεὸς μονάχα ξέρει.
Σὲ μιὰ φέττα τοῦ φωμιοῦ
ἢ μαμὰ μου τὰ προσφέρει.

Μὲ τρελλαίνουνε οἱ κουφέττες
κι ἡ κομπόστα ἢ ζουμερή.
Προπαντὸς μὲ ξετρελλαίνει
ἢ κουθέντα ἢ φιλική.

ΤΟ ΦΤΩΧΟΥΛΙ

—«Θὲς μιὰ λεμοναδίτσα;
Νεράκι καθαρὸ;
Μιὰ πορτοκαλαδίτσα;
Ἢ βύσινο γλυκό;

Ἢ γάλα παγωμένο;»
λέει σὲ φτωχὸ ἢ Μυρτώ.
Κεῖνο ἀπαντᾷ θλιμένο:
«ψωμάκι προτιμῶ».

Στὸ σπίτι της τὸ πάει
καὶ τὸ φιλοξενεῖ.
Καὶ τ' ἀποχαιρετᾷ
μ' ἀδελφικὸ φιλί.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Στὴ μικρὴ μας ἐκκλησίτσα
ὅταν μπαίνω προσκυνῶ.
Τῇ χρυσῇ μου Παναγίτσα
σιωπηλὰ παρακαλῶ.

Τὸν πατέρα νὰ φυλάη
ἀπὸ καθετὶ κακό,
τῇ μαμὰ μου ν' ἀγαπάη,
τὸ μικρούλι μου ἀδερφό.

ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Στὸ τραπέζι πρὶν καθίσω
τὰ χεράκια μου θὰ πλύνω
νά'ναι καθαρὰ σὰν κρίνο
ὅταν τὸ ψωμί θ' ἀγγίσω.

Τὸ φαῖ καλὰ μισάω
κομματάκι κομματάκι,
στὰ στερνὰ λίγο νεράκι
πίνω γιὰ νὰ ξεδιψᾶω.

Κ Α Θ Ε Μ Η Ν Α

ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

Η ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ή γιαγιά ή ο παππούς, που τις ατέλειωτες νύχτες του χειμώνα λένε παραμύθια και ιστορίες στα έγγονάκια τους μέσα στη θερμή ατμόσφαιρα της οικογενειακής έστιας, είναι μιὰ εικόνα που φαίνεται να είναι κοινή σ' όλους τους λαούς και σ' όλους τους πολιτισμούς. Ή επικρατεί ή άποψη πως έδω άκριτώς πρέπει να αναζητηθούν οι βαθύτατες ρίζες της Παιδικής Λογοτεχνίας.

Το αυτό είναι άληθινό, μπορούμε να πούμε πως έχουμε ήδη διαμορφωμένη στην προφορική παράδοση τις δυο βασικές κατευθύνσεις της Παιδικής Λογοτεχνίας. Από τη μιὰ είναι ή διδακτική κατεύθυνση κι από την άλλη ή ψυχαγωγική. Βασικός στόχος είναι ή διάπλαση της τρυφερής παιδικής ψυχής είτε με παιδικά άναγνώσματα που έχουν χαρακτήρα καθαρά διδακτικό είτε με παιδικά άναγνώσματα όπου το ψυχαγωγικό στοιχείο επικρατεί.

Ή μελέτη της ιστορίας των παιδικών βιβλίων μάς δείχνει πως ή διδακτική κατεύθυνση προηγείται χρονολογικά της ψυχαγωγικής κατεύθυνσης. Είναι όμως έποχές όπου τα δυο στοιχεία συνυπάρχουν στα παιδικά άναγνώσματα, ενώ δεν είναι σπάνιες οι φορές που τα παιδικά βιβλία γράφτηκαν για καθαρά ψυχαγωγικούς σκοπούς.

Ή διδακτική Παιδική Λογοτεχνία επιδιώκει τη διάπλαση του ήθους, περιγράφοντας ανθρώπινες καταστάσεις που προβάλλουν την άναγκαιότητα της δικαιοσύνης, την αξία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, την τάξη και την πειθαρχία, την επιμέλεια και τη συστηματική δουλειά, την καλοσύνη και την καρτερία και άλλες παρόμοιες αξίες και άρετές. Ή διδακτική Παιδική Λογοτεχνία χρησιμοποίησε την Ίστορία, τη Βίβλο, τη Μυθολογία, άκόμα και μεγάλα σύγχρονα γεγονότα, για να δώσει έργα φρονιματιστικά που ένθουσίασαν γενιές από παιδιά. Ο βαθμός έπιτυχίας της κατεύθυνσης αυτής βασίζεται όχι μόνο στα θέματα, αλλά κυρίως στη μορφή με την οποία τα παρουσίαζαν οι διάφοροι συγγραφείς. Πολλά στηρίχθηκαν και σε κείμενα που εικονογράφησαν ένα όρισμένο αριθμό από τα βιβλία της κατηγορίας τούτης.

Ή ψυχαγωγία και τέρφη των παιδιών είναι ή άλλη όψη της Παιδικής Λογοτεχνίας. Βασική κατηγορία στην περίπτωση αυτή αποτελούν τα περιπετειώδη μυθιστορήματα. Οι συγγραφείς επιδιώκουν να πλάσουν την παιδική ψυχή εξάπτοντας τη φαντασία τους με πολυμήχανους ήρωες που θα μπορούσαν να παρουσιαστούν σαν

κύριοι κάθε περιστάσεως και να λύσουν όποιοδήποτε πρόβλημα κάτω από όποιοσδήποτε συνθήκες.

Ή αξία του παιδικού βιβλίου κρίνεται από το πόσο μιλάει στη ψυχή και πόσο κεντρίζει τη φαντασία του παιδιού. Μεγαλύτερη έπιτυχία έχουν εκείνα που δεν γράφτηκαν σά μαθήματα ή σαν παραινετικές συμβουλές, αλλά εκείνα που ξαναζωντανεύουν στις σελίδες τους τη γοητεία της παιδικής ηλικίας είτε με το λόγο είτε με την εικόνα και άναγνωρίζουν την άλληθεια πως οι ψυχοκοινωνικές, φυσικές και κοινωνικές ανάγκες του παιδιού είναι αξίες ιδιαίτερης προσοχής.

Το παιδικό βιβλίο στις μέρες μας έχει να νάτιμετωπίσει ένα μεγάλο πρόβλημα. Χωρίς να παύση να άγκαλιάζει την παιδική ψυχή, είναι άνάγκη να παρακολουθή το ρυθμό της έποχής μας. Και είναι πρόβλημα, γιατί ή παιδική ψυχή είναι άγνή και ή παιδική ζωή ειδικά, ενώ οι καιροί μας είναι σπιλωμένοι και ταραγμένοι.

ΧΡ. Α. ΣΟΦΙΑΝΟΣ

Ύπουργός Παιδείας

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

15ον ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΑΙΔΙΚΟΥ—ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το παιδικό και νεανικό βιβλίο, εκτός από τον παιδευτικό και ψυχαγωγικό του χαρακτήρα, είναι ένα μέσον για διεθνή κατανόηση μεταξύ των ανθρώπων με αποτέλεσμα τον παραμερισμό ή, τουλάχιστον, τη σμίκρυνση των διαφόρων μισαλλοδοξιών. Άλλά ή διάδοση του βιβλίου αυτού θέλει προγραμματισμό και ένα σόμα που να έφαρμόση το πρόγραμμα της διάδοσης σε διεθνή κλίμακα. Δηλ. πρέπει να υπάρχει ένας διεθνής σύνδεσμος για προώθηση του παιδικού - νεανικού βιβλίου. Ή σύλληψη και πραγματοποίηση έτους τέτοιου διεθνούς σώματος με ένθικα παραλλάδια όφειλονται στην Τζέλλα Λίτμαν, που κατώρθωσε το 1948 να έτοιμάση ειδική για τα παιδιά βιβλιοθήκη, ή οποία άνοιξε το 1949 στο Μόναχο σά διεθνής. Το Δεκέβρη του 1951 πραγματοποιήθηκε το πρώτο κογκρέσο παιδικού νεανικού βιβλίου με έναρκτήριο λόγο από τον διεθνούς φήμης Ισπανό φιλόσοφο Όρτέγα ύ Γκασσέτ. Σ' αυτό το κογκρέσο μαζεύτηκαν 250 πρόσωπα, που άσχολούνταν με το παιδικό βιβλίο, με σύνθημα «Διεθνής κατανόηση με το παιδικό βιβλίο».

Έτσι άρχισε πιά ή προγραμματισμένη κίνηση για τη διάδοση του παιδικού - νεανικού βιβλίου σε διεθνή κλίμακα. Ο Διεθνής Σύνδεσμος

οχημάτισε σε κάθε χώρα τους Έθνικούς Συνδέσμους που αποτελούνται από δημόσια ιδρύματα, οργανώσεις και άτομα που ενδιαφέρονται για το παιδικό - νεανικό βιβλίο. Στην Ελλάδα ο Έθνικός Σύνδεσμος καλείται «Κύκλος του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου» και ιδρύθηκε το 1969. Έδώ στην Κύπρο επίσης ιδρύθηκε Έθνικό Τμήμα με την ονομασία «Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού - νεανικού Βιβλίου».

Οι κυριότερες δραστηριότητες του Διεθνούς Συνδέσμου, στον οποίο αντιπροσωπεύονται οι Έθνικοί Σύλλογοι, συνοψίζονται στις εξής: α) διατηρεί σχέσεις με την Ουνέσκο, β) βοηθεί την εμπορική, ανταλλαγή ανάμεσα στους εκδότες παιδικών βιβλίων, γ) φροντίζει για τη μετάφραση παιδικών βιβλίων σε διάφορες γλώσσες, δ) προάγει τη συγγραφή και έκδοση παιδικών έργων με βάση τις εθνικές παραδόσεις κάθε χώρας, ε) διοργανώνει τη Διεθνή Μέρα παιδικού βιβλίου στις 2 τ' Απριλίου προς τιμή του Χάνς Άντερσεν με έκθεση παιδικού βιβλίου, αφίσες, έκθεση παιδικών σχεδίων κλπ., στ) απονέμει το μετάλλιο Χάνς Άντερσεν κάθε δυο χρόνια στο καλύτερο παιδικό βιβλίο σαν συγγραφή και στην εικονογράφηση παιδικού βιβλίου. Το βραβείο αυτό θεωρείται «Νόμπελ παιδικής λογοτεχνίας». Ταυτόχρονα με το βραβείο αυτό δίνονται και άλλες διακρίσεις και αναφέρονται εφφημα και άλλα βιβλία ή εικονογραφήσεις βιβλίων. Και ζ) διοργανώνει διεθνή συνέδρια παιδικού - νεανικού βιβλίου.

Το φετεινό 15ον Διεθνές Συνέδριο ή Κογκρέσο Παιδικού - νεανικού Βιβλίου ανέλαβε ο «Κύκλος του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου» στην Αθήνα και πραγματοποιήθηκε στην Πάντειο Σχολή Πολιτικών και Οικονομικών Έπιστημών από τις 28 του Σεπτεμβρίου ως τις 2 του Οκτώβριου. Σ' αυτό το συνέδριο αντιπροσωπεύθηκε και η Κύπρος με 3 μέλη του Έθνικού Συνδέσμου της και με ανακοίνωση από τον αντιπρόεδρο του Συνδέσμου Κύπρου Χρυσάνθη. Η Μορφωτική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας κάλυψε μερικώς τα έξοδα της αντιπροσωπείας και ο «Κύκλος του Έλληνικού Παιδικού Βιβλίου» τιμητικώς δεν δέχτηκε από τους Κυπρίους πληρωμή των καθορισμένων δικαιωμάτων για συμμετοχή.

Τα συνέδρια αυτά μπορεί να έχουν από πρώτη ματιά θεωρητική αξία παρά καθαρώς εμπορική με την έννοια της διάδοσης του παιδικού βιβλίου στον παιδικό κόσμο με πρακτικά μέσα. Ωστόσο η συγκρότηση τους δίνει το έναυσμα για νέες συγγραφές, δημιουργεί άλλοτε αλληλογνωμιές ανάμεσα σε όσους ενδιαφέρονται για το παιδικό βιβλίο απ' όλες τις πλευρές, θίγονται προβλήματα που σε άλλα μέρη έχουν λυθεί, εκθέτονται πειραματισμοί και ανακοινώνονται τα σχετικά τους αποτελέσματα, με άλλα λόγια δημιουργείται πολύπλευρη διακίνηση γύρω από το παιδικό - νεανικό βιβλίο. Δεν έχει σημασία μόνο το βασικό θέμα που προτείνεται για ανακοινώσεις και συζητήσεις. Σημασία έχουν και όλα τ' άλλα και προπαντός η αλληλογνωμία με προοπτική τις μελλοντικές πνευματικές ανταλλαγές.

Στο φετεινό συνέδριο βασικά θέματα για ανακοίνωση ήταν δύο: «Παραμύθι και Τεχνοκρατία», «Ποίηση και Τεχνοκρατία» ή, όπως διαμορφώθηκε αναλυτικότερα, «Πώς μπορεί η παιδική λογοτεχνία ν' αντιμετωπίσει τις ανάγκες του σύγχρονου παιδιού και νέου. Παραμύθι και ποίηση σήμερα». Στο σχετικό πρόγραμμα του συνεδρίου έχουν αναγγελθεί οι εξής ανακοινώσεις: Ουόλτερ Σιέφ «Μαγικοί Μύθοι σαν μια αναγκαϊότητα για το ξέσπασμα του παιδιού», Πέτρος Χάρης «Λογοτεχνία για παιδιά και σύγχρονα παιδιά», Αντρέ Κέδρος «Μαγικό στοιχείο στην παιδική λογοτεχνία στον αιώνα της τεχνολογίας», Χάνς Χάλμπη «Στην νυκτερινή κουζίνα του Μορίς Σένται» ανάλυση και έρευνα για την παιδική δεκτικότητα (με διαφάνειες), Μιχάλης Μεραιλής «Τα παραμύθια και το παιδαγωγικό τους περιεχόμενο», Βιργίνια Χάβιλαντ «Παραμύθια στην εποχή της τεχνοκρατίας», Κύπρος Χρυσάνθη «Παραμύθι και τεχνοκρατία», Μπεττίνα Χάλλιμαν «Είναι αναγκαία ή εικονογράφηση των παραμυθιών;», Ρετζίνα Γιολάντα Βέρνεκ «Εικονογράφηση Παραμυθιών στη Βραζιλία», Ντουζάν Ρούλλ «Διαφάνειες εικονογραφήσεων σε παραμύθια και ποίηση», Ρ. Μπάμπεντζερ «Ο ρόλος της ποίησης στη ζωή του παιδιού σήμερα», Ουριέλ Όφεν «Ο ρόλος της ποίησης στη ζωή του σύγχρονου παιδιού», Κάρμεν Μπράβο Βιλασάντε «Πάνω στο ρόλο της ποίησης στη ζωή του σύγχρονου παιδιού», Άσεν Μπόσεφ «Ο ρόλος της ποίησης στη ζωή του σύγχρονου παιδιού», Άννια Μπάρτο «Ποίηση για σύγχρονα παιδιά», Μαίρη Τζάη «Άντερσον «Η ποίηση της μικρής ηλικίας», Μ. Λουκσέοβα «Ποίηση για παιδιά σ' ελεύθερο στιχο».

Κατά την έναρκτήρια μέρα χαιρετήσανε το συνέδριο ο Κ. Δεμερτζής, πρόεδρος του Έλληνικού Τμήματος, ο Χάνς Χάλμπη, πρόεδρος του Διεθνούς Συνδέσμου, ο Ζάν Μιλλερνιό, εκπρόσωπος της Ουνέσκο, και ο Σίγκριντ Τάουμπερτ, πρόεδρος της Διεθνούς Έπιτροπής Βιβλίου. Το άνοιγμα έκανε ο Υπουργός Πολιτισμού και Έπιστημών Κ. Τρυπάνης. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου άνοιξε έκθεση παιδικού βιβλίου και εικονογράφησης. Έπίσης απενεμήθησαν το μετάλλιο Χάνς Άντερσεν με σύντομη όμιλία της Λουκίας Μπίντερ και τα διπλώματα τιμηθέντων βιβλίων, ανάμεσα στα οποία βρίσκεται και το δικό μας «Παιδικά σαλπίσματα πίκρας και ελπίδας».

Βέβαια το συνέδριο έχουν ποικίλει σχετικές κοινωνικές συναντήσεις και μια έκδρομη στους Δελφούς, μια έκδρομη στον όρφολό της γής με τον πνευματικό του συμμεβόλο.

Θάταν όμως χρήσιμο να σας πληροφορήσω την πρόσλευση των διημιτών, χωρίς, βέβαια, σχόλιο: Ελλάδα 4, Σουηδία 1, Γαλλία 1, που είναι Έλληνας εκδότης στο Παρίσι, Ηνωμένες Πολιτείες 2, Βραζιλία 1, Ισπανία 1, Ισραήλ 1, Τσεχοσλοβακία 2, Βουλγαρία 1, Έλβετία 1. Παρέμβλητα και εκτός προγράμματος μίλησε και ένας από την Ιαπωνία.

Θα σὰς δώσω μία περίληψη τῶν οὐσιαστικῶν ἰδεῶν ἀπὸ τὶς διάφορες εἰσηγήσεις, ὥστε ἀπὸ τὸ σύνολο νὰ διαμορφώσετε μιὰν ἐντύπωση τῶν ἐργασιῶν τοῦ πολὺ ὀφελίμου αὐτοῦ συνεδρίου.

Μετὰ τὴν εἰσαγωγικὴ ὁμιλία τοῦ Κ. Δεμερτζή, προέδρου τοῦ «Κύκλου Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου, ὁ Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπισημῶν κ. Κωνσταντῖνος Τρυπάνης, κήρυξε τὴν ἔναρξιν τοῦ συνεδρίου τονίζοντας πῶς μόνον μὲ τὸ διάβασμα τοῦ βιβλίου θὰ κατορθωθῆ ἡ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ, θὰ ἀσκηθῆ ἡ εὐαίσθησις του, θὰ ἀναπτυχθῆ ἡ φαντασία του καὶ θὰ τονωθῆ ὁ ὀρθολογισμὸς του. Ἐπιπλέον ἀπὸ τὸ παιδικὸ βιβλίο θ' ἀποκτήσῃ τὸ παιδί ἠθικὰς ἀρχάς. Ἀκολούθησε μιὰ σύντομη ὁμιλία τοῦ Χάνς Χάλμπειν, προέδρου τοῦ «Διεθνoῦς Συνδέσμου Παιδικοῦ Βιβλίου ἀπὸ τὴν ὁποία ξεχωρίζε ἡ ἔμφασις πού ἔδωσε στὴν ἰσότιμη προαγωγή τοῦ παιδικοῦ - νεανικοῦ βιβλίου στὶς ἀνεπτυγμένες καὶ στὶς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρες. Στὸ βῆμα διαδέχθηκε τὸν πρόεδρο ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Οὐνέσκο, Ζὰν Μίλλεριού, ὁ ὁποῖος περιληπτικὰ ἐξέθεσε τὶς εἰδικὰς προσπάθειες τῆς Οὐνέσκο γιὰ τὴ διάδοσιν τοῦ παιδικοῦ νεανικοῦ βιβλίου σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Ὁ Μίλλεριού ἐπίσης ἀνακοίνωσε ὅτι τὸ ἔτος 1979 θὰ κηρυχθῆ ὡς «Διεθνὲς Ἔτος Παιδιοῦ» ἀπὸ τὸν Ὀργανισμὸ Ἠνωμένων Ἐθνῶν καὶ πρὸς τοῦτο τὸ εἰδικὸ τμήμα τῆς Οὐνέσκο κανονίζει σχετικὸ σχέδιον πού θὰ εἰσαχθῆ στὸ σχετικὸ πρόγραμμα τοῦ ΟΗΕ. Τέλος ὁ Σίγκφριντ Τάουμπερτ, πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου, ἐπανελάβε τὰ τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Οὐνέσκο, τονίζοντας πῶς ἀπὸ τὶς συζητήσεις τοῦ παρόντος θὰ διαμορφώσων γνώμη γιὰ πολλὰ προβλήματα, πού ἀφοροῦν τὸ παιδικὸ βιβλίο.

Μετὰ ἀπὸ τὰ ἐναρκτήρια αὐτὰ ἀρχισαν οἱ ἀνακοινώσεις. Πρῶτος μίλησε ὁ Πέτρος Χάρης, τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, πού τότενος πῶς ὁ λογοτέχνης πού γράφει γιὰ παιδιὰ ἔχει μέσα του, μέσα στὴ σκέψιν του, χωρὶς νὰ τὸ ξέρη καὶ χωρὶς νὰ τὸ προσπαθῆ, ἔχει καὶ τὸν παιδαγωγὸν χάρις στὴν ἰκανότητα του νὰ αἰσθάνεται γρηγορότερα ἐκεῖνο πού φάχνει καὶ δρῖσκει μὲ ἀργὴ μέθοδο ἢ ἐπιστήμη. Εἶν' ἀλήθεια πῶς ὅλη ἡ μεταπολεμικὴ λογοτεχνία ἔχει ἀλλάξει. Πῶς μποροῦσε νὰ μείνῃ ἀμετακίνητη ἡ παιδικὴ λογοτεχνία; Παραδέχεται πῶς βασικὴ προϋπόθεσις γιὰ τὴ διαμόρφωση πνευματικοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἕνα τόπος εἶναι ἡ παιδικὴ λογοτεχνία, ἡ ὁποία πρέπει νὰ προσπαθῆ νὰ προσαρμόζεται πρὸς τὰ αἰτήματα τῆς ἐποχῆς.

Ἡ δευτέρη ἀνακοίνωση ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἄντρε Κέδρο. Ὁ Κέδρος ἀφοῦ ἀνέπτυξε τὰ ἐπιτεύγματα τῆς τεχνολογίας καὶ τὸν τρόπο πού λειτουργεῖ ἡ καταναλωτικὴ κοινωνία καὶ πού ταυτόχρονα προσπαθεῖ νὰ τὴν μωμῆθῆ ἡ σοσιαλιστικὴ κοινωνία τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν, ὑποστηρίζει πῶς τὸ παιδικὸ μυθιστόρημα πρέπει μὲ τὰ μαγικὰ στοιχεῖα τοῦ μύθου νὰ χρησιμεύσῃ ὡς προειδοποίησις γιὰ τοὺς κινδύνους τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ σπρώξῃ σὲ σκέψεις στὸ πῶς νὰ κυριαρχήσουμε πάνω στὶς καταστροφικὰ τάσεις

τῆς τεχνολογίας. Γιὰ νὰ πετύχῃ αὐτὸ ὁ συγγραφέας παιδικοῦ βιβλίου πρέπει νὰ συνδυάζῃ τὸ ταλέντο μὲ τὴ βαθύτερη γνώσιν τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας καὶ τῶν μέσων πού μπορεῖ νὰ τὰ ἐπιλύσῃ.

Ἀκολούθησε ὁ Γκόττε Κλίνμπεργκ, ὁ ὁποῖος ὑποστήριξε πῶς οἱ ἱστορίες ἀπὸ μυθολογικὰς χώρες, πού ὑπενθυμίζουν τὸ δικὸ μας κόσμον, φαίνονται κανονικὰ καὶ γίνονται ἀποδεκτὰ. Ἀποδέχεται πῶς γιὰ τὸν σχηματισμὸ ὀλοκληρωμένης προσωπικότητας χρειάζεται ὁ συνδυασμὸς συγγραμμάτων καὶ γνωστικῶν ἐμπειριῶν, δηλ. ὑποστηρίζει τὴ συγκρινησιακὴ διαπαιδαγώγησις. Παραδέχεται ὁ ὁμιλητὴς πῶς ὁ μύθος, καὶ ὁ μαγικὸς κόσμος μπορεῖ νὰ μεταφέρῃ μηνύματα πού ἀφοροῦν τὸν ἀναγνώστη.

Ὁ Οὐῶλτερ Σιέρφ θεωρεῖ τὸ παραμῦθον ὡς μέσο γιὰ τὴν ἀπαραίτητη ἀποδέσμευση τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον. Τοῦτο κί' ὅλας δηλώνεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῶν πιδὸ πολλῶν παραμυθιῶν πού τοποθετοῦν τὸ παιδί ἢ τὸ νέον καὶ τὴ νέα νὰ συγκρούονται μὲ τοὺς γονεῖς τους. Ὁ ἀκροατὴς ἀκούοντας τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ παραμυθιοῦ πάει πίσω στὶς συγκρούσεις τῶν παιδικῶν του χρόνων ἢ ἐπιθυμεῖ τὴν ἐπιστροφήν στὴν παιδικὴ ἡλικία μὲ τὴν τεμπελιά καὶ τὴν εὐτυχία τῆς.

Ὁ Χάνς Χάλμπειν ἀναφέρθηκε σὲ μιὰ ἔρευνα σὲ παιδιὰ γιὰ νὰ διαπιστώσῃ πῶς αὐτὰ ἀποκρυπτογραφοῦν βιβλία μὲ ζωγραφικὰς... καὶ δρῖσκουν τὰ μηνύματά τους. Ἡ ἀνακοίνωση συνοδεύεταν μὲ φωτοδιαφάνειες τῶν σελίδων τοῦ «Μιὰ νύχτα στὴν κουζίνα» τοῦ Σένταν, ἐνὸς βιβλίου πού πάνω σ' αὐτὸ ἔγινε ἡ ἔρευνα μὲ ὄλικὸ 300 παιδιὰ 5—9 χρόνων.

Ὁ Μιχάλης Μερακλῆς, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων, διαπιστώνη πῶς τὸ παραμῦθον σήμερον ἀποτελεῖ σχεδὸν ἀποκλειστικὸ ἀνάγνωσμα τῶν παιδιῶν. Ὅπωςὅποτε δημιούργηται ἡ ἀνακοίνωση πρὸς τὴν παιδευτικὴν ἰκανότητα τοῦ παραμυθιοῦ μὲ ἀρνητὴς τῆς ἀπὸ τὸν Πλάτωνα κί' ὅλας ὡς τοὺς μεταπολεμικοὺς γερμανοὺς ψυχολόγους. Εἶν' ἀλήθεια πῶς τὸ παραμῦθον ἀντικαθρεφτίζει τὴν ἐθιμῆ-νομικὴν πραγματικότητα πανάρχαιων ἱστορικῶν ἐποχῶν. Ὡστόσο τὸ παραμῦθον εἰσάγει τὸ παιδί στὴν πραγματικότητα ἀπὸ ἕνα μυθικὸ δρόμον, προπαντὸς αὐτὸ δεῖχνει τὴν ἀνάγκη τῆς δικαιοσύνης, βασισμένο πάνω στὴν ἀντίθεση καλοῦ καὶ κακοῦ. Ἔχει δηλ. τὸ παραμῦθον μιὰν ἐπιλήφειλοσφαιρικὴν μέσο στὴν πραγματικότητα.

Ἡ Βιργινία Χάδλιντντ παραδέχεται πῶς τὸ παραμῦθον ἐξάπτουν τὴ δημιουργικότητα τοῦ ἀτόμου. Πολλοὶ μεγάλοι συγγραφεῖς καὶ ἐπιστήμονες δηλώνουν πῶς ἡ δημιουργικὴ τους φαντασία πολλὰ ὀφείλει στὰ παραμῦθον πού διάβασαν κατὰ τὴν παιδικὴν τους ἡλικία. Ἡ ὁμιλήτρια ἀνθολόγησε τέτοιες ἐξιμολογήσεις ἀπὸ πολλοὺς συγγραφεῖς

Ὁ Κύπρος Χρυσάνθης μίλησε γιὰ τὸ παραμῦθον καὶ τὴν τεχνοκρατία διακρίνοντας δύο σκέλη στὸ θέμα: α) ἂν ἡ τεχνοκρατία θὰ δημιουργήσῃ μιὰν νέα παράδοσιν σ' αὐτὸ καὶ β)

ποιά ή συμβολή τών τεχνολογικών προόδων στη διάδοσή του. Ανέπτυξε, στη συνέχεια, την αξία τής εθνικής παράδοσης και έπρεσέψανε τὰ λάθη πού μπορεί νά προέλθουν από έλλογη και τολμηρή χρήση τής τεχνολογίας στη σύνθεση νέων παραμυθιών, τονίζοντας πώς ο σκοπός τού συγγραφέα παραμυθιών είναι ή ψυχική διαμόρφωση και ο πλουτισμός τής παιδικής ψυχής με συναισθήματα, ιδέες και ήθικες αξίες με άπλο τρόπο. Η τεχνολογία έδωσε όμως μέσα για τή διάδοση τού παραμυθιού. Άλλά «τι κι' αν πούμε τού σημαντικότερο στη συγγραφή παραμυθιών είναι ο συγγραφέας: από τού ταλέντο του, τήν πείρα του και τήν ευτυχισμένη του στιγμή θά ξεπηδήσουν τὰ νέα παραμύθια. Τέλος ο Χρυσάνθος έντόπισε τού θέμα στην Κύπρο και εξέθεσε τήν κίνηση παιδικού βιβλίου, ίδιος βιβλίων παραμυθιών, πριν και μετά τήν τουρκική εισβολή.

Η άπογευματινή συνεδρία τής δεύτερης μέρας αφιερώθηκε στην εικονογράφηση τών παραμυθιών, με έπιστέγασμα τού άνοιγμα ένθεσεως παιδικού βιβλίου και εικονογραφήσεων τους, πού στεγάστηκε στο «Πνευματικό Κέντρο» τού Δήμου Άθηναιών. Τρεις όμιλητές, με επίδειξη διαφανειών, ανεφέρθησαν στην αξία τής εικονογράφησης και έπισήμαναν τήν εξέλιξη της: Η Ρετζίνα Βέρνεκ στη Βραζιλία, ο Ντιουσάν Ρόλλ στη Τσεχοσλοβακία και ή Μπεττίνα Χιούρλιμαν οε διεθνή κλίμακα με κάποια έπιφύλαξη και συγκρατημένη στάση απέναντι στην υπερεικονογράφηση.

Η τελευταία μέρα τών ανακοινώσεων αφιερώθηκε στη σημασία τής ποίησης στη ζωή τού σύγχρονου παιδιού. Ο Ρίτσαρντ Μπάμπεργκερ παρατήρησε πώς στη σημερινή παιδική λογοτεχνία ή ποίηση κάνει πιδ έντονη τήν παρουσία της παρά οε όποιανδήποτε Άλλη έποχή. Τώρα οι διαστάσεις τής λυρικής παιδικής ποίησης είναι πολύ πιδ πλατιές. Γενικά ή παιδική ποίηση είναι στενά δεμένη με τήν ανάπτυξη τού παιδιού. Ο ήχος τών λέξεων, ο ρυθμός και ή μελωδία ξυπνοδν στο παιδί αισθήματα. Καθώρισε τὰ στοιχεία τού παιδικού ποιήματος ως έξωτερικά, δηλ. έντονο ρυθμό, μελωδία, δμοιοκαταληξία και ως έσωτερικά δηλ. τή χαρά τού παιγνιδιού, τήν άρμονική θεώρηση τής ζωής κλπ. Στη συνέχεια συζήτησε πάνω στη βαθμιαία προσέγγιση τής λυρικής ποίησης από τού παιδί. Ο Οδριέλ Όφεν υποστήριξε πώς στην σημερινή έποχή ή ποίηση πρέπει νά παίξει σπουδαιότερο ρόλο στη ζωή τού παιδιού, νά τού αποκαλύψη ένα δεύτερο κόσμο, δλωδιόλυτο διαφορετικό από τόν κόσμο τής πραγματικότητας, ένα κόσμο γεμάτο όμορφιά και φαντασία, έξχειλο από ρυθμό και στίχους, γεμάτο μαγεία και μουσική. Οι ποιητές, όμως, πρέπει νά παίρνουν και θέματα από τή σύγχρονη ζωή. Η Κάρμεν Μπράβο Βιλλασάντε άδιαίτητα τόνισε πώς πρέπει τού παιδί ν' άσκήται στην ποίηση από τή νεαρότατή του ήλικία και νά τού δοθή στο σχολείο πολλή ποίηση από τόν δάσκαλο, όχι για νά τού κάμη ποιητή αλλά για νά τού οικειώσει με τήν τέχνη αυτή. Η Άννα Μπάρτο, ή Μαίρη Άντερσον και

ή Μιλένα Λουκσεσδά, όπως και μιá παρέμβλητη όμιλία τού Μπορόφ, μäs εξιστόρησαν τήν κίνηση τής παιδικής ποίησης στον τόπο τους και τούς στόχους πού αυτή επιδιώκει. Ιδιαίτερα όμως ή Άντερσον υπέδειξε τήν ανάγκη άνθολογιών παιδικής ποίησης.

Κατά τού κλείσιμο τών εργασιών τού 15ου αυτού διεθνούς συνεδρίου για τού παιδικό βιβλίο άπενεμήθησαν τού βραβείο Άντερσον και τὰ διπλώματα τιμητικού πίνακα. Άνάμεσα στα όνόματα τού τιμητικού πίνακα βρίσκεται και τού δικό μας βιβλίο «Παιδικά σαλπίσματα πίκρας και έλπίδας» τών δημοτικών σχολείων Ξυλοτύπου, Ορμήςειας, Ξυλοφάγου.

Είν' αλήθεια πώς τὰ διεθνή αυτά συνέδρια με τίς ανακοινώσεις, τίς συζητήσεις και τίς προσωπικές έπαφές τών συνέδρων εύρύνουν τούς όρίζοντες, εισάγοντας νέα προβλήματα, δίπλα στη λύση κάποιων άλλων. Με τόν τρόπο όμως αυτό καταπολεμείται ή στασιμότητα και βοηθούνται οι προσαρμογές στις νέες άπαιτήσεις τής ζωής. Η τεχνολογική πρόοδος, δίνει τόσα πολλά με γρήγορο ρυθμό, πού πρέπει με κάποιο συλλογικό τρόπο ν' άντιμετωπίζουμε τὰ νέα έκάστοτε δεδομένα.

Τέλος πρέπει νά εξαρθρή ή εργασία τής Οργανωτικής Έπιτροπής, πού έξασφάλισε τήν άπρόσκοπη λειτουργία τού Συνεδρίου αυτού και μäs έθγαλε άσπροπρόσωπους στους ξένους συνέδρους.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥ - ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΕΤΗΣΙΑ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
(Λογοδοσία, 11 Ίανουαρίου 1976)

I.

Η σημερινή είναι ή πρώτη έτήσια τακτική γενική συνέλευση τού Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού - Νεανικού Βιβλίου, μετά τήν καταστατική συνέλευση, πού έγινε στις 29 Δεκεμβρίου 1974. Στη συνέλευση έκεινή είχε έκλεγη για μιá διετία και τού πρώτο τακτικό Διοικητικό Συμβούλιο, εκ μέρους τού όποιου υποβάλλω σήμερα τόν έτήσιο άπολογισμό για τίς δραστηριότητες και τήν έλη πορεία τού Συνδέσμου.

II.

Κατά τή διάρκεια τού 1975 έγιναν κατά χρονολογική σειρά από τού Διοικητικό Συμβούλιο, από τὰ μέλη τού Συνδέσμου μας και με τή βοήθεια πολλών συνεργατών, τὰ ακόλουθα:-

1. Κατά τή διάρκεια τού Ίανουαρίου 1975 συνεχίστηκε ο έρωνος για τή συγκέντρωση λογοτεχνικών βιβλίων για παιδιά και έφηβους. Ίσαμε τίς 13 Φεβρουαρίου 1975 συγκεντρώθηκαν στα κέντρα Λευκωσίας (Παιδαγωγική Άκαδημία), Λεμεσού, Λάρνακος και Πάφου (Έπαρχιακά

Γραφεία Παιδείας) τὰ ἀκόλουθα:-

Κλιμάκιο Λευκωσίας	3700 διδ.	1200 τεύχ.	περ.
Κλιμάκιο Λεμεσού	1900 διδ.	1600 τεύχ.	περ.
Κλιμάκιο Λάρνακος	977 διδ.	300 τεύχ.	περ.
Κλιμάκιο Πάφου	80 διδ.	—	τεύχ. περ.

6657 διδ. 3100 τεύχ. περ.

Ἐκτός ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ, ποὺ δωρήθηκαν ἀπὸ μαθητὲς, συγγραφεῖς καὶ διβλιοπῶλες στὴν Κύπρο, ὁ Σύνδεσμος παρέλαβε καὶ ἄλλα 305 βιβλία ποὺ ἔστειλε ὁ Κύκλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου.

Τὰ πῶς πάνω βιβλία καὶ περιοδικὰ στάλησαν εἰς δέκα προσφυγικοὺς καταυλισμοὺς καὶ εἰς 50 σχολεῖα Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαιδευσεως.

Ἡ προσφορὰ αὐτὴ ἀποτελοῦσε μὲν ἔμπρακτὴ συμπετοχὴ τοῦ Συνδέσμου μᾶς στὴ γενικὴ κινή- τοποίηση τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν τραγωδία στὴν ποία τὸν δύνισε ἡ τουρκικὴ εἰσβολή.

Ἐπιθυνοῦν τῶν Ἐπαρχιακῶν κλιμακίων γιὰ τὴ συγκέντρωση καὶ ἀποστολὴ τῶν βιβλίων ἦταν ἀντιστοιχίαι γιὰ τὶς Ἐπαρχίας Λευκωσίας, Λε- μεσοῦ, Λάρνακος καὶ Πάφου οἱ κ.κ. Γεώργιος Καμιναρίδης, Στέλιος Μιχαηλίδης, Νίκος Γεωρ- γούρης κ. Θ. Καρυδᾶς.

2. Στὴ συνεδρία τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου στὶς 28 Ἰανουαρίου 1975 ἐνεκρίθη τὸ σχέδιο ποὺ φιλοτέχνησε ὁ καλλιτέχνης κ. Ἀνδρέας Λαδόμματος γιὰ τὴ σφραγίδα τοῦ Συνδέσμου.

Τὸ σχέδιο αὐτὸ, ποὺ παρουσιάζει δύο παι- δια νὰ διαβάζουν, ἐκτυπώθηκε εἰς 3.000 ἀφίσαις ποὺ ἐξέδωσε ὁ Σύνδεσμος μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Παγκόσμιας Ἡμέρας Παιδικοῦ - Νεανικοῦ Βι- βλίου, ποὺ γιορτάζεται στὶς 2 Ἀπριλίου κάθε χρόνο.

3. Ὁ Κυπριακὸς Σύνδεσμος Παιδικοῦ - Νε- ανικοῦ Βιβλίου συνεργάστηκε μὲ τὸ Ἰνστιτούτο Γκαίτε καὶ τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία στὴν ὀργάνωσι ἀπὸ τὶς 14.3 - 4.4.1975 ἐκδόσεως μὲ εἰκονογραφηθεῖς Γερμανικῶν παιδικῶν βιβλίων ποὺ ἔτυχαν διεθνοῦς ἀναγνωρίσεως.

4. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Παγκόσμιας Ἡμέρας τοῦ Παιδικοῦ - Νεανικοῦ Βιβλίου, ποὺ γιὰ πρῶ- τὴ φορὰ γιορτάστηκε πέρυσι στὴν Κύπρο, ἔγιναν καὶ οἱ ἀκόλουθες ἐκδηλώσεις:-

(α) Ἐνα διπλὸ τεύχος, τὸ ὑπ' ἀριθμὸ 175— 176 τοῦ περιοδικοῦ «Πνευματικὴ Κύπρος» ἀφιερώθηκε, τῇ εὐγενῇ προσφορᾷ τοῦ διευ- θυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ, στὸν Κυπριακὸ Σύν- δεσμο Παιδικοῦ - Νεανικοῦ Βιβλίου καὶ τὴν παιδικὴν φιλολογία. Στὸ τεύχος τοῦτο δημο- σιεύονται, ἐκτός ἀπὸ ἄλλη σχετικὴ βλῆ, τὸ ἱστορικὸ τῆς ἰδρύσεως καὶ τὸ καταστα- τικὸ τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β.

(β) Ὁργανώθηκαν στὴν ἑβδομάδα 5—12 Ἀπρι- λίου μὲ τὴν συνεργασία τοῦ Ἰπουργοῦ Παι- δείας, τῆς Π.Ο.Ε.Δ. καὶ τῶν Ὀμοσπονδιῶν Γονέων Ἐκθέσεις — Ἀγορὲς Παιδικῶν — Νεανικοῦ Βιβλίου στὴ Λευκωσία, Λεμεσό,

Λάρνακα καὶ Πάφο.

Τὶ ἐκθέσεις στὴ Λάρνακα καὶ Λευκωσία εὐηρεστήθη νὰ ἐγκαταστήσῃ ὁ Ἰπουργὸς Παι- δείας στὶς 5 καὶ 6 Ἀπριλίου ἀντιστοιχῶς. Στὴ Λεμεσό τὰ ἐγκαίνια τέλεσε ὁ Πρόεδρος τῆς Σχολικῆς Ἐφορείας στὶς 6.4.1975 καὶ στὴν Πάφο ὁ Μητροπολίτης Πάφου στὶς 5. 4.1975.

(γ) Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου ἔδωκε συνέντευ- ξη στὴ Ραδιοφωνικὴ Ἐφημερίδα στὶς 2 Ἀ- πριλίου 1975 γιὰ τὴ σημασία τῆς Παγκό- σμιας Ἡμέρας Παιδικοῦ - Νεανικοῦ βιβλίου καὶ τὶς δραστηριότητες τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β.

(δ) Τὸ Ρ.Ι.Κ. μετέδωσε ἐπίσης στὴν παιδικὴ γωνία παραμῦθια τοῦ Ἄντερσεν, στὸν ὁποῖο ἦταν ἀφιερωμένη ἡ περσινὴ Παγκόσμια Ἡ- μέρα Παιδικοῦ - Νεανικοῦ Βιβλίου γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 100 χρόνων ἀπὸ τὸν θάνατό του.

5. Τὴν ἀνοιχτὴ τοῦ 1975 ἄρχισε ἡ ἐργασία γιὰ τὴ σύνταξη καταλόγου μὲ σχόλια γιὰ τὰ παιδικὰ βιβλία. Γιὰ νὰ βοηθηθοῦν ὅσοι θὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ θέμα τοῦτο καὶ γιὰ νὰ ὑπάρξῃ μὴ ὁμοιομορφία στὴν ὄλη προσπάθεια ὁ κ. Δω- ρος Θεοδοῦλου καὶ ὁ ὑποφαινόμενος συντάξαμε ἕνα τύπο γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν ἀπαραίτητων στοιχείων γιὰ τὸ κάθε βιβλίο καθὼς καὶ ὁδη- γίες γιὰ τὴν κριτικὴ ἐκτίμησι τῶν βιβλίων.

Τὸ ἔργο τοῦτο θὰ συνεχιστῇ γιὰ μακρὸ χρο- νικὸ διάστημα καὶ θ' ἀπαιτήσῃ τὴν συνεργασία πολλῶν μελῶν καθὼς καὶ ἄλλων προσώπων καὶ Ἰδρυμάτων ποὺ ἐνδιαφέρονται γι' αὐτὸ, ὅπως εἶναι τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας, ἡ Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία καὶ τὸ Ἐκπαιδευτικὸ Κέντρο. Συνα- φῶς ἀναφέρω πὺς τὸ Τμήμα Στοιχειώδους Ἐκ- παιδύσεως ἀπέστειλε πέρυσι, γιὰ σύντομο ὄμιος διάστημα, δύο ἐκπαιδευτικούς, τοὺς κ.κ. Α. Κων- σταντίνου καὶ Π. Χ' Γεωργίου, γιὰ νὰ προσφέ- ρουν τὶς ὑπηρεσίες τους στὴ σύνταξη τοῦ κατα- λόγου, ἐνῶ μὴ ὁμάδα ἐργασίας τοῦ Ἐκπαιδευ- τικοῦ Κέντρου ἀσχολήθηκε μὲ τὴ μελέτη ὀρι- σμένων κεφαλαίων τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας.

6. Στὶς 4—7 Σεπτεμβρίου 1976 ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. ἀντιπροσωπεύθηκε στὴ Διεθνή Ἐκθεση Μπρατι- σλάβας γιὰ τὴν εἰκονογράφηση παιδικῶν βιβλίων ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τοῦ Συνδέσμου.

7. Τὸν Ὀκτώβριον 1975 μὲ ἀνοικνωσὴ τῆς ἡ Μορφωτικῆς Ἰπηρεσίας τοῦ Ἰπουργοῦ Παι- δείας, γνωστοποίησε τὴ θέσπισι δύο βραβείων ἀπὸ 75 λίρες τὸ καθένα γιὰ παιδικὰ βιβλία λο- γοτεχνικοῦ περιεχομένου. Τὸ ἕνα βραβεῖο θὰ δοθῇ γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ περιεχόμενον καὶ τὸ ἄλ- λο γιὰ τὴν εἰκονογράφηση. Ἡ θέσπισι τῶν βρα- βείων τούτων ἔγινε ὕστερα ἀπὸ εἰσήγησι τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β., ὁ ὁποῖος καὶ θὰ εἰσηγηεῖται στὸν Ἰ- πουργὸ Παιδείας πρόσωπα γιὰ τὴν κριτικὴ ἐπι- τροπή. Τὰ βραβεῖα θὰ ἀπονέμονται ἀπὸ τὸν Ἰ- πουργὸ Παιδείας σ' ἐκδήλωσι ποὺ θὰ ὀργανώνε- νται ἀρχῆς Ἀπριλίου γιὰ τὴν Παγκόσμια Ἡμέρα τοῦ Παιδικοῦ - Νεανικοῦ Βιβλίου.

8. Τὸν Ὀκτώβριον 1975 ἀπεστάλη στους ἐκ- Ἐθνικοὺς Συνδέσμοις τοῦ Ι.Β.Β.Υ. διαφωτιστι- κὴ ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ (NEWSLETTER) σχετι-

κά με τις δραστηριότητες του Κ.Σ.Π.Ν.Β. κατά το 1974 - 1975 και τις προγραμματισθείσες εκδηλώσεις για την περίοδο 1975 - 1976.

9. Ο Σύνδεσμος ὀργάνωσε στις 7.11.1975 ὀμιλία τοῦ κ. Δώρου Θεοδοῦλου γιὰ τὸν Χάνς Κρίστιαν Ἀντερσεν, γιὰ τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ μεγάλου Δανοῦ Παραμυθᾶ. Ἡ ὀμιλία μεταδόθηκε καὶ ἀπὸ τὴν ἑκπομπή «Θέματα Λόγου καὶ Τέχνης» τοῦ Ρ.Γ.Κ.

10. Μὲ τὴ σφραγίδα τοῦ Συνδέσμου ἀνατυπώθηκε ἀπὸ τὸ ἀφιρωματικὸ στὸν Κ.Σ.Π.Ν.Β. τεῖχος τῆς Πνευματικῆς Κύπρου ἡ ἔργασία τοῦ κ. Κύπρου Χρυσάνθη «Οἱ Ἱστορίες τῶν Μηνῶν», μὲ εἰκονογράφηση τῆς Μαρίας Πυλιώτου.

11. Τὸν Δεκέμβριο 1975 ὀργανώθηκε δεῦτερος ἔρανος γιὰ τὴ συγκέντρωση λογοτεχνικῶν βιβλίων γιὰ παιδιὰ καὶ ἐφήβους. Ἡ ἀποστολὴ βιβλίων συνεχίζεται, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη ὀριστικὰ στοιχεῖα. Ἐπιθυμῶ μὲ εὐγνωμοσύνη ν' ἀναφέρω τὴν ἀποστολὴ ἀπὸ τὴν κυρία Βιργινία Ζάνα, μὲσω τοῦ Συλλόγου πρὸς Διάδοξιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, 227 τόμων διαφόρων βιβλίων τῆς Πηνελόπης Δέλτα. Τὰ βιβλία ποὺ θὰ συγκεντρωθοῦν θ' ἀποσταλοῦν, ὅπως καὶ πέρουσι, σὲ προσφυγικὸς καταυλισμὸς καὶ σὲ σχολεῖα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν δανειστικῶν τους βιβλιοθηκῶν.

III.

Αὐτὲς ἦταν σὲ γενικὲς γραμμὲς οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. κατά τὸ 1975.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς τὴ ἀρμόδιες Ἱπηρεσίες τοῦ Ἰπουργεῖου Παιδείας, πρὸς ὅλα τὰ μέλη καὶ τοὺς συνεργάτες τοῦ Συνδέσμου μας καθὼς καὶ πρὸς ὄλους τοὺς μαθητὲς, γονεῖς, συγγραφεῖς, βιβλιοπώλες καὶ ἐκπαιδευτικοὺς ποὺ συνέβαλαν, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, στὴν πραγματοποιήση τῶν ὅσων ἔχουν ἀναφερθῆ στὸν σημερινὸ ἀπολογισμὸ.

Γιὰ τὸ 1976 τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἔχει προγραμματίσει διάφορες ἐκδηλώσεις, ἀνάμεσα σὲ τίς ὁποῖες περιλαμβάνονται δημόσια συζήτηση γιὰ τίς σχολικὲς ἐκδόσεις τοῦ ἔτους 1974-75, ὀμιλίαι μὲ θέματα τῆς παιδικῆς φιλολογίας καὶ ἐκθέσεις - ἀγορὲς βιβλίων μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Παγκόσμιας Ἡμέρας Παιδικοῦ - Νεανικοῦ Βιβλίου. Παράλληλα θὰ συνεχισθοῦν καὶ ὅσες δραστηριότητες εἶναι ἤδη ἀρχισμένες.

Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β., ὡς μέλος τοῦ Ι.Β.Β.Υ., τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου Βιβλίων γιὰ Νεαρά Πρόσωπα, διατηρεῖ ἐπαφὴ τόσο μὲ τὰ Κεντρικὰ Γραφεῖα τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου καὶ τὸ δημοσιογραφικὸ τὸ ὄργανο, τὸ περιοδικὸ BOOKBIRD, ὅσο καὶ μὲ τοὺς Ἐθνικοὺς Συνδέσμοις. Ἰδιαίτερα στενὴ εἶναι ἡ ἐπαφὴ μας μὲ τὸν Κύκλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου.

Μὲ τίς ἐπαφὲς αὐτὲς ἐνημερωνόμαστε γιὰ τὴ διεθνή κίνηση τοῦ παιδικοῦ βιβλίου, ἐνῶ προσφέρονται συγχρόνως στοὺς Κυπρίους συγγραφεῖς καὶ εἰκονογράφους παιδικῶν βιβλίων μοναδικὲς εὐκαιρίες γιὰ διεθνή προβολή.

Ἐπανεπιλημμένα οἱ ἀρμόδιες ἐπιτροπὲς τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου μᾶς ζητοῦν γὰ ὑποβάλλωμε ὀνόματα συγγραφέων ἢ εἰκονογράφων ποὺ νὰ περιληφθοῦν στοὺς ὑποψηφίους γιὰ τὸ βραβεῖο Χάνς Κρίστιαν Ἀντερσεν, ἢ μᾶς καλοῦν νὰ ἀποστείλωμε παιδικὰ βιβλία γιὰ νὰ περιληφθοῦν στὸν Τιμητικὸ Κατάλογο τῶν καλύτερων παιδικῶν βιβλίων τῆς χρονιάς.

Στὸν τομέα τοῦτο, ποὺ γιὰ τοὺς ἄλλους Ἑθνικοὺς Συνδέσμοις ἀποτελεῖ σημαντικὴ προσηγορὰ στὸ ἔθνος τους, γιὰτὶ προβάλλουν διεθνῶς τὰ ἔργα τῶν συμπατριωτῶν τους, ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. βρίσκεται σὲ πολὺ μειονεκτικὴ θέση. Ἡ Κυπριακὴ παραγωγή εἶναι ἐλαχίστη. Γι' αὐτὸ καὶ χρειάζονται ἐντονες προσπάθειες γιὰ ν' ἀρχίσουν καὶ στὴν Κύπρο ἡ σοβαρὴ καὶ συστηματικὴ ἀπασχόληση μὲ τὴν παραγωγή λογοτεχνικῶν βιβλίων γιὰ παιδιὰ καὶ ἐφήβους. Ἡ θέσπιση τῶν δύο βραβείων ἀπὸ τὴ Μορφωτικὴ Ἱπηρεσία τοῦ Ἰπουργεῖου Παιδείας πιστεύω πὼς θ' ἀποτελέση ἕνα ἰσχυρὸ κίνητρο πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ. Θέλω νὰ τρέφω τὴν ἐλπίδα πὼς σύντομα ὁ Σύνδεσμός μας θὰ μωρῶσῃ νὰ ὑποβάλῃ πρὸς θράβευση σὲς ἐπιτροπὲς τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου Κυπρίους συγγραφεῖς, καλλιτέχνες καὶ βιβλία.

Τὸ προσεχές συνέδριο τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου θὰ γίνῃ στὴν Ἀθήνα. Σχετικὰ μοῦ γράφει ἡ Γραμματεὺς τοῦ Κλάδου τῶν Ἑλληνικῶν Παιδικῶν Βιβλίων: «Τὸν Σεπτέμβριο σὲς 28 — 2 Ὀκτωβρίου θὰ γίνῃ στὴν Ἀθήνα τὸ Συνέδριο τοῦ Ι.Β.Β.Υ. καὶ ἡ ἀπονομὴ τοῦ Βραβείου Ἀντερσεν. Μᾶς τὸ ζήτησε ἡ Ὄργανωση καὶ τὸ ἐγκρίναμε ἀπὸ τὸ Ἰπουργεῖο Πολιτισμοῦ. Φυσικὰ ἔχουμε φόρτο δουλειᾶς καὶ πολὺ κούραση. Μὰ εἶναι καὶ χαρὰ γιὰ μᾶς νὰ γίνῃ καὶ στὴν Ἀθήνα αὐτὸ τὸ Συνέδριο ποὺ ἔχει γίνῃ σὲ τόσες ἄλλες πρωτεύουσες. Ὅλες τίς σχετικὲς λεπτομέρειες θὰ τίς ἔχετε πολὺ σύντομα μὲ τὴν ἐγκύκλιο ποὺ ἐτοιμάζουμε νὰ στείλωμε σὲ ὅλα τὰ τμήματα τῆς Ι.Β.Β.Υ.».

Μὲ τίς ποικίλες δραστηριότητες καὶ τίς διεθνεῖς ἐπαφὲς του, ποὺ δημιουργοῦν ἀπερίοριστες προοπτικὲς γιὰ ἐξέλιξη τῆς κυπριακῆς παραγωγῆς στὸν τομέα τῆς παιδικῆς φιλολογίας, ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. ἔχει εὐχαιρὴ πολὺ καλῆς ὑποδοχῆς ἀπὸ τὸ κυπριακὸ κοινὸ. Ἰλικὴ ἐκφραση τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτῆς ἀποτελεῖ καὶ ἡ οικονομικὴ βοήθεια τῶν 50 λιρῶν ποὺ τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας πρόσφερε στὸν Σύνδεσμό μας καὶ ποὺ ἐλπίζομε ν' ἀξήγηθῇ σὰ ἐπόμενα χρόνια. Ἀναμένομε στὸν καινούργιο χρόνο τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν Κ.Σ.Π.Ν.Β. καὶ τὸ ἔργο του νὰ αὐξάνεται συνεχῶς. Γιὰ νὰ γίνῃ ὁμοῦ τοῦτο χρειάζεται καὶ συνεχῆς προσπάθεια καὶ συνεργασία ἀνάλογη μὲ τοὺς ὑψηλοὺς σκοποὺς τοῦ Συνδέσμου μας, ποὺ εἶναι ἡ διὰ τῆς παιδικῆς φιλολογίας διάπλαση τῆς παιδικῆς ψυχῆς καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς διεθνoῦς κατανοήσεως.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΠΑΙΔΙΚΟΥ—ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
(ἀπό 1.1.1976—30.6.1976)

Κατά τὴ διάρκεια τοῦ πρώτου ἐξαμήνου τοῦ 1976 ὁ Κυπριακὸς Σύνδεσμος Παιδικοῦ—Νεανικοῦ Βιβλίου πραγματοποιοῦσε τὰ ἀκόλουθα:

1 Γενικὴ Συνέλευση

Στις 11 Ἰανουαρίου 1976 ἔγινε ἡ πρώτη ἐτήσια γενικὴ συνέλευση τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου. Στὴ λογοδοσία τοῦ Προέδρου γίνεται ἀναφορά στὶς δραστηριότητες τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. κατὰ τὸ 1975.

2 Ἐρᾶνος Παιδικοῦ Βιβλίου

Συνέστησε ὁ ἔρᾶνος παιδικοῦ βιβλίου καὶ ἀπεστάλησαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἐξαμήνου σὲ διβλιωθῆκες προσωρινῶν καταυλισμῶν καὶ σχολείων Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαιδευτικῆς ἔκδοσης τῶν 2.000 βιβλίων.

3 Ἐκθέσεις — Ἀγορὲς Παιδικῶν Βιβλίων

Ἐγίναν, μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας καὶ τῶν Ὄργανώσεων Ἐκπαιδευτικῶν καὶ Γονέων, οἱ ἀκόλουθες ἐκθέσεις — ἀγορὲς παιδικῶν—νεανικῶν βιβλίων, οἱ ὁποῖες καὶ ἐσημείωσαν μεγάλη ἐπιτυχία.

α) Λευκωσία, 2—16 Ἀπριλίου 1976, τὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία. Τὰ ἐγκαίνια τέλεσε ὁ Ἰπουργὸς Παιδείας. Στὴν ἐκθεση εἶχαν ἐκτεθῆ μὲ τὴ συνεργασία τοῦ Ἰνστιτούτου Γκαίτε καὶ 250 Γερμανικὰ Παιδικὰ βιβλία τοῦ MANNHEIM INSTITUTE OF ADULT EDUCATION.

β) Λάρνακα, 15—23.5.1976, στὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη. Τὰ ἐγκαίνια τέλεσε ὁ Ἰπουργὸς Παιδείας.

γ) Πάφος, 15—23 Μαΐου 1976 στὸ Δημοτικὸ Μέγαρο. Τὰ ἐγκαίνια τέλεσε ὁ Δήμαρχος Πάφου.

δ) Λεμεσός, 2—9 Ἰουνίου 1976, στὸ Πολιτιστικὸ Μέγαρο Δήμου Λεμεσοῦ. Τὰ ἐγκαίνια τέλεσε ὁ Ἰπουργὸς Παιδείας.

4. Συζητήσεις — Διαλέξεις

4.1 «Οἱ σχολικὲς ἐκδόσεις 1974—1975» ὑπῆρξε τὸ θέμα συγκεντρώσεων πού ἔγιναν:

α) Στὴν Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία στις 27 Φεβρουαρίου 1976.

β) Στὴν Πνευματικὴ Στέγη στις 5 Ἀπριλίου 1976.

4.2. Τὸ περιεχόμενον τῶν σχολικῶν ἐκδόσεων ἐξετάσθηκε ἀπὸ τῆς παιδαγωγικῆς, ψυχολογικῆς καὶ λογοτεχνικῆς τοῦ πλεωσῆς ἀπὸ τρεῖς εἰσηγητὲς καὶ ἐπακολούθησε συζήτηση.

4.3. Τὸ ἴδιο θέμα μεταδόθηκε, προσωποσιμῶς ἀνάλογα, καὶ ἀπὸ τὸ Ρ.Ι.Κ. στὴν ἐκπομπὴ «Θέματα Λόγου καὶ Τέχνης» στις 29 Ἀπριλίου.

5. Βιβλιοθήκη Κυπριακοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου

Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. ἱδρύσε «Βιβλιοθήκη Κυπριακοῦ Παιδικοῦ Βιβλίου». Σκοπὸς τῆς βιβλιοθήκης εἶναι ἡ συγκεντρωτικὴ δὴλων τῶν παιδικῶν—νεανικῶν βιβλίων πού θὰ ἐκδίδονται: ἢ ἔχουν ἐκδοθῆ ἀπὸ Κυπρίου συγγραφεῖς.

6. Βραβεῖο Παιδικῆς Λογοτεχνίας

6.1 Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. συνεργάστηκε μὲ τὴ Μορφωτικὴ Ἰπηρεσία τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς πού ἔκρινε τὰ ἔργα πού ὑποβλήθηκαν στὸν διαγωνισμὸ Παιδικοῦ—Νεανικοῦ βιβλίου.

6.2. Τὰ βραβεῖα ἀπένευμε ὁ Ἰπουργὸς Παιδείας στις 2 Ἀπριλίου 1976, κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθεσης — Ἀγορᾶς Παιδικοῦ Βιβλίου (ιδε 3, (α) πῶ πάνω).

6.3. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ὁ Ἰπουργὸς Παιδείας ἀνάγγειλε ὅτι ἀπὸ τὸ 1977 τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας θὰ περιλάβῃ στὰ ἐτήσια λογοτεχνικὰ βραβεῖα του καὶ τὸ βραβεῖο γιὰ παιδικὴ λογοτεχνία.

6.4 Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. (ἐπιστολὴ ἡμέρ. 7.6.1976) εἰσηγήθηκε πρὸς τὴ Μορφωτικὴ Ἰπηρεσία τρόπους γιὰ τὴν ἀπονομὴ τοῦ βραβείου τούτου.

7. Κατάλογος Τιμῆς Χάνς Κρίστιαν Ἀντερσεν 1976

Μὲ ἐνέργειες τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β., πού ἐπωμίστηκε καὶ τὴ σχετικὴ δαπάνη, ἔχει περιληφθῆ στὸν «Κατάλογο Τιμῆς Χάνς Κρίστιαν Ἀντερσεν 1976» ἡ ἐκδόση τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Ὁρμήδειας, Ἐυλοτύμπου καὶ Ἐυλοσφάγου «Παιδικὰ Σαλπίσματα Πίκρας καὶ Ἐλπίδας».

Σχετικὸ πιστοποιητικὸ θὰ ἀπονεμηθῆ κατὰ τὸ 15ο Διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Ι.Β.Β.Υ. (Ἀθῆναι 28.9.1976—2.10.1976).

8. Διεθνῆς Ἡμέρα Παιδικοῦ—Νεανικοῦ Βιβλίου

Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. γιόρτασε στις 2 Ἀπριλίου τὴ Διεθνῆ Ἡμέρα Παιδικοῦ—Νεανικοῦ Βιβλίου μὲ τὶς ἀκόλουθες δραστηριότητες:

(α) Ἀποστολὴ στὰ σχολεῖα σχετικῆς Ἀφίσιας.

(β) Μετάδοση ἀπὸ τὸ τηλεοπτικὸ πρόγραμμα «Ὁρίζοντες», τὴν Τετάρτη, 31 Μαρτίου 1976, συνέντευξη τοῦ Προέδρου τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. σχετικὰ μὲ τὸ παιδικὸ βιβλίο στὴν Κύπρον.

(γ) Ἐγκαίνια Ἐκθεσης — Ἀγορᾶς παιδικοῦ βιβλίου στὴ Λευκωσία στις 2 Ἀπριλίου (ιδε 3 (α)).

(δ) Ἀπονομὴ τῶν βραβείων Παιδικῆς Λογοτεχνίας (ιδε 6.2 πῶ πάνω).

(ε) Συζήτηση γιὰ τὶς σχολικὲς ἐκδόσεις 1974—1975 στις 5 Ἀπριλίου (ιδε 4.1 (β) πῶ πάνω).

9. 15 Διεθνές Συνέδριο I.B.B.Y.

Ο Κ.Σ.Π.Ν.Β. προέβη στις σχετικές ενέργειες για να αντιπροσωπευθή στο 15 Διεθνές Συνέδριο τοῦ I.B.B.Y., πού θά γίνῃ στις Ἀθήνες, στις 28.9.—2.10.1976, μέ δύο ἀντιπροσώπους. Θά γίνῃ καί σχετική ἀνακοίνωση.

10. Συμμετοχή τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. στο Ὑμβούλιο Πνευματικῶν Συγτονισμοῦ

Ἐκπρόσωπος τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. ἐξελέγη μέλος τῆς Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου Πνευματικῶν Συntonισμοῦ. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κ.Σ.Π.Ν.Β. ἀνέλαβε, στήν ἐν λόγω Ἐπιτροπή, καθήκοντα γραμματέως.

11. Διάφορα

11.1 Ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. βρισκόταν κατά τή διάρκειά του ἐξαμήνου σέ συνεχή ἐπικοινωνία μέ τὸ I.B.B.Y.

11.2 Μὲ τίς ἐνέργειες πού κατέβαλε ὁ Κ.Σ.Π.Ν.Β. παρατηρήθηκε μιὰ αἰσθητὴ αὔξησι στὴ συγγραφή καί ἐκδόσι παιδικῶν βιβλίων.

11.3 Σημείωμα, γιὰ τὸν Κ.Σ.Π.Ν.Β. δημοσιεύθηκε στὸ περιοδικὸ CYPRUS TODAY VOL. XIV, τεῦχος 2, Μάρτιος — Ἀπρίλιος 1976. σ. 18—19 καί στὸ περιοδικὸ Bookbird, Ἀρ. 1/1976.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ἐπειτα ἀπὸ εἰσήγησι τοῦ Κυπριακοῦ Συνδέσμου Παιδικῶν—Νεανικοῦ Βιβλίου, τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας ἀποφάσιζε νὰ ἀπονείμῃ μέσω τῆς Μορφωτικῆς τοῦ Ἰπουργεῖου τὰ ἀκόλουθα δύο βραβεῖα γιὰ παιδικὰ βιβλία λογοτεχνικοῦ περιεχομένου:

(α) Βραβεῖο γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ περιεχόμενον (₯100 μέ τιμητικὸ δίπλωμα).

(β) Βραβεῖο γιὰ τὴν εἰκονογράφηση (₯100 μέ τιμητικὸ δίπλωμα).

Σ Η Μ.: Τὰ δύο βραβεῖα μπορεῖ νὰ δοθοῦν στὸ ἴδιο βιβλίον.

2. Σὰν κριτήρια γιὰ τὴ βράβευσι θεωροῦνται:

A. Γιὰ τὸ λογοτεχνικὸ περιεχόμενον:

Τὸ περιεχόμενον νὰ εἶναι κατάλληλον γιὰ ὁποιαδήποτε ὁμάδα νεαρῶν προσώπων, ἡλικίας ἡλικίας 3—16 χρόνων, καί νὰ συμβάλλῃ στήν ἀγωγή τῆς ἀντίστοιχῆς ἡλικίας.

B. Γιὰ τὴν εἰκονογράφηση

(α) Νὰ ἐκφράζῃ καί συμπληρώνῃ τὸ νόημα τοῦ βιβλίου.

(β) Νὰ εἶναι κατανοητὴ ἀπὸ τὴν ἡλικία στὴν ὁποία ἀπευθύνεται.

(γ) Χωρὶς νὰ ἀποκλειώνται τὰ (α) καί (β) πρὸ πάνω, νὰ ὑποκινή τὴ δημιουργικὴ φαντασία τοῦ ἀναγνώστη.

(δ) Νὰ εἶναι ἐκλυσιχὴ καί νὰ προσφέρῃ αἰσθητικὴ ἀπόλαυσι (ἀσχετα ἀν ἡ εἰκονογράφηση εἶναι σ' ἓνα ἢ περισσότερα χρώματα, ἐντελῶς παραστατικὴ ἢ περιλαμβάνῃ καί ἄλλα ἀφηρημένα διακοσμητικὰ στοιχεῖα).

3. Δέν ἀποκλείεται ὁποιοδήποτε λογοτεχνικὸ εἶδος.

4. Τὰ ἔργα πρέπει νὰ εἶναι αὐτατελεῖς ἐκδόσεις τῶν χρόνων 1976 καί 1977 καί νὰ μὴ ἔχουν παρουσιασθῇ σὰν βιβλία (στὸ σύνολό τους ἢ ἀποσπασματικὰ) προηγουμένως. Ἀποκλείονται δσα ἔργα ὑπεβλήθησαν στὸν προηγούμενον διαγωνισμό.

5. Δικαίωμα ὑποβολῆς ἔχουν ὅλοι οἱ Κύπριοι λογοτέχνες πού διαμένουν μόνιμα στὴν Κύπρον.

6. Τὰ ἔργα πρέπει νὰ ὑποβληθοῦν μέχρι τὶς 10 Φεβρουαρίου 1978 στὰ Γραφεῖα τῆς Μορφωτικῆς Ἰπηρεσίας τοῦ Ἰπουργεῖου Παιδείας σὲ τέσσερα ἀντίτυπα. Θά δίδεται εἰδικὴ ἀπόδειξι παραλαβῆς.

7. Ἡ κρίσι τῶν ἔργων γίνεται ἀπὸ ἑπταμελῆ ἐπιτροπή, τὴν ὁποία ὀρίζει τὸ Ἰπουργεῖο Παιδείας μέ ἄσχη σχετικὴ εἰσήγησι τοῦ Κυπριακοῦ Συνδέσμου Παιδικῶν—Νεανικοῦ Βιβλίου.

8. Ἡ Ἐπιτροπὴ δικαιούται:

(α) Νὰ μὴ ἀπονείμῃ ὁποιοδήποτε βραβεῖο, ἀν τὰ ἔργα πού θὰ ἔχουν ὑποβληθῇ γι' αὐτὸ δὲν κριθοῦν ἄξια γιὰ βράβευσι.

(β) Νὰ ἀπονείμῃ ὁποιοδήποτε βραβεῖο ἐξ ἴσου σὲ δύο, ὅχι ὅμως σὲ περισσότερα, ἀπὸ τὰ ἔργα πού ἔχουν ὑποβληθῇ.

(γ) Νὰ ἀπονείμῃ ἐπαίνους.

9. Ἡ κρίσι τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὰ πρὸ πάνω βραβεῖα μέ τὸ σχετικὸ σκεπτικὸ διατυπώνεται σὲ εἰδικὸ πρακτικὸ καί ὑποβάλλεται: στὸν Ἰπουργὸ Παιδείας γιὰ ἔγκρισιν.

10. Ἡ ἀπονομή τῶν βραβείων γίνεται ἀπὸ τὸν Ἰπουργὸ Παιδείας σὲ εἰδικὴ τελετὴ μέ τὴν εὐκαιρία τῆς Διεθνούς Ἡμέρας Παιδικῶν Βιβλίου (2 Ἀπριλίου).

Στὴν τελετὴ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς διαβάζει τὸ δικαιολογητικὸ τῆς βραβεύσεως.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἀδελφοί Ἀσημακόπουλοι
«Γιὰ σὰς Παιδιά», ἔκδ. Ἀδλός. Δεκάτομος Ἐγκυκλοπαίδεια, Ἀθήνα.

Ἡ ἀτενέργεια τῶν μαθητῶν δὲ νοεῖται χωρὶς βιβλία παραπομπῶν. Ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ τῶν παραπομπῶν οἱ μαθητὲς θὰ πάρουν πληροφορίες καί θὰ εἰδρῶνουν τὸ πλαίσιο τῶν ἀναζητήσεών τους. Ἐξάλλου, ἡ γνώσι σήμερα ἔχει ἐπεκταθῇ τόσο, πού χωρὶς μιὰν κατάλληλη ἐγκυκλοπαίδεια δὲ μπορεῖς νὰ κατατοπισθῆς τουλάχιστον στὰ κύρια σημεῖα.

Γιὰ νὰ εἶναι ὅμως εὐεργετικὴ μιὰ ἐγκυκλοπαίδεια, προπαντὸς βοηθητικὴ στὶς ἀναζητήσεις τοῦ μαθητῆ, πρέπει νὰναι γραμμὴν σὲ κατάλληλο ὕψος, νάχη καλὰ ἐλεγμένες πληροφορίες

και να διακυμαίνεται μέσα στα πλαίσια των μαθητικών ικανοτήτων. Μπορεί όστόσο, με επιδειξιότητα να αυξήσει την προσφορά της αν χρησιμοποιήσει την καλή φωτογραφία, έστω και αν απλό διανοησεμό. Πόσες φορές ένα απλό κόσμημα με μια επεξηγηματική λεζάντα δε δημιουργεί περιέργειες και νύξεις για ύπαρξη και άλλων θεμάτων παρά εκείνα για τα οποία μιλά η σελίδα;

«Για σās Παιδιά» είναι μια έγκυκλοπαίδεια για το μαθητικό κόσμο, που μάς έχει εντυπωσιάσει με τα αδιαμφισβήτητα προτερήματά της. Ο διευθυντής της σύνταξης Δημ. Γιάκος και το έπιτελετο του από γνωστούς και εδυσσευδητούς έργατες, σαν τους Γιαλουργάκη, Α. Καραντώνη, Τροπαϊάτη, Τάκη Δόξα με άλλους αποτελούν κι' ένας την έγγύηση για τη σοβαρότητα του έργου. Αδξάνει μάλιστα η έγγύηση αυτή με την ομάδα των ειδικών συμβούλων που είχαν καταστρώσει κι' έλέγξει το γενικό σχέδιο της έγκυκλοπαίδειας, σαν τους Μιχ. Στασινόπουλο, Γ. Αθάνα, Γ. Ζώρα και άλλους.

Η έγκυκλοπαίδεια «Για σās Παιδιά» των εκδόσεων «Αδλός» είναι δεκάτομη, τυπωμένη με έπιμέλεια πάνω σε χοντρό χαρτί, και διακοσμείται πλουσιότατα με έγχρωμες φωτογραφίες, έντοτες και έκτοτες κειμήνου. Προσωπογραφίες, χάρτες, σχέδια κλπ., με κατάλληλες έπεξηγήσεις, παρελαύνουν στα πλατιά περιθώρια των σελίδων, όπως και δείγματα γραφής διαφόρων συγγραφέων. Δέν αφήνεται ανεκμετάλλευτο μήτε ένα κομμάτι χαρτιού. Μία φωτογραφία ή μία πληροφορία θα το γεμίση. Αποτέλεσμα ευεργετικό για το μαθητή είναι πια όχι μόνον η ειδική πληροφόρηση, αλλά και η προσφορά και στον αίσθηματικό τομέα: πλουτίζει, ευχαριστεί και δημιουργεί περιέργειες πιδ πέρα.

Χαρακτηριστικό ακόμα της έγκυκλοπαίδειας αυτής είναι το εδρετήριο στο τέλος του δέκατου τόμου της. Δηλ. έχει από τη σύνταξη της έκδοσης αυτής χρησιμοποιηθή κάθε γνωστό μέσον για βθήθεια του μαθητή στις αναζητήσεις και μελέτες του.

ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΘΗΣ

Κύπρου Χρυσάνθη: Οι Ιστορίες των Μηνών (Κυπριακός Σύνδεσμος Παιδικού —Νεανικού Βιβλίου) Λευκωσία, 1975.

Το θέμα για τους μήνες μπορεί να παραμένη πάντα κοινό και παγκόσμιο. Μόνο, πού η μαστορική επεξεργασία του θέματος κι η δημιουργία κατάλληλων φανταστικών πλαισίων και ιστοριών για τον κάθε μήνα στέκει σά μια πετυχημένη λογοτεχνική έπιδοση. Ιδιαίτερα, όταν η μυθολογία, η θρησκεία και η παράδοση συδανλίζουν την έμπνευση του συγγραφέα και τη μετουσιώνουν σε συνθετικό έργο ευκολονόητο, ταιριαστό και καλόδεχτο από την παιδική νοημοσύνη.

Σαν τέτοια πρέπει ν' αντιρρυσουμε τη νέα συνθετική δουλειά του Κύπρου Χρυσάνθη με τον τίτλο «Οι Ιστορίες των Μηνών», γραμμένη και

αφιερωμένη στον παιδικό μας κόσμο.

Κάθε μήνας προσωποποιείται με την ανάλογη επένδυση μέσα σ' ένα κόσμο θαυμαστό, που κινείται μεταξύ του αληθινού και του όνειρου. Η εξέλεξη του θέματος πλαισιώνεται με τα πιδ φυσικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τον περιγυρο του κάθε μήνα. Σαν αποτέλεσμα γεννιέται ένα «φυσισολογικό» έυρημα, που έπισφραγίζει το τέλος της Ιστορίας του μήνα με τα ανάλογα δικαιολογητικά, βασισμένα στις ιδιότητες, που αποδίδονται γενικά στον καθένα.

Σαν παράδειγμα, για το μήνα Τρυγητή, ο συγγραφέας διάλεξε ένα γενναίο παληκάρι που άφου υπερασπίστηκε την παιδίδα του, την ώρα της μεγάλης τιμής και δόξας, πριν ακόμα προλάβει ν' άγγίξει στα χείλη το ποτήρι, χτυπήθηκε θανάσιμα από ένα βέλος. Σε τοτο το παληκάρι, λοιπόν, έδωσε ο λαός το όνομα Τρυγητής, γιατί σ' αυτό το μήνα έννοιωσε την πιδ μεγάλη του ευτυχία και σαν στολίδια του αφιέρωσε τα σταφύλια και το κρασί.

Η χρησιμοποίηση «πλαίσια» από την Κυπριακή ζώη, φύση και παράδοση αποτελεί μία πρόσθετη άρετη στο βιβλίο αυτό του Χρυσάνθη.

Το έργο του, χωρισμένο σε ισάριθμες Ιστορίες για κάθε μήνα (έχτος των καλοκαιριατικών σε μία), είναι γραμμένο σε απλή, λυρική γλώσσα, πολύ κατανοητή από παιδιά της σχολικής ηλικίας, όπως και οι μεταφορές, οι εικόνες και τα νοήματά του. Τα σχέδια της Μαρίας Πυλιώτου, που συνοδεύουν το κείμενο, αποτελούν ταιριαστό παράγοντα, που προσθέτει γενικά στο έργο. Ανεξάρτητα από τις οικονομικές έπιπτώσεις, η σύνθεση τέτοιων παιδικών έργων, ένισχύεται σημαντικά στην αξία της, αν ανάμεσα στο κείμενο παρεμβάλλεται η κατάλληλη εικονογράφηση, και μάλιστα πλούσια, πιδ πολύ δε, όταν γίνεται πολύχρωμη.

Η παιδική λογοτεχνία στην Κύπρο άρχισε κίολας να μπαίνει στο σωστό δρόμο. Θα χρειασθή, αναμφίβολα, να διανύση πολύ μακρινή απόσταση, όσούτου να φτάση τις θαυμάσιες εκδόσεις, που πραγματοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.

Δε φτάνει, μονάχα, το κείμενο για να πετύχει ένα βιβλίο. Χρειάζεται και η κατάλληλη, πλούσια και φανταχτερή εικονογράφηση. Όταν, προπαντός, πρόκειται για καλή παιδική έκδοση.

ΙΑΚ. ΚΥΘΡΕΩΤΗΣ

Αλκίης Γουλιμή: α) «Τά παραμύθια της μανούλας» (Μικρές Ιστορίες για παιδιά της προσχολικής ηλικίας), Αθήναι, 1974, σελ. 64.

Με το Βραβείο Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς εις μνήμην Αντιγόνης Μεταξά τιμήθηκε το 1973 η «Άλλη Γουλιμή για το έργο της αυτός.

Το βιβλίο περιέχει έξη παραμύθια με θέματα γεμάτα φαντασία και πρωτότυπα εδρήματα, όπου η προσωποποίηση των ζώων και των φυ-

των δίνουν ιδιαίτερη γοητεία στη χαριτωμένη εξέλιξη της κάθε ιστορίας.

Κοντά στο ύψελμο συμπεράσμα, που προσφέρει, πρέπει να υπολογίσουμε τη βασική επιδίωξη της συγγραφέας, δηλαδή να ψυχαγωγήσει τον μικρό παιδικό κόσμο. Κι' αυτό το πέτυχε απόλυτα. Σε τούτο έχει συμβάλει ή πολύ απλή γλώσσα που χρησιμοποίησε ή Γουλιμή ανάλογα με την ηλικία των 5—7 ετών και ή πλοοσία εικονογράφηση και το ξύφυλλο του βιβλίου.

β) «Η εξαφάνιση του Άνταίου» (Παιδικό μυθιστόρημα για παιδιά 11—13 ετών), Ἀθήνα, 1974, σελ. 172.

Τό βιβλίο αυτό της Ἀλικης Γουλιμή αποτελεί ένα θαυμάσιο συνδυασμό της λογοτεχνικής απόδοσης στόν δύσκολο τομέα του παιδικού μυθιστορημάτος και της επιστημονικής φαντασίας, βασισμένης, όμως, σε πραγματικά δεδομένα της αστρονομίας.

Ειδικότερα, ή συγγραφέας κατάφερε να χρησιμοποιήσει σε ένα αξιόλογο παιδικό μυθιστόρημα, γραμμένο άρτια σάν λογοτεχνικό έργο, την επαγωγική προσέγγιση του αστρικού κόσμου στό διάστημα και να προσελκύσει τό ενδιαφέρο του παιδιού για μάθηση, παράλληλα με την ψυχαγωγία και τη γοητεία της ευχάριστης εξέλιξης της υπόθεσης του έργου.

Η γλώσσα του βιβλίου είναι ή κατάλληλη για τά παιδιά της ηλικίας που απευθύνεται (11—13 ετών). Ο μύθος, διανθισμένος με ζωντανό και ψυχολογικά προσεγγισμένο διάλογο, συμβάλει ώστε τό έργο να πετύχη στήν αποστολή του: να ψυχαγωγήσει και, σχεδόν αδιόρατα, να προσφέρει την ευκαιρία για πλουτισμό των παιδικών γνώσεων στό έλευστικό θέμα των αστέρων και του διαστήματος. Η ταιριαστή εικονογράφηση και οι χάρτες του ουρανού προσθέτουν στήν αξία του έργου.

γ) «Τό μυστικό του κόκκινου σπιτιού» (Παιδικό μυθιστόρημα για παιδιά 9—11 ετών) Τρίτη έκδοση, Ἀθήνα, 1975, σελ. 144.

Πολύ ανθρώπινο τό θέμα, που διάλεξε ή Ἀλικη Γουλιμή για τό μυθιστόρημα αυτό. Μαζί, ή βαθιά γνώση της ψυχολογίας της παιδικής ηλικίας, έχουν αποδώσει τους καρπούς τους.

Και εδώ ή Γουλιμή παρουσιάζεται σά μία έμπειρη συγγραφέας με πολύπλευρα χαρίσματα συνθετικής ικανότητας. Όπως και στά άλλα έργα της και σέ τούτο τό βιβλίο ή στρωτή γλώσσα, ο ζωντανός διάλογος και ή κατάλληλη εικονογράφηση γίνονται τό φυσικό στήριγμα μιας ασταμάτητης ροής του μύθου, που εξελίσσεται δυνατά γεμάτος γοητεία και ενδιαφέρον.

Δέ χρειάζεται να τονίσουμε πως ή Γουλιμή αποτελεί για την Ελλάδα μία γόνιμη και πετυχημένη συγγραφέας πολλών παιδικών λογοτεχνικών έργων, άνω των δώδεκα, σέ μυθιστορήματα και διηγήματα. Τό 1964 εξασφάλισε για τό μυθιστόρημα της «Ο χαμένος θησαυρός» τόν Διεθνή Ἐπαινο Βραβείο Ἄντερσεν και τό 1968 τό Βραβείο Γυναίκας Λογοτεχνικής Συντροφιάς για τό μυθιστόρημά της «Ο χρυσαφένιος Κρίνος», που μεταφράστηκε κιόλας, στά Ἀγγλικά,

Γερμανικά και Ἰαπωνικά.

Η Ἀλικη Γουλιμή αποτελεί σήμερα για τη Νεοελληνική παιδική λογοτεχνία ένα βασικό στέλεχος, που έχει προσφέρει πολλά και αξιόλογα έργα, βασίδια άλλων που έχει να επιδείξει ή Ἑλληνική Γραμματολογία.

Ἀπό προσωπική επαφή με τη συγγραφέα έχει διαπιστωθεί ή απέραντη αγάπη της για τό παιδί και τόν κόσμο του και ή μεγάλη επιθυμία και επιδίωξη της να του αφιερώσει περισσότερα έργα. Αυτό, πιστεύουμε πως μπορεί να τό πετύχει. Γιατί, έχει και τά προσόντα.

ΙΑΚ. ΚΥΡΕΩΤΗΣ

ΓΕΝΙΚΑ

Στήν «Β ρ α δ υ ν ή» (14.9.76) δημοσιεύεται διήγημα του Κ. Χρυσάνθη με σύντομη εισαγωγή. Σε προηγούμενα φύλλα της Φιλολογικής Βραδυνής, που επιμελείται ο Δημ. Σιατόπουλος, δημοσιεύτηκαν διηγήματα των Κυπρίων Νίκου Νικολαΐδη, Ειρένας Ἰωαννίδου—Αδαμίδου και Λουκῆ Ἀκριτά. — Στό ρουμανικό περιοδικό «C o n t e r o r a n u l u» (27.8.76) ο Dan Grigorescu κρίνει την «Anthologie lirica» του Ν. Κρανιδιώτη, μετ. Ion Brad. — Στήν «Τ ρ ι φ υ λ ι α κ ῆ Ἑ σ τ ῖ α» (ἀρ. 9) αναδημοσιεύεται απόσπασμα από τό ποίημα του Κ. Χρυσάνθη «Τῆς γλυκίσιας Χώρας Κύπρος» — Στήν «Τ ρ ι φ υ λ ι α κ ῆ Ἑ σ τ ῖ α» (ἀρ. 10) ο Δημ. Ζαδέας κρίνει τά ἐξῆς βιβλία: Δημ. Σιατόπουλου «Ματωμένη Κύπρος», Κ. Μόντη «Πικραμένος ἐν εαυτῷ» και Ἰακ. Κυθρεώτη «Ἄντριωμένη γῆ». — Στή «Ν ἐ α Δ ο μ ῆ» (ἀρ. 3) πολλές ἀναφορές στήν Κύπρο. Ἐνα ἄρθρο: Ἡ τραγωδία τῆς Κύπρου με τήν ψυχρή γλώσσα των ἀριθμῶν. Περιληψη τῆς δμιλίας του Γ. Προδρόμου «Ο σατιρικός Παλαμᾶς» και ἄρθρο του Στ. Τσίρκα «Μνήμη Νίκου Νικολαΐδη» και ἄλλα. — Στό περιοδικό «Lotus» (ἀρ. Γεν. - Φεβρ. 1976) δημοσιεύονται σέ ἀγγλική μετάφραση ἀπό τόν J. Gaist ποιήματα των Κ. Μόντη, Κ. Χρυσάνθη, Νίκης Φιλίππου και Βθγενίας Πετρώνδα. — Στή «Ν ἐ α Ἑ σ τ ῖ α» (15 Σεπτ. 76) δημοσιεύεται διήγημα του Κ. Χρυσάνθη. Στό ίδιο τεύχος ο Γ. Δ. Χουρμουζιάδης γράφει για τήν ἀνθολογία ποιημάτων του Ν. Κρανιδιώτη στά ρουμανικά. — Στήν «Ἑ λ λ η ν ο β ε λ γ ι κ ῆ Ἑ π ἰ σ τ ῶ ρ ῆ σ η» (ἀρ. 12-15) δημοσιεύεται τό πρῶτο μέρος ὀδοπορικοῦ του Κ. Χρυσάνθη με τίτλο «Λυρικά στιγμιότυπα ἀπό τό Παρίσι» — Στή «Ν ἐ α Ἑ σ τ ῖ α» (1 Ὀκτ. 76) δημοσιεύεται ή δμιλία του Πάτροκλου Σταύρου «Οι θυζαντινές εικόνες τῆς Κύπρου» — Στήν τετρατόμη «Β β λ ι ο γ ρ α φ ι κ ῆ Ἑ γ κ υ κ λ ο π α λ ῖ δ ε ι α Ἑ λ λ ῆ γ ω ν Λ ο γ ο τ ε χ ν ῶ ν» των Δ. Π. Κωστελλένου και Βαρβάρας Κωστελλένου περιλαμβάνονται διοργανικά πολλῶν Κυπρίων παλιῶν και συγχρόνων. — Στόν «Ἡ π ε ρ ῶ τ ι κ ὸ ν Ἄ γ ῶ ν α» (19 Μαΐου 76) ή Χρυσάνθη Ζιτσαία κρίνει τή συλλογή τῆς Ἰάνθης Θεοχαρίδου «Όταν τά εἶδῶλα ραγίζουν».—

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ραδιοπρόγραμμα (Λευκωσία) 301, 302, 303, 304, 305, 306 — Dialogue, 1976, αρ. 2 — Ελεύθερο Πνεύμα (Γιάννινα) αρ. 19 — Τριφυλιακή Έστια (Αθήνα) αρ. 9, 10 — Παρνασσός (Αθήνα) τόμ. ΙΗ', αρ. 2 — Έποπτεία (Αθήνα) αρ. 3 — Μακεδονική Ζωή (Θεσσαλονίκη) αρ. 123, 124 — Πειραιϊκή - Πατραϊκή (Αθήνα) αρ. 176 — Ό Κόσμος του Βιβλίου (Λευκωσία) αρ. 6/7 — Νέα Δομή (Αθήνα) τόμ. 2, 3 — Σμύρνα (Νέα Σμύρνη) αρ. 94/97 — Έλληνοβελγική Έπιθεώρηση (Αθήνα) αρ. 12/15 — Εθώνη (Αθήνα) αρ. 57 — Σταθμοί (Αθήνα) αρ. 29 — Dialogue (Ουάσιγκτων) αρ. 3 του '76 — Σκίαθος (Σκίαθος) αρ. 1, 2.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Υπουργείο Παιδείας: Μιχαήλ Χρ. Κάσιωλος, Λευκωσία, 1976.

Γ. Κομής: Έπιστρέφοντας απ' τ' όνειρο, Πειραιάς, 1976.

Κ. Πλαστήρας: Παγκλήρωσ, Θεσσαλονίκη, 1976.

Έριφύλη Ντεμίρη Κουλαρμάνη: Η δίψα του κόσμου, Αθήνα, 1974.

Τάκης Παναγόπουλος: Πικρή ζωή, Αθήνα, 1975.

Χρ. Παπαχρυσόστομου: Η Κυπριακή τραγωδία του 1974—75 (προπαγάνδα και πραγματικότητα — έχθεις άρχεακή), Λευκωσία, 1976.

Γιώργου Πετούση: S.O.S. Έλληνες, Λεμεσός, 1976.

Εδης Παπαδήμα: Ψιθυρίσματα, Αθήνα, 1976.

Μιχ. Πασιαρδής: Ό δρόμος της ποίησης Β', Κύπρος, 1976.

Κ. Ε. Χατζηστεφάνου: Η Μέση Έκπαίδευση στην Κύπρο από την άνεξαρ-

τησία μέχρι σήμερα, Λευκωσία, 1976.

Β. Krapsitis (μετ. Aufrère) Je pense à l' univers pour chemin, 1976.

Αλ. Βασιλείου: Σκέψεις πάνω στη λειτουργικότητα της κριτικής, Αθήνα, 1976.

Έλένη Τσικριτέα — Χωρεά νη: Έθνεα νεκρών, Αθήνα, 1976.

Ν. Χρ. Τουφεξή και Χρ. Ίωάννου: Η υδρολογία στην Κύπρο, Λευκωσία, 1976.

Andr. Sophocleous: The role of public opinion in the decision — making proces, Nicosia, 1976.

Andr. Sophocleous: Political Geography and the Cyprus problem, Nicosia, 1976.

Χρ. Ζαχαράκη: Έντυπη χαρτογράφηση του Έλληνικού χώρου από τον ΙΕ'—ΙΗ' αιώνα, Λευκωσία, 1976.

Χρ. Ροζάνη: Το δαιμονικό ύψιστο, Αθήνα, 1976.

Αντ. Δεκαβάλλε: Εισαγωγή στο λογοτεχνικό έργο του Π. Πρεβελάκη, Αθήνα, 1976.

Ν. Καραβασίλη: Χάθηκαν άμνημόνευτοι, Άρτα, 1976.

Αότη Πέτροβιτς — Ανδρουτσοπούλου: Ό μικρός αδελφός, Αθήνα, 1976.

Σπ. Κοκκίνης: Πικρό ποτήρι, Αθήνα, 1974.

Κ. Χρυσάνθη: Ό Ν. Νικολαΐδης και ή «Θεατρική Συλλογή» του, Λευκωσία, 1976.

Διαμ. Αξιώτης: Διαμπερές, Θεσσαλονίκη, 1976.

Έλ. Αργέστη: «...και προσέδεσαν τούτον», Αθήνα, 1976.

Όλγας Βατιδου: Έπιστολή στον έξεωγήτο, Αθήνα, 1976.

Κώστα Ασημάκοπουλου: Ό βασιλιάς και το άγαλμα, Αθήνα, 1974.

Angeliki Pieridou: Cyprus Emboidery, Nicosia, 1976.

Χρ. Β. Χειμών: Περίπατο στη Σκίαθο, Σκίαθος, 1976.

ΒΙΒΛΙΑ Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ

ΛΥΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ (Κρατικό Βραβείο Ποιήσεως Έλλάδος) σελ. 474 £ 3,000

ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ I (της γλυκείας χώρας Κύπρου) (4 νουβέλλες)

σελ. 276 £ 3,000

ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ II (άπό τó ήμερολόγιο ένός γιατρού) (μυθιστόρημα)

σελ. 112 £ 2,000

ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ III (ιστορίες άπό την Κύπρο την άγέρινη) (49 διηγήματα)

σελ. 224 £ 3,000

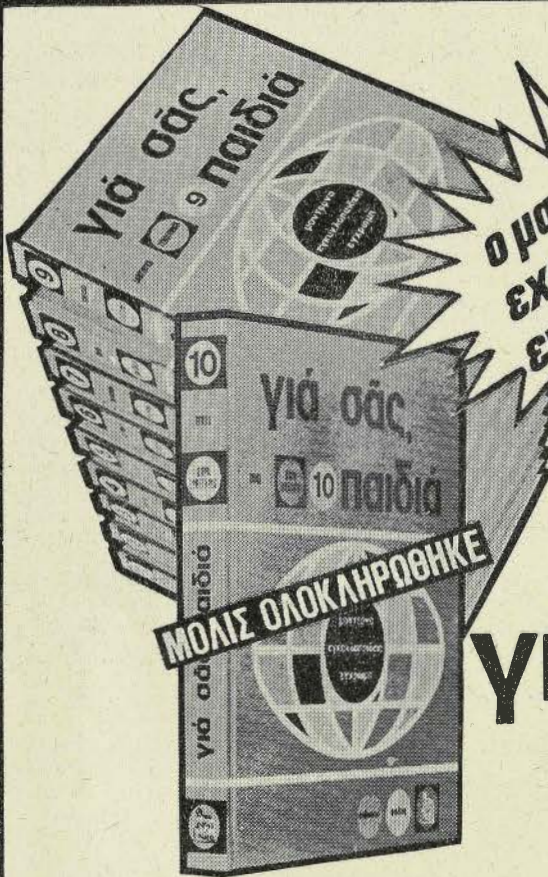
ΠΕΖΟΣ ΛΟΓΟΣ IV (ένα γαλάζιο κορίτσι άπό την Κύπρο)

(4 νουβέλλες) σελ. 200 £ 3,000

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ (έντεκα δραματικά έργα) σελ. 334 £ 3,000

ΟΙ ΔΙΣΕΚΤΕΣ ΧΡΟΝΙΕΣ σελ. 48 £ 1,000

Πωλούνται στα Βιβλιοπωλεία και στην «Πνευματική Κύπρο»

**ο μαθητής
εχει τη δική του
εγκυκλοπαίδεια**

**μοντέρνα έγχρωμη
εγκυκλοπαίδεια**

για σας, παιδιά

ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ - ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

**ή πιο νέα • ή πιο σύγχρονη • ή πιο ενημερωμένη
με καταπληκτική έγχρωμη εικονογράφηση**

**ΕΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ**

Για να μάς γνωρίσετε σάς
προσφέρουμε τις
100 πρώτες σειρές στην
τιμήν των **€ 60 ΜΟΝΟΝ**

* Είναι γραμμένη στη ζωντανή δημοτική γλώσσα, απευθύνεται στον Έλληνα μαθητή και καλύπτει όλες τις σχολικές και έξωσχολικές μορφωτικές ανάγκες του.

* Πολύτιμος συμπαράστατης των εκπαιδευτικών και μοναδικός σύμβουλος των γονέων.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

Πρός τον Οίκο Βιβλίου **ΓΙΑ ΣΑΣ, ΠΑΙΔΙΑ**
Κων/τινου Παλαιολόγου 7, διαμ. 3, Τηλ. 77886, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Παρακαλώ να μου αποστείλετε την 10τομη μοντέρνα Έγκυκλοπαίδεια ΓΙΑ ΣΑΣ, ΠΑΙΔΙΑ και αναλαμβάνω άμεσα να σάς έμβάσω το ποσόν των **€ 60**.

Όνοματεπώνυμον :
Έπάγγελμα :
Διευθυνσις :

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΤΔ.

Κεντρικά Γραφεία: Γρηγ. Αύξεντίου, Ταχ. Κιβ. 4537, Τηλ. 42921
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ:

Καλύπτομεν όλόκληρον τήν Κύπρον μέ τό πυκνότερον
δίκτυον Συνεργατικῶν Ἑταιρειῶν καί Ὑποκαταστημάτων

ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ:

Προμηθεύομεν:

95% τῶν Λιπασμάτων

98% τοῦ Πατατοσπόρου

60% τῶν Γεωργικῶν Φαρμάκων

60% τῶν Σπόρων Λαχανικῶν

τά ὁποῖα διανέμομεν πρός τοὺς ἀγρότας μέσω τοῦ
μεγάλου δικτύου τῶν Συνεργατικῶν Ἑταιρειῶν.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑΙ:

Ἐνεργοῦμεν ἀσφαλίσεις ἐναντίον ὅλων τῶν κινδύνων,
περιλαμβανομένων πυρός, ἀτυχημάτων, θαλάσσης
ὄχημάτων, κλοπῆς κλπ.

40 ΕΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- ☆ Διὰ τήν ἀνάπτυξιν τῆς Γεωργίας
- ☆ Διὰ τήν πρόοδον τῆς ὑπαίθρου
- ☆ Διὰ τήν ἀνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου
τοῦ λαοῦ.

ΟΛΙΚΟΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ: 50 ἑκατομμύρια λίραι

*Four of the
K E O
table wines
par excellence*

